

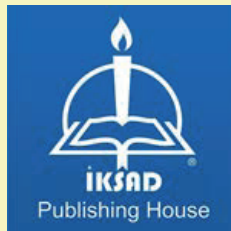
BASINDAKİ BİLGİLER İŞİĞİNDA

12.ULUSLARARASI KADINLAR BİRLİĞİ KONGRESİ

(18-26 Nisan 1935)

Doç. Dr. Selman YAŞAR

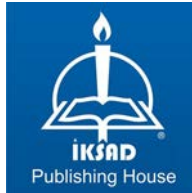
BASINDAKİ BİLGİLER İŞİĞİNDA

12.ULUSLARARASI KADINLAR BİRLİĞİ KONGRESİ

(18-26 Nisan 1935)

Doç.Dr.Selman YAŞAR

Copyright © 2020 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the
publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of
Economic Development and Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksad.net

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics
rules.

Iksad Publications – 2020©

ISBN: 978-625-7954-31-0

Cover Design: İbrahim KAYA

January / 2020

Ankara / Turkey

Size = 16 x 24 cm

ÖNSÖZ

Dünyadaki kadın haklarındaki gelişmeler Osmanlı Devleti'ni ve daha sonra da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni pekçok açıdan etkilemiştir. Dünya'daki kadın haklarındaki gelişmeleri takip eden Türk kadınları da erkeklerle eşit haklara sahip olmanın mücadelesini vermişlerdir. Osmanlı Devleti döneminde dernekler kurarak haklarını aramaya başlamışlardır. Bu derneklerden birisi de Türk Kadınlar Birliği'dir. Türk Kadınlar Birliği, Türk kadınının toplumda yer almasını sağlamaya çalışmış, erkeklerle eşit hakları elde etmek için uğraşmıştır.

Türk kadınının hak ettiği yere gelmesini isteyen Atatürk, Cumhuriyetin ilanı sonrasında kadınlara muhtarlık, belediye ve milletvekili seçimlerine katılma ve oy kullanma hakkını tanımıştır. Türk Kadınlar Birliği dünya'daki kadın hakları dernekleriyle işbirliği yoluna gitmiştir. Dünya Kadınlar Birliği adlı cemiyete katılan Türk Kadınlar Birliği, Türkiye'de kadınların büyük önder Atatürk'ün sayesinde haklarını elde etmelerinden sonra İstanbul'da 1935 yılında Uluslararası Kadınlar Birliği ile beraber bir kongre gerçekleştirmiştir. Atatürk'ün toplantının İstanbul'da düzenlenmesi ve işleyişinde pek çok konuda destek verdiği bu kongre, Atatürk döneminde gerçekleştirilen Türkiye'de gerçekleştirilen ilk uluslararası kadın kongresidir. Aynı zamanda Müslüman bir ülkede düzenlenen ilk uluslararası kadın kongresi olduğu için ülke içinden olduğu kadar dünyanın bir çok yerinden de gazeteciler bu önemli kongreyi ilgiyle izlemişlerdir. Bunun sonucunda kongre ile ilgili haber ve gelişmeler Türk ve yabancı basında yer almıştır.

Böylesine önemli bir konu ile ilgili çalışırken daha önce yapılmış yayınların da bulunduğunu gördük. Bizden önce yapılan çalışmalardan da faydalanarak, konu ile ilgili kitap, makale vb. yayınları tarayıp, özellikle basındaki bilgilerin kullanarak, dönemin gazete ve dergilerini taramak suretiyle kongrenin dünyadaki kadın hakları, Türk kadın hakları, Cumhuriyet dönemi, Atatürk döneminde kadın hakları alanındaki gelişmeler açısından İstanbul'da gerçekleştirilen 12.Uluslararası Kadın Kongresi'nin önemini ortaya koymaya çalıştık. Bu nedenle eserimiz bu alandaki boşluğu doldurma amacı gütmektedir.

Eserimiz giriş dâhil olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, kadın hakları kavramı açıklanmış ve buna bağlı olarak kadın haklarının gelişiminden bahsedilmiştir.

Birinci bölümde, Dünyada ve Türkiye'deki kadın haklarının gelişim süreci ortaya konulmuş, Osmanlı ve cumhuriyet dönemindeki kadın hakları konusundaki gelişmeler açıklanmıştır.

İkinci bölümde Türk kadınlarının siyasi haklarını kazanma sürecinden bahsedilmiş, Osmanlı ve cumhuriyet dönemindeki kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili gelişmeler ortaya konulmuştur.

Kitabın üçüncü bölümünde ise Atatürk'ün Türk kadınına verdiği önem ve değer açıklanmış, Türk kadınının hak ettiği yere gelebilmesi için Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından Türk kadınına verilen haklardan bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde Uluslararası Kadınlar Birliği Kongreleri Tarihçesi başlığı altında, Uluslararası Kadınlar Birliği'nin

İstanbul'daki kongreden önce yaptığı kongreler hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde, İstanbul'da yapılan Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi, öncesi ve sonrasıyla kongrenin gerçekleştirilmesi, kongredeki gelişmeler açıklanmıştır. Kongre hazırlıkları, kongrenin toplanması, kongre sürecinde yapılan konuşmalar, toplantılar, kongre sonunda alınan kararlar, basındaki bilgiler ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Sonuç kısmında, 1935 yılında İstanbul'da, Atatürk'ün öncülüğünde düzenlenen 12.Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi'nin yaptığı çalışmaların Dünyadaki ve Türkiye'deki kadın haklarının gelişimindeki önemi açıklanmıştır.

Çalışmamız süresince bizlerden yardımlarını esirgemeyen, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi çalışanlarına, İksad Başkanı sayın Mustafa Latif EMEK'e, Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ndeki meslektaşlarıma ve çalışmamız süresince maddi ve manevi her türlü desteği esirgemeyen eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Ekim 2019, Batı Raman, Batman.

Doç. Dr. Selman YAŞAR

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
s.	Sayfa
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKB	Türk Kadınlar Birliği
UKB	Uluslararası Kadınlar Birliği

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
KISALTMALAR	IV
İÇİNDEKİLER	V
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM:KADIN VE HAKLARI	4
1.Dünya’da Kadın Hakları.....	4
2.Türkiye’de Kadın Hakları.....	7
2.BÖLÜM:TÜRK KADINININ SİYASİ HAKLARINI KAZANMASI	14
3.BÖLÜM:ATATÜRK VE KADIN HAKLARI	18
4.BÖLÜM:ULUSLARARASI KADINLAR BİRLİĞİ KONGRELERİNİN TARİHÇESİ	23
5.BÖLÜM:12.ULUSLARARASI KADIN KONGRESİ (18-24 NİSAN 1935)	28
1. Kongrenin İstanbul’da Toplanma Fikrinin Ortaya Çıkışı.....	28
2.Kongre Hazırlıkları.....	32
3. Kongrenin Açılışı ve Birinci Gün Yapılan Çalışmalar.....	74
4.İkinci Gün Yapılan Çalışmalar.....	86
5.Üçüncü Gün Yapılan Çalışmalar.....	88
6. Dördüncü Gün Yapılan Çalışmalar.....	90
7. Beşinci Gün Yapılan Çalışmalar.....	93
8. Altıncı Gün Yapılan Çalışmalar.....	100
9. Kongrenin Yedinci ve Son Günü Yapılan Çalışmalar.....	102
10.Kongre Kararları.....	105
11. Kongre Sonrası Atatürk’ü Ziyaret ve Kadın Delegelerin Türkiye’den Ayrılması.....	107
Sonuç	110
Kaynakça	114
Ekler	121
Dizin	144

GİRİŞ

Kadın hareketini doğru analiz edebilmek için öncelikle kadının ve toplumsal yapının tarihsel süreçteki değişim ve gelişimini incelemek gerekmektedir. İlkçağda (her ne kadar neolitik dönemde tarımın keşfi ile kadın değer kaybetmeye başlamış olsa da), toplumun en değerli üyesi olarak görülen ve doğurganlık özelliğinden dolayı mistik güçlere sahip olduğu düşünülen kutsal kadının, Ortaçağa gelindiğinde kadınlığı bir kenara dursun insani bir varlık olduğu dahi unutulmaya yüz tutmuştur. Öyle ki Avrupa'nın utanç çağı olarak kabul gören, akıl ve bilimden oldukça uzak, skolastizm ve dogmatizmin hâkim olduğu karanlık bir çağ olarak da adlandırılan bu dönemde kadın, kilise ve aristokrasi tarafından, erkek gibi "değerli" bir varlığın karşısında "alçak ve değersiz bir meta" olarak görülmüş, o dönemin evlilik akdi ve hukuk sistemi dahi kadını, özgür ve hak sahibi bir kişi olarak kabul etmemiştir. Ortaçağ kadını, kilisenin sıkı denetimi altında yaşamak zorunda bırakılmış, birçok temel hak ve özgürlüklerinden mahrum edilmiş, çoğu zaman ebelik rolünden ya da sahip olduğu tıbbi bilgiyi evinin dışında kullanıyor olmasından dolayı cadı damgası yemiş, aşağılanmış, çeşitli işkencelere maruz kalmış ve diri diri yakılmıştır.

Görüldüğü üzere tarihi sürecin değişiyor olmasına ve anaerkil düzende erkeğin kadınlar tarafından hiçbir olumsuz muameleye maruz bırakılmamasına rağmen ataerkil düzende kadının eril güç tarafından adeta bir düşman ve aşağılık bir varlık olarak algılanması, ne olursa olsun erkeğin kölesi olduğu anlayışı değişmemiştir. Tüm bu aşağılanma ve işkenceler, kadınların bir direniş halinde ayağa

kalkarak topyekûn bir hak mücadelesinde bulunmalarını gerekli kılmıştır.

Bütün bu gelişmeler, kadınların başlatmış oldukları hak mücadelesinin kadın hareketine dönüşmesinde oldukça etkili olmuştur. Zamanla toplumsal bir boyut kazanan kadın hareketi, kadını kendi öz benliği ve toplumda nasıl bir konuma sahip olduğu konuları üzerine düşünmeye itmıştır.¹

Kadın haklarının gelişimine yönelik ilk tartışmaları erkekler başlatmış olmasına rağmen; tarih kendi davaları için savaşıyor, eylemler yapan, hatta bu uğurda hayatlarını vermekten çekinmeyen mücadeleciler kadınlarla da tanıklık etmiştir. 1793 yılında Fransız Parlamentosunda kadın hakları konusunda fırtınalar koparan önerinin sahipleri Madame La Cambe, Olymp de Gouges ve Roland'dır. Kısa bir süre sonra giyotinle can veren bu kadınlar, sonraki yıllarda tüm dünyada verilecek olan kadın hakları mücadelesinin tohumlarını atmıştır. Bu süreçte, bütün dünyadaki kadınlar eğitim, evlilikte ve iş hayatında eşitlik gibi aslında günümüzde çok basit gibi görünen haklar için büyük mücadeleler vermiştir.

Kadın-erkek eşitliğine yönelik çalışmaların kökeni yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Sokrates, kadın ve erkeğin kişilik olarak eşitliğini kabul etmekle beraber; kadının fiziki yapısı itibarıyla ev içi, erkeğin ise ev dışı işleri yürütmeye elverişli olarak yaratılmış olduğunu ifade etmiştir.

---

¹ Esra Sezer, **Türkiye'de Kadın Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Tekirdağ Örneği**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2018, s:1-3.

17. yüzyılın devrimci İngiltere'sinde ortaya atılan kadın-erkek eşitliği kavramı, 18. yüzyıl aydınlanma çağında ve sonra Fransız Devrimi'nde yeniden yükselmiştir. Rousseau'nun kadın düşmanlığını ileri sürdüğü dönemde kadının kurtuluşunun ilk belirtileri de Batı'da gün ışığına çıkmaya başlamıştır. Poullain de la Barre, Rousseau'dan farklı bir düşünceye yönelmiş ve çok belirgin çizgilerle ortaya konmamakla birlikte o dönemde kadın erkek eşitliğinin; evlilikte hak eşitliği, kadının eğitimi ve siyasal haklar olmak üzere üç sorunla ilgilendiğini belirtmiştir.²

Bütün bu açıklamaların ışığında, kadın hareketinin çıkış noktasının özgürlük ve eşitlik olduğu görülmektedir. Kadın hareketi, kadınların kendilerine yüklenen rollere ve yaşam tarzına karşı bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Hareket, toplumun özgürleşmeye başladığı, geleneksel yaşam biçiminden koptuğu, siyasal ekonomik dönüşümlerin yaşandığı 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyıl boyunca ideolojisini belirlemiş ve bunun sonucunda feminizm kavramıyla kendini ifade etmiştir.³

---

² Müşerref Avcı, "Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(TAED)**, Sayı:55, Erzurum, 2016, s.226,227.

³ Semra Gökçimen, "Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi", **Yasama Dergisi**, Sayı:10, Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 2008, s.6.

BÖLÜM 1: KADIN VE HAKLARI:

1.Dünyada Kadın Hakları

Her ne kadar feminizm akımının, ideolojisini 18.yüzyıl Aydınlanma Çağı döneminde belirlemiş olduğu bilinse de yazılı kaynaklarda kadının hak arayış mücadelesinin Rönesans Dönemi'ne dek uzandığı görülmektedir.⁴

19. Yüzyıl'ın başlarından itibaren siyasal, ekonomik, sosyal ve düşünsel alanlarda değişim yaşanması, toplumların gelişme ve özgürleşme düzeyini arttırmıştır. Eşitlik ve özgürlük idealleri, toplumsal yaşama uygulanmaya başlanmıştır. Evrensel gelişmelerin yaşandığı bu dönemde; kadınlar, benimsenen eşitlik ve özgürlük ideallerinin kendi yaşamlarına uygulanmadığını görmüşlerdir. Ayrıca bu durumun biyolojik cinsiyetlerinin değil, cinsiyetçi toplumsal örgütlenmelerin sonucu olduğunu fark ederek, eşitlik mücadelesine girişmişlerdir.

Kadınların eşit haklar ve özgürlükler için başlattıkları mücadele, 19. Yüzyıl'ın ortalarında "feminizm" adını alır.⁵ Feminizm, temel olarak cinsiyet eşitsizliğine karşı tüm siyasi ve sosyal alanda kadınlara eşitlik sağlanmasını, kadının toplumda cinsiyet nedeniyle maruz kaldığı baskılardan kurtulmasını ve temel haklarına sahip olmasını sağlamak için mücadele etmeyi amaçlayan bir ideolojidir.⁶

---

⁴ Sezer, **a.g.t.**, s.3.

⁵ Hale Kolay, "Kadın Hareketinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları", **TMMOB, Elektrik Mühendisleri Odası, Emo Kadın Bülteni**, Nisan 2015, Sayı:3, s:5-6.

⁶ Melike Metintaş, "Erken Cumhuriyet Döneminde Feminizm Hareketlerinin İlerleyen Dönemde Türk Sosyolojisine Yansımaları", **Eskişehir Osmangazi**

Yakın dönemlerdeki feminizm hareketinin başlangıç tarihi, hayatının çoğunu Fransa’da geçiren İtalyan kadın yazar Christine de Pizan’ın 1405’te yayınladığı *The City of Ladies*’e kadar geri götürülebilir.⁷ 18. ve 19. yüzyıl boyunca pek çok feminist yazar ve düşünür (Condorcet, von Hippel, Catherine Macaulay, Mary Astell, Mary Wollstonecraft, John Stuart Mill, vb.) kadınların da erkekler gibi akla ve entelektüel kapasiteye sahip olduklarını; bu nedenle, aynı rasyonel eğitimi almaları, aynı medeni ve siyasi haklara sahip olmaları gerektiğini savunmuşlardır. İngiliz feminist ve yazar Virginia Woolf, 1938’de yayınlanan “Üç Gine” adlı eserinde “bir kadın olarak aslında benim bir ülkem yok. Bir kadın olarak ülke istemiyorum. Bir kadın olarak benim ülkem tüm dünyadır” demektedir.⁸

Kadınlar, Fransız Devrimi ile eşitsizliklere ve toplumsal rollerine karşı itirazda bulunmaya başlamışlardır. İnsan haklarına yapılan vurgu, kadınların da seslerini duyurma girişimlerini tetiklemiştir. Mary Wollstonecraft’ın 1792’de yayınladığı *A Vindication of the Rights of Woman* (Kadın Haklarının Doğrulanması) adlı kitabı kadınların insan haklarına vurgu yapmaktadır.⁹ Feminizm ve feminist kavramları ilk kez 1872’de Fransa ve Hollanda’da ortaya çıkmıştır. Amerika’da ise ilk olarak

---

Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi, Cilt:1, Sayı:3, 2018, s.110.

⁷ Serdar Örnek, “ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED**, 2015, Sayı:29, s.105.

⁸ Zerrin Ayşe Öztürk, “Uluslararası Siyasette ve Karar Alma Mekanizmalarında Kadın”, **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, 2012, s.7.

⁹ Yılmaz Şahin, “Cumhuriyet Döneminde Kadın Hareketleri”, **Hukuk Gündemi, 8 Mart Kadın Özel Sayısı**, Mart 2018, s.50.

feminizm kavramı 1910'da kullanılmıştır. Bundan önce kadın hakları kavramı kullanılmaktaydı.

Feminizm en basit şekilde kadınlara ve erkeklere farklı alanlarda eşit fırsatları, hakları ve seçenekleri sağlamayı hedefleyen ve bu amaca farklı ideolojiler ve eylemlerle ulaşmayı amaçlayan bir akım ve hareket olarak tanımlanabilir.¹⁰

Tarihî olarak yapılan bölümlenmeye göre feminizmin ilk devresi, 1970'e kadar süren Birinci Dalga Feminist Hareket'tir. Bu dönem "eşitlikçi feminist dönem" olarak da adlandırılır. Bu dönemde amaç toplumsal her alanda erkeklerle eşit haklara sahip olabilmek ve erkeklerle birlikte yer alabilmektir. Bu dönem feministleri, kendilerini erkeklerden daha geride bıraktıklarını düşündükleri fiziksel farklılıklarını göz ardı ederek kadın ve erkek arasında bir fark bulunmadığını iddia etmişlerdir.

1970 sonrası dönem ise İkinci Dalga Feminist Hareket olarak adlandırılır. Bu devre ilk devrenin tersine kadının fiziksel farklılıklarına sahip çıkmakta ve kadının doğurganlık vasfını yükseltmektedir. Bu devrede kadının bastırılmış yönleri ortaya çıkarılarak kamusal alanda var olma mücadelesi verilmeye başlanmıştır. Ancak birinci devreden farklı olarak ikinci dalga feministçiler erkeklerle aynı standartlara sahip olmayı reddederek kadın kimliğine uygun yeni standartların belirlenmesini istemişlerdir.

---

¹⁰ Örnek, **a.g.m.**, s.106.

Tüm dünyayı etkilemiş olan feminist hareketler ülkemizde de özellikle Batılılaşma süreci ile birlikte etkili olmaya başlamıştır.¹¹

Feminizmin son dalgası olan ve tarihi sınırları kesin olarak bilinmeyen fakat genellikle 1990'ların başında başladığı kabul edilen ve günümüze kadar devam eden feminist etkinlik ve araştırmanın farklı türlerini ifade eden üçüncü dalga feminist hareket döneminde birçok uluslararası kuruluşların politika ve çalışmalarında kadın-erkek eşitliği ilkesi ön planda tutulmuş ve kadını, siyasal ve sosyal alanlarda toplumda görünür kılmanın çareleri aranmıştır.¹²

2.Türkiye’de Kadın Hakları:

Dünyada, üç dalga halinde bir seyir izleyen ve her dalganın kendi içerisinde farklı amaçları barındırdığı kadın hareketinin ülkeler bazında ele alındığında farklı bir gelişim gösterdiği görülmektedir. Ülkemizde de kadın hareketinin tarihini inceleyebilmek için öncelikle Türk kadın tarihine değinmek gerekmektedir.

Türklerde kadının tarihi, İslamiyet’in kabulünden önceki dönemlere dek uzanmaktadır. Eski Türklerde, kadınının bir yandan devlet işlerinde erkeğin yanında söz sahibi olduğu, diğer yandan savaş meydanlarında boy gösterdiği, kağanın hatun olmadan hiçbir sözleşmeye imza atmadığı, elçi dahi kabul edemediği, toplum içerisinde kadın ve erkeğin her alanda, her platformda eşit olduğu

---

¹¹ Evren Karataş, “Türkiye’de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri”, **Turkish Studies**, Volume:4/8, Fall 2009, s.1655.

¹² Sezer, **a.g.t.**, s.3,4.

kimi kaynaklara göre anaerkil, kimi kaynaklara göre ise feminist toplumlar olarak nitelendirilen bir toplum yapısı göze çarpmaktadır.¹³

Günümüzdeki uygulamaların aksine olarak eski Türklerde kadın, her şeyden önce evinin hakimiydi. Çocukları üzerinde ananın sözü, babadan daha fazla geçerdi. Savaşlarda da kadın erkeğine yardım ederdi.¹⁴ Genel tarih ve İslâm tarihi ile ilgili kaynaklarda kadının devlet başkanlığı da dahil olmak üzere siyasette önemli bir rol oynadığı açıkça anlaşılmaktadır.¹⁵

Osmanlı Devleti'nde 1869 yılı itibari ile başlayan kadın hareketi, o dönemde gerek çıkarılan kadın dergileri, gerek yapılan konferanslar ve gerekse kurulan kadın dernekleriyle adından ülke genelinde oldukça söz ettirmiştir. Ülkemizde kadın hareketi adına yapılan bu çalışmalar dünya çapında da büyük bir merak ve yankı uyandırmış, yabancı basının özellikle de Fransız basınının övgülerine mazhar olmuştur.¹⁶

Osmanlı döneminde Türk kadınları arasında feminizm, II. Meşrutiyet'ten sonra Jön Türklerin kadın-erkek eşitliğini savunan düşüncelerinin açtığı yoldan gelişmiştir.¹⁷ Kadınlar bu dönemde birçok kadın gazete ve dergisi çıkarmıştır. Kadınlara yönelik

---

¹³ Sezer, **a.g.t.**, s.4.

¹⁴ Ayfer Yılmaz, "Türk Kültüründe Kadın", **Milli Folklor**, Yıl:16, Sayı:61, 2004, s.120.

¹⁵ Nejla Akkaya, "İslâm Hukukunda Kadının Siyasi Hakları", **İslâmi Araştırmalar**, Cilt:10, Sayı:4, 1997, s.239.

¹⁶ Sezer, **a.g.t.**, s.4.

¹⁷ Narıncı Ataman, **Erken Cumhuriyet Döneminde kadın Kimliğinin Oluşumu, Bir Kadın Doktorun Yaşam Öyküsü Üzerinden Meslek Sahibi Cumhuriyet Kadını Kimliğinin Oluşumu**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999, s.65.

yayınlarından biri de II.Abdülhamit tarafından yayımına destek verilen mürüvvet gazetesidir. Konu başlıklarına göre düzenlenen ilk dergi olan Mürüvvet dergisi, aynı zamanda edebiyatçı kadınlara ilk kez yer veren dergiydi.

Mürüvvet dergisinin yanısıra, Kadınlar Dünyası ve diğer kadın yayınları, Osmanlı döneminde kısa zamanda istenilen sonuçları elde edememişse de, Cumhuriyet döneminde aile ve kadına yönelik yapılan hukuki düzenlemelerde, kadınlara yönelik yapılan inkılâpların fikri zemininin sağlanmasında etkisi olmuştur.¹⁸

Tarih boyunca Türk erkeğinin yanında olan Türk kadınları, Milli Mücadele döneminde de erkeklerle beraber vatan savunmasında yer almışlardır. Ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtulması için Türk kadını da mücadeleye girişmiştir. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında yapılan haksız işgalleri protesto etmişler, işgali protesto eden mitingler düzenlemişler, işgallerin haksızlığını tüm dünyaya duyurmaya çalışmışlardır. İstanbul'da düzenlenen tüm mitinglerde yoğun katılım olmuş ve özellikle kadın konuşmacılar tarafından yapılan konuşmaların, dinleyicilerde oluşturduğu coşku ve tesirle birlikte, yapılan protestoların basın yoluyla tüm dünyaya duyurulmasının, kamuoyunun oluşması ve halkın harekete geçmesi yönünde etkili olmuştur. Zira bu etkinliklerde yer alan kadın

---

¹⁸ Erdinç Gülcü, Samiye Tunç, “Osmanlı Basın Hayatında Kadınlar Dünyası Dergisi”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(2), s.159,170.

konuşmacılar arasında, haklarında tutuklama kararı çıkarılanlar bile olmuştur.¹⁹

Bu mitinglerin ilki 18 Mayıs 1919'da İnas (Kız) Darülfünununda yapılmıştır. İkincisi 19 Mayıs'taki Fatih Mitingi'dir. Burada ilk konuşmayı Halide Edip Adıvar yapmıştır. 22 Mayıs'ta kadınlar ve tıbbiyeli öğrenciler tarafından düzenlenen Kadıköy Mitingi bu mitinglerin en önemlilerindedir. Bu mitingde Münevver Saim Hanım bir konuşma yapmıştır. 23 Mayıs'ta 200.000 kişinin katılımıyla Sultanahmet Mitingi yapılmıştır. Burada Halide Edip Adıvar'ın konuşması yer almıştır. 30 Mayıs'ta düzenlenen İkinci Sultanahmet Mitingi'nde Şükufe Hanım bir konuşma gerçekleştirmiştir. Bu mitingler nedeniyle zor durumda kalan İstanbul Hükümeti mitingleri yasaklamıştır.

İşgallerin başlamasından sonra Anadolu'da da mitingler düzenlenmiş ve bu mitinglerde de kadınlar yine en önde yer almışlardır. 18 Mart 1919'da Alaşehirli kadınlar İzmir'in işgalini protesto mitingi düzenlemişlerdir. Makbule ve Nebile imzalarıyla İtilâf devletleri temsilcilerine protesto telgrafları gönderilmiştir. 11 Ocak'ta Konya ve Trabzon'da, 12 Ocak'ta Kastamonu'da mitingler yapılmıştır. Kastamonu'daki mitingde Kız Öğretmen Okulu'nda toplanan kadınlar, İngiltere Başbakanı Lloyd George'u protesto eden telgraflar göndermişlerdir.²⁰

---

¹⁹ Mehtap Hamzaoğlu, "Tanzimattan Erken Cumhuriyet Dönemine Türk Toplumsal ve Siyasal Yaşamında Öne Çıkan Kadınlar", **Lectio Socials**, Vol:2, No:1, 2018, s.82.

²⁰ Leyla Kırkpınar, "Türk Kurtuluş Savaşı'nda Türk Kadını", **Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri II**, (Sunulmayan Bildiriler), 1763-1938 Yılları Arasında Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Ordu ve Toplum (25-27

Cumhuriyet'in kurulmasının ardından Türkiye'de modernleşme hareketleri hız kazanmıştır. Batı medeniyeti maddi ve manevi bir bütünlük içinde ele alınarak reformlar yapılmıştır.²¹ Kadınlar da bu yenilikler içinde yer almış, kadınlar tarafından dernekler kurulmuştur. Siyasi anlamda kurulan ilk kadın örgütü, 1923 Haziran'ında Nezihe Muhiddin başkanlığında kurulan Kadınlar Halk Fırkası'dır. Adında fırka sözcüğü geçse de, örgütün ilk hedefi siyasi değil; ülke genelinde kadınların geri kalmışlığının eğitimle üstesinden gelinerek, kadınların toplumsal yaşama dahil olmaları ve ülke kalkınmasında etkin rol almalarını sağlamaktır. Fırka'nın uzak hedefleri içinde siyasi haklar da mevcuttu. Ancak o dönemki yönetim tarafından kadınların parti kurma istekleri onaylanmamıştır. Ankara'da "Halk Fırkası" kuruluş aşamasında olduğundan, başında "kadınlar" sözcüğü olsa da benzer adla parti kurulması uygun görülmemiştir. Parti kurma istekleri reddedilen kadınlara bunun yerine cemiyet kurmaları önerilmiştir. Bu gelişmeler sonucunda Nezihe Muhiddin başkanlığında 7 Şubat 1924'te Türk Kadınlar Birliği (TKB) kurulmuştur.²²

Cumhuriyet döneminde Türk kadını giyim kuşam, çalışma, seyahat gibi birçok alanda özgürlüğünü kazanmıştır. Kadınlar, annelik rolünün bir yansıması olarak öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekleri seçmeye başlamışlardır. Böylece kadının kendisi için değil, halkı için yaşaması sağlanmış ve bireysel istekler ve ihtiyaçlar ikinci plâna

---

Ekim 1999-İstanbul), Genlkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2001, s.107,108.

²¹ Şahin, **a.g.m.**, s.51.

²² Kolay, **a.g.m.**, s.7,8.

atılmıştır. Kadının sokakta görmeye başlanması batılı değerlerin kabulünün ilk göstergesi olarak kabul edilmiş ve devlet eliyle desteklenmiştir. Kadınların fiziksel mekânda ve kılık kıyafet konusunda sağladıkları gelişmeler ne yazık ki erkekler tarafından uzun yıllar görmezden gelinmiştir.

Bütün bu gelişmeler sonucunda, Türkiye'deki feminist oluşumun ilk evresi 1935 yılında tamamlanmıştır. Seçme-seçilme hakkı kazanılmış, Türk kadını TBMM.'ne girmiştir. Eğitimde giderek kız öğrencilere olanak sağlanmış, hakimlik, avukatlık, doktorluk gibi eskiden erkeklerin yaptığı birçok meslek kadınlara da açılmıştır. Ancak bu dönemde dünyadaki gelişmeler Türkiye'yi de etkilemiştir ve bunun sonucunda birçok örgüt gibi Türk Kadınlar Birliği de kapanmak zorunda kalmıştır.

Türkiye'de Feminist oluşumun ikinci evresi II.Dünya Savaşı sonrası başlamıştır. Katılımcı, çoğulcu bir yapıya yönelik kadınları da aktif konuma sokmuştur. Kadın örgütleri ve sınırlı da olsa siyasal partiler kadını toplumsal mekâna çekmeye çalışmışlardır. Türkiye'nin giderek sanayileşmesi, evi dışında çalışan kadın sayısının artmasına neden olmuştur. Ancak bu kez verilecek uğraş farklıdır. Giderek kırsal kesimi çözülen bir Türkiye'de toplumsal yaşamda çok yönlü eşitlik söz konusudur. Kazanılan siyasal hakların toplumsal haklarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu tür bir zihniyet değişimi ise yasaların ötesinde yapısal dönüşümleri gerektirmekteydi. 50'li yıllar feminizm açısından suskun bir dönemdi. 60'larda Batıdaki feminist hareketin kıpırdanışıyla birlikte Türkiye'de de hareketlenme

başlamıştır. 70'lerin sonu ve 80'li yıllar ise feminizmde yeni bir evreyi simgelemiştir.

Türkiye'de son yılların feminist gelişimi ise kentleşen, kentlileşen, anonim bir toplum dokusunun; hızla başkalaşan bir toplumsal yapının gündeme getirdiği bir olgudur. Başlangıçta feminist hareket karşı-kültür ögesi gibi görülse de zamanla geniş bir kamuoyu oluşturmayı başarmıştır.²³

---

²³ Zafer Toprak, "Türkiye'de Siyaset ve Kadın:Kadınlar Halk Fırkası'ndan Arsiulusal Kadınlar Birliği Kongresine(1923-1935), **İ.Ü.Kadın Araştırmaları Dergisi**, Sayı:2, 1994, s.12.

BÖLÜM 2:

TÜRK KADINININ SİYASİ HAKLARINI KAZANMASI:

Kadınların hukuk önünde erkekler ile eşit haklara sahip olması ve bireysel özgürlüğünü kazanması yolunda atılan en önemli adımlar Atatürk döneminde atılmıştır. 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edilmiştir. Böylece kadın ve erkeklere eğitim alanında eşitlik prensibi tanınmıştır. Bu kanunla birlikte medreseler kapatılarak tüm eğitim kurumları tek bir merkeze bağlanmış ve böylece okullarda karma eğitim başlamıştır. Bunun sonucunda da kadının eğitim hayatının içinde aktif olarak yer alması sağlanmıştır.

Kadına yönelik eşitlikçi yaklaşımda en büyük atılım 4 Nisan 1926 da kabul edilen ve 4 Ekim’de yürürlüğe giren Medeni Kanun’un kabulüdür. Buna göre birden çok kadınla evlilik yasaklanmış, boşanma ve miras konularında eşitlik getirilmiş, kadınların meslek seçiminde serbestlik tanınmıştır. Böylece Türk kadınının uzun süredir ikinci sınıf birey olarak tanımlanmasına neden olan statü sona ermiş ve toplumsal hayattaki etkinliğinin artması sağlanmıştır.

Bir başka bakış açısıyla da Türk kadınının harem duvarlarının arkasında, sosyal hayattan uzak, erkeğin arkasında yer alan yaşamı Cumhuriyetin ilk on yılında değişmiş ve bu durum feminizmin Türkiye’de zaferi olarak değerlendirilmiştir. Eğitim, kılık-kıyafet ve medeni haklar ile kadının Türk toplumundaki yerinde büyük değişim

ve dönüşüm sağlandıktan sonra sıra siyasal hakların kazanılmasına gelmiştir.²⁴

TBMM'nin açılması, yeni Türk devletinin kurulma sürecinin önemli mihenk taşlarından birisini oluşturur. Kadınların seçme ve seçilme hakkı olmadığı için bu ve bundan sonra yapılan üç seçim döneminde sadece erkekler oy kullanarak kadınları da temsilen erkek vekiller meclise girmişlerdir. Türkiye'de kadınların yönetim birimlerinde yer almaları, 14 Nisan 1930 tarihinde yayınlanan Belediye Kanunu'nda kadınların belediye seçimlerinde oy verme ve aday olma hakkının verilmesi ile başlamıştır. 1924 yılı Köy Kanununun 20. maddesinin 26 Ekim 1933 tarihinde değiştirilmesiyle kadınlara köy muhtarlık ve heyetlerine seçilme hakkı tanınmıştır. Ayrıca, 11 Aralık 1934'te, Teşkilat-ı Esasiye Kanununun 10. ve 11. maddesi değiştirilmiş ve böylece milletvekilleri seçimlerinde 22 yaşını doldurmuş kadınlara seçme ve 30 yaşını doldurmuş kadınlara da seçilme hakkı verilmiştir. Kadın haklarına yönelik ülkemizde yapılan bu düzenlemelerle birlikte kadınların eğitim, siyaset, çalışma hayatı gibi alanlara katılımı hedeflenmiştir. Tüm bu reformlara rağmen kadınların siyasal alanda etkin olamamasındaki en önemli kriter, hukuki yeniliklerin toplumsal altyapısını oluşturmadaki eksikliğidir.

Kadının 1934 yılında seçme ve seçilme hakkını elde ettiği tarihten hemen sonra 1935 yılında yapılan 5. Dönem TBMM Genel Seçiminde meclise giren 399 milletvekilinin 17'si, bir yıl sonra yapılan ara seçimde 1 kadın milletvekilinin daha eklenmesiyle 18'i

---

²⁴ Sezen Karabulut, "Çağdaşlaşma Sürecinde Türk Kadını ve Amerikan Basını(1923-1938)", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:32, Temmuz 2018, s.288-291.

yani %4,5'i kadın milletvekili olmuştur. Bu dönemde 18 ayrı ilden 18 kadın milletvekili seçilmiştir. Meclise giren kadın milletvekillerinin illere dağılımlarına bakıldığında; kadın milletvekillerinin Edirne'den Erzurum'a kadar geniş bir alandan seçilmiş oldukları görülmektedir. Bu seçimde Türkiye'nin tüm bölgelerinden en az bir kadın milletvekili meclise girmiştir. Bu milletvekillerinin doğum yerlerine göre dağılımlarına bakıldığında, 7'sinin İstanbul, 2'sinin İzmir, diğerlerinin ise Ankara, Kayseri, Sakarya, Zonguldak, Bosna, İskodra, Selanik, Bursa, Sinop doğumlu olduğu görülmektedir. Nitekim kadın milletvekillerinin büyük çoğunluğunun ülkenin batısında doğduğu görülmektedir. Ayrıca Cumhuriyetin ilk yıllarında mübadele ile gelmiş olanların etkisi ile yurt dışı doğumlu olan kadın milletvekillerinin daha çok Balkanlardan olduğu dikkat çekmektedir. 1935 yılında meclise seçilen kadın milletvekillerinin daha sonraki seçim dönemlerinde de aday olup tekrar seçildikleri bilinmektedir. Örneğin Safranbolu (Zonguldak) doğumlu, ancak küçük yaşta ailesi ile İstanbul'a yerleşmiş bir doktor olan Fatma Şakir Memik 5., 6. ve 7. Dönem Edirne milletvekili olarak seçilmiştir. Bu durum, birbirini takip eden seçim dönemlerinde ülkenin herhangi bir vilayetinden milletvekili olarak aday gösterilmek için illa o il ile bir bağın olması gerekmediğini kanıtlar niteliktedir. Özellikle kadın milletvekilleri daha çok büyük şehirlerde yaşayan başarılı ve örnek kişiler oldukları için aday olarak gösterilmişlerdir.²⁵

---

²⁵ Sevil Sargın, Selin Yıldız, "Türkiye Siyasetinde Kadın Milletvekillerin Mekansal Dağılımı ve Dağılıma Etki Eden Faktörler", **Journal Of Social And Humanities Science Research**, Vol:5, Issue:30, 2018, s.4062-4065.

1920'lerden itibaren Türkiye’de kadınlar için en önemli gelişme, onların giderek artan bir şekilde toplum yaşamına katılmaları olmuştur.²⁶ Cumhuriyet döneminde 20 Ocak 1921 Anayasası, yalnızca kurumlara ilişkin düzenlemeler içermekte olup kadın haklarına ilişkin bir düzenleme yer almamaktaydı. 2001 yılında yapılan düzenlemeyle edinilmiş mal rejimine katılma ile kadının evlilik birliği içerisinde edinilmiş malların yönetimi ve tasarrufuna ilişkin hakları koruma altına alınmıştır.

Kadın haklarıyla ilgili olarak 1961 ve 1962 Anayasalarında önceki anayasalardan oldukça geniş kapsamlı düzenlemeler yer almıştır. 1961 Anayasası ile kadın hakları bakımından bazı önemli düzenlemeler getirilmiştir. Bu anayasada “cinsiyet” sözcüğü belirtilmiş ve kadın-erkek ayrımı olmaksızın eşitlik hüküm altına alınmıştır.²⁷

Sonraki süreçte, kamu alanında cinsiyet eşitliğini temel alan bir demokrasi ilkesinin varlığı siyasal toplumun kurucu kurumları olan siyasal partileri, yerel ve ulusal meclisleri de bu alanda çalışmaya zorlamıştır. Artık siyasal temsil eden husus cinsiyetçi kalıpların dışına çıkmış, partiler olumlu ayrımcılık ve kota politikaları kadının lehine tartışmaya açmış düzenlemeler yapmaya başlamıştır.²⁸

---

²⁶ Janet Browning, “Modern Türk Edebiyatında Kadına Yaklaşımlar”, **Eğitim ve Bilim**, Cilt:6, Sayı:36, 1982, s.35.

²⁷ Gizem Özbilen, “Türkiye’de Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi”, **8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü**, Manisa Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu, 8 Mart Özel Sayısı, s.26,27.

²⁸ Gamze Yiğit Çavuşoğlu, **Türkiye’de Kadın Hareketinin Oluşumu ve Kadının Sosyal Yaşamdaki Yeri**, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman, 2015, s.73.

BÖLÜM 3:

ATATÜRK VE KADIN HAKLARI:

Cumhuriyetin kurulmasından sonraki süreçte kadın modernleşmesine ilişkin yeni bir dönem başladığı ve Türk kadınına ilişkin radikal değişimlerin başladığı görülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün gözünde Anadolu'daki Yunan işgalinin sonlandırılması, Batılı yayılcı güçlerin ülkeden kovulması ve nihayet bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmuş olması Milli Kurtuluş için yeterli değildi; önemli olan bireysel ve toplumsal özgürleşmeyi sağlamaktı. Kadının özgürleşmesi ve statüsünün erkekle eşit seviyeye çıkarılması bu nedenle oldukça önemliydi. Cumhuriyetin kurulmasından sonraki süreçte Mustafa Kemal Atatürk, kadınların salt ev içi rollerine geri dönmelerini değil, sosyal ve çalışma hayatında çok daha aktif olmasını istemiş ve bu konuda kadınları teşvik etmeye çalışmıştır. Her ne kadar kadınlar siyasal ve toplumsal alanda kendilerine yer edinmeye başlamış olsalar da genel olarak Osmanlı'dan devralınan toplum yapısı ile bağlantılı olarak kadınlar, erkeklerin gerisinde kalmış, siyasal, sosyal yaşamın içerisinde yeteri kadar yer alamamışlardır. Kadınlar, aile hayatı içerisinde ikinci plana itilmiş, kadınların vazifeleri genel olarak ev işleri ve çocuk bakımıyla ilişkilendirilmişti. Avrupa'da genel olarak Türk kadınına yönelik izlenim, erkeğinin "kölesi" olduğu ve kendi ayakları üzerinde duramayan özgürlükten yoksun bir karakter olduğu yönündeydi. Yeni rejimle birlikte yeni bir Türk kimliği ve modern bir toplum oluşturma düşüncesiyle hareket eden devlet, toplum yapısını da çağdaş bir biçime sokma çabasına girişmiş, bu kapsamda Türk kadınına toplumsal, siyasal ve ekonomik

hayatın içine dâhil etmek ve erkekle aynı statüye getirmek amacıyla oldukça önemli yeniliklere imza atmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, yapılan değişikliklerin başarılı olması ve Cumhuriyet rejiminin yerleşmesinde kadınla erkeğin eşit bir seviyede olmasının hayati bir önemi olduğunu düşünmekteydi. Bu nedenle, kadınları aile içinde erkekle eşit bir konuma getirmek, toplumsal hayatta onlarla eşit sosyal, siyasal ve ekonomik haklarla donatmak üzere politikalar geliştirmiş, ayrıca kadınların eğitim imkânları, sağlığı, çalışma hayatı ve görseelliği ile de ilgilenmiştir. 1924 yılında kabul edilen ve toplumdaki her bir bireyin iyi bir eğitimden geçmesi gerektiği ilkesine dayanan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte kadınlar okuma-yazma konusunda cesaretlendirilmiş, onların erkekle birlikte eşit eğitim imkânlarından faydalanması sağlanmıştır.²⁹

Türk kadını Milli Mücadele’de aktif olarak yer almış, İstanbul ve diğer büyük illerde düşman işgaline karşı mitingler düzenlemiş ve dernekler kurmuştur. Türk kadınları, 1919 yılında Konya, Sivas, Giresun, Trabzon, Zonguldak ve Denizli illerinde işgallere karşı yürüyüşler yapmışlar, beş bin kadın adına bildirimler yayınlamışlardır. 1921 yılında Eskişehir Savaşında başarı gösteren 12 kadına madalya verilmiş, kadınlar, hayır derneklerinde, Kızılay’da çalışmalar yapmışlar, savaşa katılmışlar, kızlar çeşitli mesleklerde yetişme gayreti içinde olmuşlar, kadınlar, askerde bulunan erkeklerinin yerlerine memuriyetlere girmişlerdir. Bütün bu kadın hareketleri

---

²⁹ Gürhan Yellice, “Erken Cumhuriyet Döneminde Türk Kadını Modernleştirme Girişimleri, Türk ve Dünya Basını (1926-1934)”, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ**, Yıl:2016, Bahar 2018, Sayı:24, s.324,325.

vatanın kurtuluşundan sonra hayır dernekleri olarak kalmış, siyâsî bir çalışmaya dönüşmemiştir.³⁰

Milli Mücadele döneminde, aktif olarak gerek cephede, gerek cephe gerisinde mücadele eden Türk kadını, işgalden sonra, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, hakettiği yere getirmeye çalışmıştır. Atatürk, toplumun, kadını erkeği ile medeni bir hale gelmesinin milletimiz için bir hedef olduğunu belirtmiş ve Milli Mücadele döneminden itibaren bu sözleri doğrultusunda girişimlerine hiç gecikmeden başlamıştır.

Atatürk, Milli Mücadele yıllarında ülke ve milletin buhranlı bir dönem yaşadığı sırada, 16 Temmuz 1921’de Ankara’da bir eğitim toplantısı düzenlemiştir. Atatürk, bu toplantıda, kadınların gelecekteki durumunu eğitime dayandırarak tanımlamıştır. Osmanlı Devletinin son döneminde her ne kadar ülkede liseler, üniversiteler açılarak kadınlara okuma yazma imkânı sunulmaya çalışılmışsa da içinde bulunulan savaş ortamı, ekonomik yetersizlikler, geleneksel tutumlar bu girişimlerin yetersiz kalmasına sebep olmuştur.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra ulusal bir kimlik oluşturmak, çağdaş devletler arasında bir siyasi yapı belirlemek ve modernleşme yolundaki adımları hızlandırmak için yapılacak çalışmaların temeli, milli mücadele döneminde eğitime dayandırılmıştı. En zor şartlar altında bile çağdaşlaşma yolunda atılan bu adımda kadın ve erkek yan yana tutulmuştu.

Düşman memleketten kovulur kovulmaz hatta Lozan’ın imzası bile beklenmeden kadının serbestliği lehinde mücadeleye girişen

---

³⁰ TBMMZC, Birleşim:34, Oturum:1, 05.12.1984, s.784.

Atatürk'ün Cumhuriyet'i ilanıyla Türkiye, hedeflediği çağdaş siyasi yapıya kavuşurken çağdaş sosyal, ekonomik, kültürel yapıya da kavuşmak için inkılâplar sürecine girmiştir. Bu süreçte kadın, sahip olduğu geleneksel kimliğinden çıkarılarak sahip olması gereken haklarıyla donatılmaya çalışılmıştır.³¹

Osmanlı Devleti'nin çöküşüyle birlikte yeni bir rejim olan egemenliğin halka dayalı olduğu cumhuriyet rejiminin benimsenip Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulduğu 1923 yılından 1935 yılına kadar olan dönemi kapsayan süreçte, kadın dernekleri yeniden hayat bulmaya başlamış ve kabul edilen bazı kanunlarla Türk kadınlarına yeni bir soluk getirilerek çağdaş ve modern bir "Cumhuriyet Kadını" profili oluşturulmaya çalışılmış, kadın hakları hukuki güvence altına alınarak toplumda kadın varlığı ve kadın sesi görünür kılınmaya başlamıştır. Nitekim tarihler 7 Şubat 1924'ü gösterdiğinde Türk Kadınlar Birliği adlı bir kadın derneği kurulmuş, ardından 3 Mart 1924'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile 17 Şubat 1926'da çok eşliliği ortadan kaldıran ve kadının evlilik müessesesinde erkeğin sahip olduğu gibi hakları olduğunu gündeme getiren, yeni bir düzenleme olan Medeni Kanun kabul edilmiştir. 5 Aralık 1934 tarihinde, o dönem birçok Avrupa ülkesi henüz bu hakkı tanımamışken Türkiye'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.³² Ertesi yıl yapılan seçimlere kadın adaylar da katılmıştır. Yapılan bu seçimler sonrasında

---

³¹ Birsen Ünal, **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi(1947-1951)**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, 24,25.

³² Sezer, **a.g.t.**, s.5.

1 Mart 1935’de ortaya çıkan beşinci dönem TBMM’de ilk defa 18 kadın milletvekili olarak yer almışlardır. Böylece, Cumhuriyetin ilk kadın milletvekillerinin o dönem 399 üyesi olan TBMM’deki temsil oranı yüzde 4,5 olarak gerçekleşmiştir.³³

1935 seçimlerinden hemen sonra, İstanbul’da, farklı ülkelerin temsilcilerinin katılımıyla gerçekleşen ve dünya çapında büyük bir yankı uyandıran İstanbul Uluslararası Feminizm Kongresi gerçekleşmiştir.³⁴

---

³³ Hamzaoğlu, **a.g.m.**, s.87.

³⁴ Sezer, **a.g.t.**, s.5.

BÖLÜM 4:

ULUSLARARASI KADINLAR BİRLİĞİ KONGRELERİNİN TARİHÇESİ:

18-24 Nisan 1935 tarihlerinde 12. Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi İstanbul'da toplanmıştır. Birlik ilk toplantısını 1902 tarihinde Washington'da gerçekleştirmiştir.³⁵ 1923 Roma Kongresi'nde Amerika kadınlarının seçim hakkını elde ettikleri kaydedilmiştir. 1926'da Paris'te Milletler Cemiyeti'nin çalışmalarına yardımcı olmak ve barışı savunmak üzere kadınların siyasi haklarını hangi yönde kullanmaları gerekeceğini incelemekle yükümlü bir daimi komisyon kurulmuştur.³⁶

Batı şehirlerinde toplanan ve bu kongreler aracılığıyla kadınların seçme ve seçilme haklarını savunan Uluslararası Kadınlar Birliği, 1935 yılında toplantı merkezi olarak Türkiye'yi seçmiştir.³⁷ Uluslararası Kadınlar Birliği teşkilatı kuruluşundan sonra pek çok kongre toplamıştı. İstanbul'da toplanacak kongre bu tür uluslararası toplantıların 12.si olacaktı. Bu vesile ile Cumhuriyet gazetesi, daha önceki kongrelerin yapılış sebepleri ve tarihleri hakkında "Kadınlar Kongresi Hazırlıklara Başladı" başlığıyla yayınlanan haberinde ayrıntılı bilgiler vermişti. Bu haberde kongrelerin tarihleri, toplandıkları yerler ve ele alınan konular şöyle sıralanmaktaydı: "İlk olarak 1902 yılında Washington, 1904 yılında Berlin, 1906 yılında Kopenhag kongrelerinde, münhasıran kadınların intihab hakları mevzuu bahis olmuştur. 1908'de Amsterdam kongresi'nde de aynı

---

³⁵ Karabulut, **a.g.m.**, s.292.

³⁶ Toprak, **a.g.m.**, s.10.

³⁷ Karabulut, **a.g.m.**, s.292.

mevzunun görüldüğü ifade edilmektedir. Bu kongrede kadınların intihab hakkına malik oldukları bazı memleketlerin murahhasları tarafından dikkate değen raporlar okunmuştur. 1909'da Londra Kongresi'nin yapıldığı, umumi olarak intihab meselelerinin ele alındığı, program haricinde bir miting düzenlendiği, intihab taraftarlarının görüşlerinin dinlendiği belirtiliyor. 1911 Stokholm'de yapılan kongrede ise daha önceki kongrelerde ele alınmayan konuların gündeme getirildiğinden söz edilmekte, bu konular, kurtulan memleketler, uluslararası kadın seçim meselesine nasıl müdahale edebilirler, seçim hakkının verilmesi kadınların yaşama şartlarını ne şekilde ıslah etti? Kadınların siyasi fırkalara intisabı olarak sıralanmaktadır. 1913'te Peşte de yapılan kongrede başlıca konunun uluslararası seçiciler birliğinin kadınların intihab hakkı iddialarına iştiraki olmuştur. 1920'de Cenevre'de yapılan kongrede ise harpten sonraki ilk kongre olması açısından önemlidir. 20'den fazla ülkede kadınlara intihab hakkının verildiği bu kongrede ilan edilmiştir. 1923'te Roma'da yapılan kongrede Amerika kadınlarının intihab hakkını kazandıkları kaydolunmuştur. 1926'da Paris'te yapılan kongrede uluslar kurumunun mesaisine yardım ederek sulh davasını ilerleterek kadınların siyasal haklarını nasıl kullanmaları lazım geleceğini tetkik etmeğe memur daimi bir komisyon teşkili kararlaştırılmıştır. 1929'da Berlin Kongresi'nde birliğin kuruluşunun 25.yılı kutlanmış, kadınların çeyrek asırda elde ettikleri terakkiyat ehemmiyetle kaydolunmuştur.”

Birliği oluşturan komisyonlar da, gazete haberinin bir bölümünü oluşturmaktaydı. Girişte, bu komisyonlarla ilgili şu bilgiler

yer almaktaydı: “Birliğin başlıca gayesinin her alanda tam bir eşitlik temin etmek olduğu için, bu muhtelif gayelere göre çalışmak üzere bir takım komisyonlar oluşturulmuştur. 1.İntihaba iştirak ve siyasal faaliyet komisyonu. Başkanı Çekoslovakya Ayan Meclisi azasından Bayan Pilaminkova’dır. 2.Ahlaki müsavat ve kadın ticaretine mümanaat komisyonu. Başkanı Uruguay Murahhası madam Pavlina Luisidir. Bu komisyon hem kadın hem de erkeklerin ahlakını yükseltmek, fuhuş mücadelesinde yalnız kadınlara tatbik olunan istisnai tedbirlerle ve kadın ticareti ile ilgili hususlara bakar. 3. Erkeklerle iş müsavati komisyonu. Başkanı İsveçli Bayan Malin. Bu komisyonda kadınlara erkeklerle müsavi iş şartları, ücretler ve muhtelif mesleklerde terakki şartları teminine çalışır. 4.Sulh ve Uluslar Kurumu komisyonu. Başkanı Amerikalı Jozefin Sain. 5.Kadınların medeni Ahvali komisyonu: Başkanı Paris Barosu avukatlarından Madam Suzan Grinberg. Bu komisyonun başlıca meşgul olduğu şey, evli kadınların henüz birçok memleketlerde zamana uygun olmayan kanunlarla muayyen medeni vaziyetlerini ıslaktır. Evli kadının tabiiyeti meselesi de Birliğin iştigal eylediği mesailendir. Birlik kocaya varan kadının isterse kendi tabiiyetini muhafaza etmesi için 1930 senesi Martında La Hey’de bir içtima aktetmiştir.”³⁸

9 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul’a gelerek kongre hazırlıklarını yürüten merkezi büro toplantısına katılan kadın üyelerin toplantı sırasındaki bir fotoğrafının

---

³⁸ Zübeyde Terzioğlu, **Basına Göre Türk Kadınının Siyasi Hakları (1930-1950)**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s.180,181.

yeraldığı, “Kadınlar Kongresi için hazırlıklar başladı. Merkezî büro dün toplandı. Dünya kadınları burada iki gün miting yapacaklar” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak bilgiler verildikten sonra “Evvelki kongreler” alt başlığı ile yazı şöyle devam etmiştir:

Uluslararası Kadın Birliği, her üç senede bir, umumî bir kongre aktederek, idare heyetini seçer ve ertesi devrenin çalışma programını tesbit eder.

Birlik kurulalıdanberi 1929 tarihine kadar on bir kongre aktetmiştir. 1902 de Vaşingtonda, 1904 te Berlinde, 1906 da Kopenhagta aktolunan kongrelerde, münhasıran kadınların intihab hakları mevzuu bahsolmuştur.

1908 de Amsterdam kongresi-Bunda da esas itibarile aynı mesele görüşülmüştür. Kadınların intihab hakkına malik oldukları bazı memleketler murahhasları tarafından dikkate değen raporlar okunmuştur.

1909 da Londra kongresi-Fevkalâde surette aktedilen bu kongrede gene umumiyet itibarile intihab meseleleri mevzu olmuş, program haricinde bir miting tertib edilerek, intihab taraftarlarının noktai nazarları dinlenmiştir.

1911 de İstokholm Kongresi-İlk defa olarak şu meseleler müzakere edilmiştir: Kurtulan memleketler, uluslararası kadın seçim meselesine nasıl yardım edebilirler?. Seçim hakkının verilmesi kadınların yasama şartlarını ne suretle ıslah etti?. Kadınların siyasal fırkalara intisabı.

1913 te Peşte kongresi-Bu kongre esnasındaki başlıca hâdise, Uluslararası Seçiciler Birliğinin, kadınların intihab hakkı iddialarına iştiraki olmuştur.

1920 de Cenevre kongresi-Harbden sonra ilk uluslararası kadın kongresidir. Yirmiden fazla memlekette kadınlara intihab hakkının verildiği bu kongrede ilân edilmiştir.

1923 te Roma kongresi-Amerika kadınlarının intihab hakkını kazandıkları bu kongrede kaydolundu.

1926 da Paris Kongresi-Uluslar Kurumunun mesaisine yardım ederek, sulh davasını ilerletmek üzere kadınların, siyasal haklarını nasıl kullanmaları lâzım geleceğini tetkik etmeğe memur daimî bir komisyon teşkili kararlaştırılmıştır.

1929 da Berlin kongresi-Birliğin yirmi beşinci yıldönümü kutlulanmış ve bir çeyrek asır zarfında kadınlığın elde ettiği terakkiyat ehemmiyetle kaydedilmiştir.³⁹

---

³⁹ **Cumhuriyet**, 9 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, No:3913, s.1,4.

BÖLÜM 5: 12.ULUSLARARASI KADIN KONGRESİ (18-24 NİSAN 1935)

1.Kongrenin İstanbul'da Toplanma Fikrinin Ortaya

Çıkışı:

Uluslararası Kadınlar Birliği'nin en son yaptığı kongre olan Marsilya Kongresi'nde 12.Kadınlar Birliği Kongresi'nin İstanbul'da yapılacağı duyurulmuştur. Fakat kongrenin burada yapılması teklifi ilk olarak Nezihe Muhiddin tarafından Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Ashby'e 1926 yılında dile getirilmiştir. Ashby, bu teklifi olumlu karşılamıştı. Çünkü, İstanbul'un toplantı yeri olarak seçilmesi fikri, Uluslararası Kadınlar Birliği'nin Ortadoğu ve Uzakdoğu kadınlarına ulaşma amacına uygundu.

Aslında Uluslararası Kadınlar Birliği, 12.Kongresini Atina'da 1932 yılında düzenleyecekti. Ancak 1929 yılında dünyayı sarsan ekonomik kriz nedeniyle gerçekleştirilemedi. Birlik'in 1934 yılının Nisan ayında Lüksemburg'da yaptığı yönetim kurulu toplantısında Kongrenin İstanbul'da yapılması görüşüldü. Bu görüşmeler sırasında, kongrenin masraflarının Türk hükümeti tarafından karşılanacağı belirtildi. Bu görüşmeler sonrasında, Birlik yönetim kurulu, 1934 Haziran ayında kongrenin İstanbul'da yapılacağını resmen duyurdu.

Kongrenin düzenlenmesi için gerekli şartların Türkiye Hükümeti tarafından fazlasıyla yerine getirilmesi de bu seçimde etkili olmuştu. Hükümet, kongre için tüm mali olanaklarını seferber etmişti. O dönemde ekonomik krizin etkisiyle maddi açıdan büyük sıkıntılar içinde olan Uluslararası Kadınlar Birliği, kongrenin İstanbul'da yapılmasıyla, davetler, etkinlikler ve kongre anısına basılacak olan

pullardan elde edeceği gelirler ile ekonomik olarak rahat bir nefes alacaktı. Ayrıca kongre için tahsis edilen saray, gazetecilerin burada dünyayla haberleşmeleri için kurulan altyapı ve delegelere sunulan rahat çalışma koşulları da kongre yeri olarak İstanbul'un seçilmesinde etkili olmuştu.

12.Kongre'nin İstanbul'da toplanacağı haberi, batı basınında, günlük gazete ve dergilerde geniş yankı uyandırdı; uluslararası bir kadın kongresi ilk kez Müslüman bir ülkede toplanıyordu. Dünyanın dört bir yanından gelen 300'e yakın kadın, bütün farklılıklarına rağmen sekiz gün boyunca, tam eşitlik ve barış için irade ortaya koyacaklardı.⁴⁰

Türk Kadınlar Birliği Başkanı Latife Bekir Uluslararası Kadınlar Birliği'nin kongreleriyle ve 12.Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi'nin İstanbul'da toplanma kararının alınmasıyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Alliance'ın üç senede bir umumî toplantısı olurdu, her defasında başka bir memlekette. Birinci Cihan Harbini takib eden iktisadi buhran sebebiyle bu toplantılar sekteye uğradı. Alliance'ın münkasım olduğu altı komisyondan Sulh Komisyonuna daha çok ehemmiyet verildi. Sulh fikrini yaymak için ayrıca çalışıldı. 1931'de Belgrad'da bir Sulh Konferansı, 1933'te Marsilya'da bir ihzari tedkikat konferansı akdedildi . Her ikisine Türk Kadın Birliği mürahaslar gönderdi. O aralık heyeti idareye ve sulh komisyonuna dahil olduğum için ben tayin edildim. Belgrad'da Türkiye'nin

---

⁴⁰ Aslı Davaz, **Eşitsiz Kız Kardeşlik, Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, s.600-614.

sulhperverliği hakkında konuştum. O konferansın akabinde yine Belgrad'da toplanan heyeti idareye ve sulh komisyonuna dahil olduğum için ben tayin edildim. Belgrad'da Türkiye'nin sulhperverliği hakkında konuştum. O konferansın akabinde yine Belgrad'da toplanan İkinci Balkan Konferansı İhzar toplantısına da iştirak ettim.

Marsilya Konferansına Lamia Refik Hanımla birlikte gittim.

Açılış toplantısında dünyanın beş kıtasını temsil eden birer mürahas konuştu, ben de Asyayı temsil ettim. Toulon'da, Nice'te de konuştum.

Côte d'Azur'ün muhtelif şehirlerinde de toplantılar oldu. Lâmia Refik Hanım ile beraber gittim. Açılış toplantısında dünyanın beş kıtasını temsil eden birer mürahas konuştu, ben de Asyayı temsil ettim. Toulon'da, Nice'te de konuştum. Her konuşmamdan önce Fransız Kadın Birliği reisi Mme. Brunshwieg reca ediyordu:

- Söyleyin : Türkiyede kadınlara intihab hakkı verildiğini. Bizim erkekler ibret alsınlar.

O sırada Fransız kadınlarına intihab hakkı verilmesine Senato mani olmuştu. Halbuki Türk kadınları belediye meclislerine girmişlerdi, mebus intihab edilmek hakkı da kafî surette vadedilmişti.

1933 senesi son baharında İstanbulda toplanan Balkan Konferansına Türk Kadın Birliği iştirak etti.

Alliance'ın umumî toplantısının 1935'te akdedilmesi Marsilyada kararlaştırılmıştı. İstanbulda olması tarafımızdan teklif edilince büyük bir memnuniyetle kabul edildi. Dünyanın her

tarafından Kadın Birlikleri İstanbul Konferansı için hazırlanmaya başlamışlardı.⁴¹

Bu kongrenin Türkiye’de kadın hakları tarihiyle ilgili milat noktalarından biri olmasının yanısıra, kadın hareketlerinin ilk dalgasının uluslararasılaşma ve kolektif bir kimlik oluşturma çabaları açısından da özel bir önem taşımaktaydı.⁴²

Kongrenin Türkiye’de yapılmasının bir diğer önemi de Müslüman bir ülke olarak diğer ülkeler üzerinde doğuracağı olumlu sonuçlardı. Yen Türk devletinin batılılar karşısında sahip olduğu mevkiyi güçlendirerek, Müslüman doğu ülkelerindeki kadın hakları ile ilgili çalışmaların artmasını, Türkiye’deki inkılâpların kendileri tarafından örnek alınmasını sağlayacaktı.⁴³

Kongre nedeniyle tüm dünyanın gözleri Türkiye’nin üzerinde olmasından dolayı, Türkiye’deki gelişmeler Doğu ülkelerinde ve bütün dünyada kesin etkisini gösterecekti.⁴⁴

1935’te pek çok ülkede kadınlar seçme-seçilme hakkını kazanmamışken, Müslüman Türkiye’de siyasal hakların verilmiş olması feministlerin dikkatini çekmişti.⁴⁵

---

⁴¹ “Latife Bekir Çeyrekbaşı İle Türk Kadın Birliği”, **İstanbul Şehir Üniversitesi E-Arşiv Taha Toros Arşivi**, Dosya No: 17/A-Abdurrahman Sami Paşa.

⁴² Nazlı Ökten, “1935 İstanbul Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi Otuz Yurdun Kadınları”, **Tarih ve Toplum**, Sayı:219, Mart 2002, s.183.

⁴³ Nesrin Damla Kalender, **Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkının Verildiği 1935 Seçimleri ve İzmir Basını**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006, s.19.

⁴⁴ Toprak, **a.g.m.**, s.11.

⁴⁵ Davaz, **a.g.e.**, s.645.

2.Kongre Hazırlıkları:

28 haziran 1934 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Kadınlar Birliği Kongresi, Beynelmilel kongrenin raporları hazırlanıyor başlıklı haberde, Uluslararası Kadın Kongresi ile ilgili hazırlıklar şu şekilde verilmektedir:

“Türk Kadın Birliği İdare heyeti, gelecek sene 20 nisanda Yıldız Sarayında toplanacak olan beynelmilel kadın teşkilâtı kongresi için hazırlık yapmaktadır.

Bu işi programile meşgul olmak üzere seçilen dört komisyon Çarşamba günü toplanacaktır. Kongreye dünyanın her tarafından murahhaslar gelecek ve aza miktarı 300  bulacaktır. İstiyen hanımlar, Birlikten davetiye alarak kongrede dinleyici sıfatile hazır bulunabileceklerdir. Davetiyeler ihzar edilmiştir.

Kongre mukarreratını izah için üç konferans tertip olunacak ve radyo ile de dünyanın her tarafına tamim edilecektir.

Bu toplantı münasebetile kadınlar sulh lehinde büyük tezahürat yapacaklardır. Tezahratın harp aleyhinde bir nümayiş şeklini alması çok muhtemeldir. Kongreye Japonlardan başka bütün milletler iştirak edeceklerini bildirmişlerdir.

Beynelmilel teşkilât komitesi 20 temmuzda Pariste toplanacaktır. Bu iştimaa Türk Kadın Birliği de çağırılmıştır. Birlik komite iştimasına iştirak için hkmet nezdinde teşebbüsatta bulunmuştur.

Beynelmilel kadın teşkilâtı ittihadı tarafından neşredilen (Kadın Haberleri) gazetesini, son nüshasını, Türkiye’de kadın faaliyetlerine tahsis ederek Kadın Birliğinin mesaisinden uzun uzadıya

bahsetmiş ve Birlik Reisi Lâtife Bekir Hanımın resmini de koymuştur.”⁴⁶

28 Haziran 1934 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Türk Kadınlar Birliği'nin, kongrede görev alacak komisyonları oluşturması ile ilgili olarak, “Kadınlar Birliği kongresi, Beynelmilel kongrenin raporları hazırlanıyor” başlıklı haberde kongre ile ilgili şunlar yazılmaktaydı:

“Şehrimizde Yıldız sarayında toplanması mukarrer beynelmilel Kadınlar Birliği kongresi için hazırlık yapmak üzere Türk Kadınlar Birliği tarafından teşkil edilen dört komisyon dün toplanmıştır.

Bu komisyonlar, kongrede görüşülecek meseleler hakkında birer rapor ihzarına başlamışlardır.

Birinci komisyon, birlik azasından Aliye Esat, Beraat Zeki, Leman Fuat ve Seniha Rauf Hanımlardan mürekkeptir ve evli kadının tabiiyeti meselesile meşguldür. Bu komisyon, kadınların, izdivaç halinde kendi tabiiyetlerini muhafaza etmeleri, evlenmemiş annelerden dünyaya gelen çocukların atsız bırakılmaması ve kuvvetli surette himaye edilmesi için teşebbüsatta bulunulmasını kongreye teklif edecektir.

Ayşe Remzi, İffet Halim, Saffet, Lâmia Refik, Şükûfe Nihal, Aliye Halit Fahri, Orhaniye Ata ve Makbule Semih Hanımlardan teşekkül eden “ahlâkta müsavat” komisyonu raporunda bilhassa kadın ticaretine karşı yapılan mücadelenin şiddetlendirilmesi ve bu maksatla kadın polislerin zabıtai ahlâkiye kısmına ehemmiyetle teşmili lüzumuna temas etmiştir.

---

⁴⁶ Cumhuriyet, 25 Haziran 1934, Pazartesi, Onbirinci sene, No:3640, s.2.

“Kanun muvacehesinde kadın ve erkek müsavati” komisyonunda Lâtime Bekir, Seniha Rauf, Safiye Hüseyin, Vecihe Ziya ve Necile Tefvik hanımlar vardır.

Bu komisyon, memleketimizde kadınların memurluk ve işçilik hayatındaki vaziyetini tetkik ederek mucibi memnuniyet olduğu mütaleasında bulunmuştur.

Dördüncü komisyon Mihriye Vasfi, Madiha Fethi, Seniha Rauf ve Safiye Hüseyin Hanımlardan mürekkeptir. Rapor mevzuu sulh ve Cemiyeti Akvamdır. Komisyon, kongre münasebetile şehrimizde sulh lehinde yapılacak nümayiş ve tezahürat programının esaslarını tesbit etmiştir. Birlik, komisyonların raporları hakkında mütalealarını almak üzere şehrimiz münevver tabakasına mensup 40 kadar hanımı dün Birliğe davet etmiştir.

Gelecek Çarşamba günü bu hanımların da iştirakile komisyonlar toplanarak raporları tamamlamağa çalışacaklardır.

Türk kadın birliği dünkü içtimanda, Birliğin on beş gün sonra toplanacak olan senelik kongre mesai raporunu hazırlamıştır. Kongrede yeni idare heyeti seçilecektir.”⁴⁷

Posta ve Telgraf İdaresi Kongre nedeniyle Merasim Köşkü’nde bir posta ve telgraf merkezi kurmuştu. Kongre anısına üzerinde çeşitli ülkelerden katılımcıların fotoğrafının olduğu bir dizi pul çıkarılmıştır.⁴⁸ Türkiye hükümeti, Uluslararası Birlik’in İstanbul’da toplanacak 12.Kongresi için o tarihlerde yüksek sayılabilecek sayıda pul basılması kararı almıştı. İsviçre’nin Les Chaux Matbaası’nda on

⁴⁷ **Cumhuriyet**, 28 Haziran 1934, Perşembi, Onbirinci sene, No:3643, s.2.

⁴⁸ <https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/tarihten.htm>, 27.12.2017, Erişim Saati:15:37.

beş pulluk bir seriden oluşan 1,5 milyon adet pul basılmıştı. 1935 yılında kamusal alana girebilmek için mücadele eden kadınların, toplumun tüm kesimleri tarafından kullanılan pullarda yer almaları, dünya tarihinde bir ilkti. Üstelik bir devletin, resmi posta pullarında kadınlarla ilgili bir olayı kutlamak üzere bir pul serisi bastırması, o dönem için gelenek dışı bir gelişmeydi. 12.Kongre'nin pul serisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışındaki Batılı ve medeni imajını göstermek açısından da özel bir öneme sahipti. Diğer yandan, kadınlara henüz birçok Avrupa ülkesinde bile olmayan seçme-seçilme hakkına, türkiye'deki kadınların sahip olduğunu dünyaya duyurmak açısından önemli bir fırsattı.⁴⁹

Kongre delegeleri Beyoğlu'ndan Yıldız Sarayı'na ücretsiz taşınacaktı, tramvaylarda ücretsiz seyahat olanağı tanınmıştı.⁵⁰

Uluslararası Birlik ve Türk Kadınlar Birliği dışında, seferber edilen pek çok kurum ve kişinin katkısıyla kongre hazırlıkları hızla ilerliyor, kongre günü yaklaştıkça çeşitli ülkelerin feministleri İstanbul'a geliyorlardı. On beş gün öncesinden gelen delegeler Tepebaşı'ndaki otellere yerleşmişlerdi ve Pera Palas'ı tercih edenler çoğunluktaydı. Birlik yönetim kurulu ve organizasyon komitesi üyeleri, Pera Palas'ta kendilerine ayrılan ofiste çalışmaya başlamışlardı.⁵¹

Kongre için İstanbul'a erken gelen kadınlardan biri olan Adele Schreiber-Krieger, 2 Nisan'da gelmesinin nedenini, kongre

---

⁴⁹ Davaz, **a.g.e.**, s.621,622.

⁵⁰ <https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/tarihten.htm>, 27.12.2017, Erişim Saati:15.37.

⁵¹ Davaz, **a.g.e.**, s.643,644.

hazırlıklarına katılmak ve Türkiye’deki kadınların durumunu yakından incelemek olarak açıklıyordu. Schreiber-Krieger, Türkiye’deki bu değişimle yakından ilgileniyor, kızların eğitimini ve kadınların yaşam koşullarını incelemek, kadın milletvekilleriyle şahsen görüşmek için Ankara’ya gitmek; gözlem ve tanıklıklarını Fransa ve İsviçre’de yayımlanan gazete ve dergilerde yazmak istiyordu. Ancak kısa sürede, bu işin çok kapsamlı bir çalışma gerektirdiğini düşünerek, kongreden sonra bir süre daha Türkiye’de kalmaya karar verecekti.

Gazeteci Suat Derviş’in, Kongre’den önce ve kongre sırasında yabancı delegelerle yaptığı röportajlar, “Dünya Feministleriyle Görüşmeler” başlığı altında Cumhuriyet gazetesinde yayımlanmıştı.⁵² Bu yazılarda, Uluslararası Kadın Birliği Başkan Vekili Manüs, Türkiye’nin “kadın işlerinde en ileri safta yürüyen bir memleket” olduğunu kaydetmekteydi. Bayan Gourd’a göre, Türkiye’de toplumsal ve hukuki açıdan kadın erkek arasında pek fark kalmamıştı.

Mısır Heyeti başkanı Madam Hod Şaravi Paşa “Şark’ta kadınlığın kurtuluşunu Atatürk’e borçluyuz” demektedir. Bir Kadınlar Cemiyet-i Akvamı’nın (Kadınlar Milletler Cemiyeti’nin) kurulmasını öneren Madam Hoda, “Türkiye kadına hakkını veren ilk memleket olduğu” için Kadınlar Cemiyet-i Akvamı’nın İstanbul’da kurulmasını önermişti.

Bulgar delegesi Madam Iborof Türk kadınına siyasal haklarını veren Atatürk’e teşekkürlerini sunuyor ve Türkiye’deki gelişmelerin Balkanlar’da büyük etki doğuracağına işaret ediyordu.⁵³

---

⁵² Davaz, **a.g.e.**, s.645,646.

⁵³ Toprak, **a.g.m.**, s.11.

30 Ocak 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak Uluslararası Kadın Birliği Reisi geldi, Mm.Korbet, kongre için hazırlık yapacak başlıklı haberde şunlar belirtilmekteydi:

Uluslararası Kadınlar Birliği reisi Madam Korbet Aşbi dün akşam geç vakit Kornaro vapurile Beyruttan İstanbul'a gelmiştir. Madam Korbet Galata rıhtımında Türk Kadınlar Birliği reisile heyeti idare azası tarafından karşılanmış, doğru Park otele gitmiştir.

Öğrendiğimize göre bir hafta kadar şehrimizde kalacak olan Madam Korbet önümüzdeki nisan ayında İstanbul'da toplanacak olan Uluslararası Kadınlar kongresi hakkında temaslarda bulunarak hazırlıklarla meşgul olacaktır.

Türk Kadınlar Birliği, Madam Korbet şerefine ziyafetler verecek ve Madamı İstanbul'da gezdirecektir. Türk Kadınlar Birliği Uluslararası kadınlar kongresinin geçen sene parlamentolar konferansının toplandığı Yıldız sarayında toplanmasına müsaade edilmesi için şimdiden resmî teşebbüslere girişmiştir.⁵⁴

30 Ocak 1935 tarihli Milliyet gazetesinde "Dünya kadınları Yıldız kongresine hazırlanıyor" başlığıyla verilen ve kongre birinci ve ikinci başkanının fotoğrafının yer aldığı haberde Uluslararası Kadınlar Birliği başkanı ile ikinci başkanının geldiği belirtilmiştir.⁵⁵

31 Ocak 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "Atatürk'ün yurdu bizi de İstanbul'a celbetti! Uluslararası Kadın Birliği Reisi, 12 inci kongrenin burada toplanması sebebini böyle izah ediyor"

---

⁵⁴ **Cumhuriyet**, 30 İnkincikânun 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3847, s.1,2.

⁵⁵ **Milliyet**, 30 İnkincikânun 1935, Çarşamba, Dokuzuncu sene, No:3224, s.1,6.

başlıklarıyla verilen haberde Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Korbet Aşbi ile yapılan bir mülakat yer almıştır. Bu haber gazetede şöyle yeralmaktaydı:

“Nisan’ın 10 unda Yıldız sarayında toplanacak olan uluslararası kadınlar kongresinin hazırlıklarıyla meşgul olmak üzere şehrimize gelen Uluslararası Kadınlar Birliği reisi Madam Korbet Aşbi dün Park otelde bir muharririmize şu beyanatta bulunmuştur:

-Dünya kadınlarının vaziyetinde ilerleyiş vardır. Yalnız Almanya müstesna...Orada psikolojik sebepler kadınların hayatında aksi tesir yapmadı. Yalnız kadınlar, kazandıkları hakkı, muvakkat bir zaman için feda ettiler, çünkü kendilerinden böyle isteniyor.

Diğer taraftan kadınların mesai birliğinin ehemmiyetini takdir eden birçok memleketlerde kadınlar, siyasî, içtimaî hayatta büyük pay almış bulunuyorlar. Hiç bir medenî memleket kadının yardımından müstağni kalmaz. Kadınların eve dönmesi fikrine gelince:

Dileğimiz şudur: Erkeklerin kazancı bir aile geçindirecek kadar olmalıdır. Bununla beraber kadını da sanayide veya her hangi bir meslek yolunda çalışmaya serbest bırakmalıdır. Biz istiyoruz ki kadınlar, hür bir insan olarak, kendi işlerini kendileri seçmek haklarını almış bulunsunlar. Kadınların an’anevî surette evde kalmalarının sebep ve lüzumunu takdir ediyoruz, fakat çalışmakta da serbest olmalıdırlar.

Size bir miras gelse ve bir yerde çalıştığımız için ücretiniz de olsa, bunu ücret aldığımız için size vermiyecekler mi? İşte kadına aile içerisinde bakılsa dahi, kendisi de kazanabilme hakkından resmen istifade edebilmelidir.”

Muhabirin, “Yirminci asır için miyar telâkki edilebilecek kadın nasıl olmalıdır?” sorusuna ikinci başkan Bayan Manus şöyle cevap vermiştir:

“-İşte birliğimizin birinci reisi de bir avukatla evlidir, doktor olmak üzere yetişen bir oğlu var. Bu kadar yıldır kendisi kadınlık hareketi için çalışıyor. Mes’uddur. Bundan ideal ne olabilir?”

Kongre başkanı bayan Aşbi de kongreyle ilgili olarak şu bilgileri vermiştir:

“-Uluslararası kadınlar kongresi şimdiye kadar on bir defa toplandı. Her üç senede bir toplanıyoruz. Geçen kongreye 40 memleket iştirak etmişti. Bu sefer 46 memleket iştirak edecektir.

Bu yıl Hindistandan, Müslüman, mecusi ve hıristiyan olarak büyük bir heyet gelecektir. Mısırdan da büyük bir heyet geleceği gibi, Avustralyadan da bir heyet yola çıkmak üzeredir.

Birliğimiz bu üç yıl içinde hususî içtimalar da yapar, fakat seçmeler büyük kongrededir.

Bu sabah Yıldız sarayını gezdik, bu gibi uluslararası toplantılar için fevkalâde müsaid olduğunu büyük bir memnuniyetle gördük.”

Kongre için bu sefer Türkiye’yi tercih etmelerinin özel bir nedeni olup olmadığı sorusuna şu şekilde cevap vermiştir:

“-Türkiye Cumhuriyetinin ve Ünlü Reisiniz Atatürkün garbde ve bütün dünyada uyandırdığı büyük alâka bizi de buraya çekti. Türk kadınlığının, Türkiye Cumhuriyeti rejimi altında gördüğü inkişafa meclûbuz.”

Uluslararası Kadınlar Birliğinin ikinci başkanı Hollandalı Bayan Rosa Manus ta şunları söylemiştir:

“-1908 senesindenberi Birlikte çalışıyorum. 1926 da Birlik ikinci reisliğine seçildim. Aynı zamanda uzun senelerdenberi Hollanda Kadınlar Birliği reisiyim.

Biz erkeklerin aleyhine değil, bilâkis erkeklerle beraber çalışma birliği vücade getirmek istiyoruz.

Müteveffa Fransız Hariciye Nazırı M.Briyanın dediği gibi kadınların umumî hayata iştirak etmediği ve erkeklerle teşriki mesai etmediği bir memlekette hakiki bir sulh temin edilemez.

Filhakika milletlerin mukadderatı erkeklerden ziyade kadınların elindedir. Nesilleri beşikten itibaren yetiştiren kadınlardır. Şu halde insanların şeciyeleri üzerine kadının tesiri çok büyüktür.

Misal olarak size memleketimi gösterebilirim. Bir kadın tarafından idare edilmekte olan Hollanda uzun senelerdenberi sulh içinde yaşamaktadır. Bu mes’ud vaziyette Kraliçe Vilhelmin rolünü inkâr etmek kabil değildir. Bu hakikat gösteriyor ki dünya sulhu üzerinde kadınlar büyük bir tesir icra edebilmektedirler.”

Gazete haberini “Uluslararası Kadın Birliğinin reisleri şerefine dün öğleyin Türk Kadın Birliği tarafından Park otelde bir ziyafet verilmiştir.” cümleleriyle tamamlamıştır.⁵⁶

31 Ocak 1935 tarihli Kurun gazetesinde “Erkeğin en zorlu rakibi kadın mıdır? başlığıyla verilen ve Türk Kadınlar Birliği başkanı ile Uluslararası Kadınlar Birliği başkanı ve delegelerin yer aldığı bir fotoğrafın bulunduğu haberde Türk kadınının ilerlemesiyle ilgili görüşlere yer verilmiştir.⁵⁷

⁵⁶ **Cumhuriyet**, 31 İkincikânun 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3848, s.1,2.

⁵⁷ **Kurun**, 31 İkincikânun 1935, Perşembe, 18-1.Yıl, Sayı:6131-69, s.1.

Cumhuriyet gazetesinin 1 Şubat'taki sayısında Uluslar arası kadın birliği kongresine hazırlık başlıklı haberinde “Uluslararası Kadınlar Birliği reisile ikinci reisi dün Türk Kadınlar Birliği idare heyetile birleşerek nisanda toplanacak olan kongrenin hazırlıkları hakkında görüşmüşlerdir” demektedir.⁵⁸

31 Ocak 1935 tarihli Milliyet gazetesinde Uluslar arası Kadınlar kongresi” başlığıyla verilen ve birliğin birinci ve ikinci başkanlarının resimlerinin yer aldığı haberde, kongrenin yapılacağı Yıldız Sarayı'nın gezildiği ve hazırlıkların görüşüldüğü belirtilmektedir.⁵⁹

1 Şubat 1935 tarihli Milliyet gazetesinde Uluslar Kadınları Kongresi” başlığıyla verilen ve birliğin birinci ve ikinci başkanlarını Türk Kadınlar Birliği başkanı ile beraber gösteren resimlerinin yer aldığı haberde, komisyonların çalışmaları hakkında bilgi alındığı bildirilmektedir.⁶⁰

2 Şubat 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Uluslararası Kadın Birliği kongresi. Burada toplanan komisyon programı hazırladı” başlıklı yazıda kongre hazırlıkları ile ilgili şunlar yazılmaktaydı:

“Uluslararası Kadınlar Birliği başkanı ile ikinci başkanı dün Türk Kadınlar Birliği idare heyeti azasile beraber İstanbul'un camilerini ve tarihi yerleri gezmişlerdir.

---

⁵⁸ **Cumhuriyet**, 1 Şubat 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3849, s.2.

⁵⁹ **Milliyet**, 31 İkincikânun 1935, Perşembe, Dokuzuncu sene, No:3225, s.1,6.

⁶⁰ **Milliyet**, 1 Şubat 1935, Cuma, Dokuzuncu sene, No:3226, s.1,6.

Misafirler şerefine dün, Hollanda sefarethanesinde bir öğle ziyafeti ve Türk Kadınlar Birliği idare heyeti azasından Lâmia Refik tarafından Bebekte bir çay ziyafeti verilmiştir.

18 nisanda İstanbul'da toplanacak olan Uluslararası Kadınlar Birliğinin matbuat komisyonu evvelki akşam toplanarak dünya matbuatile muhabere meselesini görüşmüş, bu münasebetle kongrenin programı da hazırlanmıştır. Bu toplantıya Türk Kadınlar Birliği azası da iştirak etmiştir.

Uluslararası Kadınlar Birliğinin merkezî bürosu umumî kâtib Madam Pampasın reisliği altında 14 nisanda istanbula gelecek, kongreden iki gün evvel Yıldız sarayında çalışmalarına başlayacaktır.

Kongrede resmî lisan olarak fransızca, ingilizce ve almanca dilleri kabul edilmiştir. Türk kadınları, bu dillerle söylenecek nutukların türkçeye de tercüme edilmesini istemişlerdir. Fakat çok vakit kaybedileceği ileri sürülerek bu hususta henüz kat'î bir karar verilmemiştir.”⁶¹

Cumhuriyet gazetesinin 3 şubat tarihli sayısında “Misafir kadın murahhaslara ziyafetler” başlığıyla bir haber yayınlamış ve misafir kadınları Türk kadınlarıyla beraber gösteren bir fotoğraf da eklenmişti. Haberde konu ile ilgili şu bilgiler verilmekteydi:

“Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Madam Aşbi ile ikinci başkan Madam Manus şerefine dün saat 16 da Tokatlıyanda bir çay ziyafeti verilmiştir. Bu münasebetle misafirlere Türk Kadınlar Birliği azasile diğer davetliler takdim edilmiş, tanıştırılmıştır. Bugün saat 17

---

⁶¹ Cumhuriyet, 2 Şubat 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3850, s.2.

de Lüsyan tarafından misafirler şerefine Park otelde bir çay ziyafeti, San'at mektebinde de bir yemek verilecektir.

Madam Aşbi ve Manus şubatın onuncu günü İstanbuldan ayrılacaklar ve nisanın 14 ünde uluslar birliği merkezi bürosile beraber İstanbula döneceklerdir.”⁶²

2 Şubat 1935 tarihli Milliyet gazetesinde “Uluslararası Feminizm Kongresi” başlığıyla verilen haberde, kongre hazırlıkları ile ilgili bilgi verilmiştir. Haberde, Kongre dilleri ve kongre çalışmalarlarıyla ilgili açıklamalar yer almıştır.⁶³

3 şubat 1935 tarihli Kurun gazetesinde “Kadınlar arasında” başlığıyla verilen ve bayan Korbet Aşbi için verilen çaya ait bir fotoğrafın yer aldığı haberde, bayan Aşbi'nin çayda Türk kadınlarıyla görüştüğü belirtilmiş ve Aşbi'nin Jurnal Doryan gazetesine verdiği bir beyanata yer verilmiştir.⁶⁴

3 Şubat 1935 tarihli Milliyet gazetesinde kadın delegeler onuruna verilen çay ile ilgili resimlerin yer aldığı haberde, kongre hazırlıkları ile ilgili bilgi verilmiştir.⁶⁵

6 Şubat 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Kadınlar Kongresi. Birlik reisleri hazırlıkları bitiriyorlar” başlıklı haberde kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“Uluslararası Kadınlar Birliği reisi Aşbi ile ikinci reisi Manus dün Hilâliahmer hastabakıcı mektebini öğleden sonra da Üniversiteyi

---

⁶² **Cumhuriyet**, 3 Şubat 1935, Pazar, Onbirinci sene, No:3851, s.2.

⁶³ **Milliyet**, 2 Şubat 1935, Cumartesi, Dokuzuncu sene, No:3227, s.3.

⁶⁴ **Kurun**, 3 Şubat 1935, Pazar, 8-1.Yıl, Sayı:6134-72, s.1,9.

⁶⁵ **Milliyet**, 3 Şubat 1935, Pazar, Dokuzuncu sene, No:3228, s.1,2.

gezmişlerdir. Üniversitede Rektör Cemil’le refikası misafirler şerefine bir çay ziyafeti vermişlerdir.

Bugün Türk Kadınlar Birliğinde bir toplantı yapılacak ve nisanda İstanbul’da toplanacak olan Uluslararası Kadınlar Kongresi hazırlıklarıyla meşgul olunacaktır.

Yarın Aşbi tarafından Perapalasta bir veda çayı verilecektir. Misafirler yarın akşam Sofyaya gideceklerdir. Orada Aşbi bir konferans verdikten sonra Parise, oradan da Londraya gideceklerdir. Manus Pariste bir konferans verecektir.

Uluslararası Kadınlar kongresinin hatırası olmak üzere kongre günlerinde kullanılmak üzere posta pulları hazırlanacaktır.

Kongre programı henüz tamamen hazırlanmamış olmakla beraber, Dolmabahçede murahhaslar şerefine bir çay ziyafeti, Beylerbeyi sarayında bir öğle ziyafeti verilecek, kongre günlerinde biri Üniversite konferans salonunda, diğeri Tepebaşı Tiyatrosunda olmak üzere iki sulh mitingi yapılacaktır.”⁶⁶

Cumhuriyet gazetesinin 21 Şubat tarihli sayısında “Kadınlar Kongresi. Birlik; hazırlıklarını sıkılaştırdı” başlıklı haberde kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şu bilgiler verilmiştir:

“Kadın Birliği İdare heyeti dün idare heyeti haricindeki bazı kadınların da iştirakile bir toplantı yapmış ve 26 nisanda şehrimizde toplanacak olan uluslararası Kadın Birliği kongresi hazırlıkları görüşülmüştür.

Evvelâ umumî kongre için muhtelif meseleleri tetkik eden dört komisyonun ayrı ayrı çalışmaları hakkında izahat alınmıştır. Kongre

---

⁶⁶ Cumhuriyet, 6 Şubat 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3854, s.2.

yakınlaştığından bu komisyonlar mesailerini sıklaştırmışlardır. Komisyonlar bir müddet evvel şehrimize gelmiş olan uluslararası Kadın Birliği reisile yapılan temas dahilinde, çalışmalarını tanzim etmişlerdir.

Diğer taraftan kongrenin yapılacağı Yıldızdaki merasim köşkü kongreler salonunda hazırlıklar başlamıştır. Geçen parlâmentolar konferansında fevkalâde bir şekilde tanzim edilmiş olan bu salona bir şey ilâvesine lüzum görülmemektedir.”⁶⁷

8 Şubat 1935 tarihli Son Posta gazetesinde “Kadınlar Birliğinde” başlıklı ve Uluslararası Kadınlar Birliği başkanının fotoğrafının yer aldığı haberde Bayan Korbet’in kadınlar birliği için bir çay düzenlediği belirtilmiştir.⁶⁸

28 Şubat tarihli Cumhuriyet gazetesinde komisyon reisi Safiye Hüseyin’in bir fotoğrafının yer aldığı “Uluslararası Kadın Kongresinde. Bir de Türk kadını sergisi açılacak” başlıklı haberde kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“Kadınlar Birliği dün bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda nisanda İstanbulda toplanacak olan Beynelmilel Kadınlar Birliği kongresi hakkında görüşülmüş, muhtelif memleketler kadın derneklerinden gelen mektuplara cevablar yazılmıştır.

Birlik nisanda buraya gelecek olan Beynelmilel Kadın Birliği delegeleri için nakil vasıtalarında tenzilât yapılması hususunda da çalışmaktadır. Civar memleketler Kadınlar Birliğimizin bu

---

⁶⁷ **Cumhuriyet**, 21 Şubat 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3869, s.2.

⁶⁸ **Son Posta**, 8 Şubat 1935, Cuma, Sene 5, No:1623, s.1.

teşebbüsünü kabul ederek İstanbula gelecek olan beynelmilel kadın murahhaslara tenzilâtlı tarife tatbik edeceklerine dair söz vermişlerdir.

Türk Kadınlar Birliği azası kongrede müzakere edilecek meseleler hakkında kendi ihtisasları dahilinde tezler hazırlamaktadırlar. Bu meyanda Safiye Hüseyin ve Lâmia Refik birer tez hazırlamaktadırlar.”

“Türk kadınlığı sergisi” alt başlığı altında, haber şöyle devam etmiştir:

“Kongre münasebetile Türk kadınlığının sosyal faaliyetini gösteren bir sergi kurulmasına karar verilmiştir. Sergide tarlada çalışan Türk kadınının gördüğü hizmetlerden başlayarak İstiklâl Harbinde cephan taşıyan kadının İstiklâl Savaşına hizmeti, kozacılık, tütüncülük, halı, kumaş dokuması, incir ve üzüm işleme dahil olduğu halde sanayi hayatında Türk kadınının faaliyeti canlı bir surette gösterilecektir.

Bu meselelerle meşgul olmak üzere teşkil eden komisyon başkanlığına Safiye Hüseyin seçilmiştir.

Vali Muhittin Üstündağın refikası Müşerref Üstündağ, Müze müdürü Aziz, Belediye reis muavini Hâmid, Güzel San’atlar Akademisi müdürü Namık İsmail, Selçuk Kız San’at mektebi müdürü Asım, Akşam Kız San’at mektebi müdürü Ayşe, Üsküdar Kız San’at mektebi müdürü Besime, Başmuharririmiz Yunus Nadi aza seçilmişlerdir.

Komisyon dün akşam Beyoğlundaki Kız San'at mektebinde ilk toplantısını yapmış ve bu sahada Fırkadan yardım istemeğe karar vermiştir.”⁶⁹

7 Mart 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Kadın Birlikleri Kongresi” başlığı altında verilen haberde kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“Türk Kadın Birliği dün haftalık toplantısını yapmıştır. Nisanın on yedisinde İstanbulda toplanacak budunlararası kadınlar birliği kongresi için yapılmakta olan hazırlıklara devam olunmaktadır. Kadın murahasların nakil vasıtalarımızdan tenzilâtla istifade edebilmeleri için teşebbüsatta bulunmağa karar verilmiştir.

Kongreyi yakından takib etmek üzere İstanbula 100 den fazla ecnebi gazeteci gelecektir.”⁷⁰

Kongreyi düzenleyen Uluslararası Kadınlar Birliği'ne üye olan kadınlar birden fazla dil bilmekteydi ve seyahatlerini karşılayacak maddi olanaklara sahipti. 1935 yılındaki kongreye başkanlık eden Margery Corbett Ashby'nin başkanlığa seçilmesinde ailesi ve maddi durumu etkiliydi. İstanbul'daki kongreye Japon kadınları, maddi kaynak bulamadıkları için gelemediklerini açıklamış; Seylanlı Müslüman kadınlar, ancak Avustralyalı bir üye aracılığıyla bir mektup gönderebilmişlerdi. İran adına katılan delege, Ferhunde Rıza Çorabcı, zaten ticaret yapan eşi nedeniyle birkaç yıldır İstanbul'daydı ve memleketi tarafından telgrafla üye olduğu bildirilmişti.⁷¹

---

⁶⁹Cumhuriyet, 28 Şubat 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3876, s.2.

⁷⁰ Cumhuriyet, 7 Mart 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3883, s.2.

⁷¹ Ökten, a.g.m., s.184.

Cumhuriyet gazetesinin 20 Mart 1935 tarihli sayısında “Kadın kongresi pulları” başlığıyla verilen haberde kadın kongresi için basılacak olan pullarla ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“Beynelmilel kadınlar kongresi için basılacak pulların kalıbları Darphanede hazırlanamayacağından mevcut pullar üzerine sürsaj yapılması ihtimali vardır.”⁷²

Kongre tarihi yaklaştıkça, basın yayın organlarında konu ile ilgili yazılar artmaya başlamıştır. Tüm Nisan ayı boyunca gazeteler, dergiler kadın sorununa ve kongreye geniş yer ayırmıştır. Yayın organlarında Feminizm Kongresi diye nitelenen toplantıyı, Batı basını gönderdiği muhabirlerle günü gününe izlemiştir.⁷³

2 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak “Kadınlar kongresi hazırlığı” başlıklı haberde şunlar yazılmıştır:

“18 nisanda İstanbulda toplanacak olan uluslararası feminizm kongresinin hazırlıklarına nezaret etmek üzere Uluslararası Kadınlar Birliği umum kâtibi Manus önümüzdeki hafta zarfında İstanbul’a gelecektir.”⁷⁴

Kongre yaklaştıkça Türkiye’deki kongre hazırlıkları da hız kazanmaktaydı. Kongre hazırlıkları için Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Türkiye’ye gelecekti. Türk Kadınlar Birliği merkez heyeti ile Uluslararası Kadınlar Birliği merkezi büro erkânı Pera Palas otelinde toplanarak 18 Nisan’da Yıldız’da toplanacak olan feminizm kongresinin programını, yapılacak törenleri ve verilecek söylevleri

⁷² Cumhuriyet, 20 Mart 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3893, s.2.

⁷³ Toprak, a.g.m., s.11.

⁷⁴ Cumhuriyet, 2 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, No:3906, s.2.

görüşerek kongre programını hazırlamışlardı. İstanbul’da toplanacak Uluslararası Kadınlar Birliği kongresi dolayısıyla bastırılacak posta pulları ile ilgili kanun layihası 28 şubat 1935’te yayınlanmıştı. Basılan pullarda dünyaca ünlü kadın yazarlar, edebiyatçılar, ya da çeşitli alanlarda dünyanın önde gelen kadınları yer almaktaydı. Pullarda o tarihe dek Nobel ödülü almış kadınlara da yer verilmişti. Pulların birinde ise Atatürk yer almaktaydı. Kongreye gelecek delegelerin istirahatları için otellerde yerler hazırlanmıştı. Delegeler çoğunlukla Taksim civarındaki otellere yerleşmişlerdi. Birlik’in yönetim kurulu ve organizasyonda yer alacak üyeler için Pera Palas’ta bir ofis ayarlanmıştı. Konferans sürecinde otelle Yıldız Sarayı arasında birkaç otobüs işletilecekti. Kongrenin toplanması dolayısıyla Türk kadınlarının yaptıkları elişlerini gösteren bir sergi de açılacaktı. Türk Kadınlar Birliği idare heyeti ile Uluslararası Kadınlar Birliği yönetim kurulu, kongrenin ruznamesini hazırlamıştı. Buna göre kongre Nisanın 18’i ile 25’i arasında yapılacaktı.⁷⁵

3 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Uluslararası Kadınlar Birliği birinci başkan vekili bayan şırayber’in bir resminin yer aldığı, “Uluslararası Kadın Kongresi. İçtimada, Türk kadınının muhtelif rejimler altındaki vaziyeti de münakaşa edilecek” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“Bu ayın 18 inde Yıldız sarayında açılacak olan Uluslararası kadın kongresi hazırlıklarına nezaret etmek üzere Uluslararası

---

⁷⁵ Suzan Ünal, “12.Arsiulusal Kadınlar Kongresi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9, Sayı:44, Haziran 2016, s.538,539.

Kadınlar Birliği birinci başkan vekili Mme.Şirayber İstanbula gelmiştir.

Uluslararası Kadınlar Birliği başkanı Madam Eşbi ile Amerikadaki matbuat şubesi müdürü Madam Fast ayın 17 sinde İstanbula geleceklerdir. Ayın 14 ünde de Fransanın Uluslar Kurumu nezdindeki murahhası Madam Malaterr-Selliez şehrimize gelecektir.

Önümüzdeki hafta muhtelif memleketlerin kadın murahhasları da gelmeğe başlayacaklardır. Bunlar arasında Mısır murahhas heyeti 50, Yugoslav murahhas heyeti 17, Bulgar murahhas heyeti de 50 kişiden mürekkebirdir.”

“Başkan vekilinin sözleri” alt başlığıyla devam eden yazıda başkanvekilinin şu sözleri yeralmıştır:

“İlk murahhas olarak İstanbula gelen Uluslararası Kadınlar Birliği birinci başkan vekili Madam Şirayber dün bir murarririmize şunları söylemiştir:

“-Türkiye yaptığı büyük inkılâblarla bugün bütün dünyanın nazarı dikkatini üzerine celbetmiş bir memleketdir. Bu itibarla ben burada bilhassa Türk mektebleriyle Türk kadınlığı ve kadın müesseseleri hakkında tetkikatta bulunacağım. Bu maksadla, kadın saylavlarla da temas etmek için kongreden evvel Ankara’ya gideceğim ve tetkiklerimin neticelerini Fransız ve İsviçre gazetelerinde neşredeceğim. Yalnız bu tetkikler uzun süreceği için, kongreden sonra da bir müddet Türkiye’de kalacağım.”

“Türk kadınının vaziyeti” alt başlığı ile devam eden yazıda, bayan Şirayber sözlerini şöyle tamamlamıştır:

“Kongre ilk defa olarak bir şark memleketinde toplanmaktadır. Kongrede bilhassa Türk kadınının muhtelif siyasi rejimler altındaki vaziyeti hakkında münakaşalar yapacağız.

Birliğimizin başlıca prensibi azamızın milliyet, mezheb ve itikadlarına hürmet olduğu için, kolaylıkla bütün dünya kadınları arasında samimî bir teşriki mesai vücude getirmeğe muvaffak olmuştur.”

“Cenevredeki faaliyet” alt başlığı ile devam eden yazıda, bayan Şirayber sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Uluslar Kurumu toplandığı zaman, Cenevreye gelen kadınlara bir kolaylık olmak için orada muvakkat bir büro açıyoruz. Bundan başka Uluslar Kurumile uluslararası kadın teşkilâtları arasında daimî münasebat tesis ediyoruz. Bu münasebatta irtibatı Madam Gourd temin etmektedir.

Birliğimizin başlıca gayelerinden biri de sulh ve silâhsızlanma için çalışmaktır.

İstanbulda toplanacak olan 12 nci Uluslararası kadınlar kongresinin bu sefer mühim işler göreceğini umuyoruz.”⁷⁶

4 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Uluslararası Kadınlar Birliği üyelerinden, Fransız avukat bayan Suzanne Grinberg’in bir resminin yer aldığı, “Kadınlar Kongresi. Murahhaslar bu hafta gelmeğe başlıyor” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

---

⁷⁶ **Cumhuriyet**, 3 Nisan 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3907, s.2.

“Uluslararası Kadınlar Birliği birinci başkan vekili Madam Şirayber dün öğleden sonra Türk Kadınlar Birliği merkez heyeti azasını ziyaret etmiştir.

18 nisanda Yıldız sarayında açılacak olan uluslararası kadınlar kongresi yedi gün devam edecek ve ayın 25 inde bitecektir.

Bundan evvelki kongrelerde uzak memleketlerden murahhas gelemediğini nazarı itibara alan uluslararası Kadınlar Birliği İstanbulun şarkla garb arasında bulunması itibarile 12 nci kongreyi şehrimizde toplamak hususundaki teklifi büyük bir memnuniyetle kabul etmiştir. Esasen Anglo-Sakson memleketlerde doğan Feminizm hareketi lâtin memleketlerine geçmiş oradan da şark memleketlerine yayılmış ve süratle ilerlemiştir.

Bundan evvelki kongrelere binden fazla kadın iştirak etmiştir. Bu sefer İstanbula daha fazla murahhas geleceği umulmaktadır.

İstanbul Feminizm kongresine önümüzdeki hafta zarfında şu memleketlerin kadın murahhasları gelecektir: Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Seylân, Danimarka, Mısır, İspanya, Amerika, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Hollanda, Macaristan, Hindistan, İrlânda, İzlânda, İtalya, Japon, Lökseburg, Norveç, Yeni Zelânda, Filistin, İran, Lehistan, Portekiz, Romanya, İsveç, İsviçre, Çekoslovakya, Türkiye, Uruguay, Yugoslavya.

Feminizm kongresinin devam ettiği müddet zarfında İstanbulda biri sulh ve feminizm lehine diğeri de kadın ticareti aleyhine iki büyük miting yapılacaktır. Mitinglerin günü henüz kararlaştırılmamıştır. Haber aldığımızı göre, uluslararası Kadınlar Birliği icra komitesi ayın 15 inde Yıldız sarayında toplanarak üç gün

fasılasız çalışacaktır. Bu çalışmalar esnasında kongre ruznamesi ile mitingler hakkında kat'î kararlar verilecektir. İcra komitesi toplantılarına Hindistan ve Mısır Kadınlar Birliği başkanları da iştirak edeceklerdir.”

“Gelecek murahhaslar” alt başlığıyla devam eden yazıda şu bilgiler verilmiştir:

“İstanbul Kadınlar Birliğinde çalışmalar devam etmektedir. Pazartesinden sonra her gün Perapalasta toplanılacaktır.

İlk hazırlık bürosunu tesis etmek üzere uluslararası birliğin genel yazganı Mm.Bompas ve üyelerden Mel Rorya bu ayın yedisinde İstanbulla gelmiş bulunacaklardır.

Kongreye Mısırdan Kadın Birliği başkanı Hûda Şaraîvî, Hindistandan Mm. Noydin, Navarov, İpkaünnisa, Suriyeden Suriye Maarif Nazırının refikası ve 20 üye, Fransadan 15 kadın ve bu meyanda Fransanın tanınmış simalarından Mm.Malater, Mm.Suzan Grinberg, Mm.Maria Vera, İngiltereden uluslararası birliğin başkanı Mm.Asbi Korbet, Miosis, Nilous, İspanyadan Mm.Kanpo Amour ve on kişi, İsviçreden mel.Emila, Gura, Yugoslavyadan Mel.Atanasyoviç in başkanlığı altında on kişi, Romanyadan Prensés Kanta Közenin başkanlığı altında kalabalık bir grub, Yunanistandan Mm.Avrepikolo, Cenubî Amerikadan Mel Polina Luiza, Şimali Amerikadan 12 kişi, Çekoslovakya'dan Mm.Plonin Kovanın başkanlığında 10 kişi gelecektir.”⁷⁷

6 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Uluslararası Kadınlar Birliği üyelerinden, Mısırlı bayan Sitti Huriye İdris'in bir

---

⁷⁷ Cumhuriyet, 4 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3908, s.2.

resminin yer aldığı, “Kadınlar kongresi ruznamesi hazır. Murahhaslardan bir kısmı içtimadan evvel gelecekler” başlığıyla devam eden yazıda, kongre hazırlıklarıyla ilgili olarak şunlar yazılmıştır:

“18 nisanda Yıldız sarayında toplanacak olan Uluslararası feminizm kongresinde bulunacak murahhaslardan bir kısmı bu hafta zarfında şehrimize gelecektir. Ruzname hazırlanmıştır. Kongre, 18 nisan Perşembe günü saat 10 da açılacaktır. Evvelâ Türk Kadın Birliği Başkanı Lâtife Bekir murahhaslara “Hoş geldiniz” diyecek, bundan sonra kongre başkanı Misis Eşbi açılış nutkunu söyleyecektir. Bunu muhtelif murahhas heyeti başkanlarının nutukları takib edecektir. Kongre öğleden sonra sulh komisyonunun raporu ve kadınlarla erkeklerin çalışma şeraitinde müsavat hakkında hazırlanmış olan raporu müzakere edecektir.

Akşamüzeri Vali Muhiddin Üstündağ murahhaslar şerefine bir akşam yemeği verecektir. Kongre 25 nisan Perşembe gününe kadar hergün sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki toplantı yapacaktır.

Kongrenin toplantı günlerinde yapılacağını yazdığımız iki mitingden biri 21 nisan Pazar günü saat 17.30 da Tepebaşı tiyatrosunda, diğeri de 22 nisan pazartesi günü aynı saatte Üniversite konferans salonunda yapılacaktır.

Kongrede Türk murahhasları arasında kadın sayılablarımızdan bazıları da bulunacaktır. Bu meyanda sayılab Esmâ Nayman, Mihri Pektaş ile Türkân bulunacaklardır. Mihri Pektaş sulh, Türkân da kadının vatanî vazifeleri hakkında birer nutuk söyleyeceklerdir.

Kongrenin devam edeceği günlerde murahhaslar şerefine gezintiler tertib edilmiştir.

17 nisan çarşamba günü akşamı kongre başkanı Misis Korbet Eşbi Perapalas otelinde murahhaslar şerefine bir resmi kabul yapacaktır. Bu resmi kabul, murahhasların birbirleriyle tanışmasını temin edecektir.

19 nisan cuma günü Dolmabahçe sarayında Türk Kadın Birliği tarafından murahhaslar şerefine bir çay verilecektir. 21 Nisan pazar günü Boğaziçinde bir gezinti yapılacaktır ve dönüşte Dolmabahçe sarayında istirahat edilecektir. Sarayda murahhaslar şerefine bir büfe bulundurulacaktır.

Kongre günlerinde murahhasları Yıldız sarayına götürmek için Beyoğlu ile Saray arasında otobüs servisleri yapılacaktır. Murahhasların tramvaylarda meccanen seyahat edebilmeleri için kendilerine birer paso verilecektir.

Murahhaslara kongre hatırası olmak üzere, rozetler dağıtılacaktır. Kordelâdan ibaret olan bu rozetler üzerine fransızca olarak (Uluslararası Kadınlar Birliği On İkinci Kongresi) ibaresi yazılı bulunacaktır.”⁷⁸

İstanbul’da toplanan 12. Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi’ne katılacak üyeler İstanbul’a gelmeye başlamıştı. Türk Kadınlar Birliği’nden gelen habere göre Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları kongreye katılacak delegelere ücretsiz vize verecekti.⁷⁹ Bununla ilgili kararname 22 Şubat 1934 tarihinde

---

⁷⁸ **Cumhuriyet**, 6 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3910, s.2.

⁷⁹ Suzan Ünal, “12.Arsiulusal Kadınlar Kongresi”, s.539.

onaylanmıştı.⁸⁰ Kongreyi Türkiye'nin tanıtımı için bir fırsat olarak gören hükümet her türlü kolaylığı gösteriyordu. Kongre için TKB de tüm imkânlarını seferber etmişti. Kongrede dil bilen kadınlar ve genç kızlar görevlendirilerek iletişim sorununun çözümü yoluna gidilmişti.⁸¹

8 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Uluslararası Kadınlar Birliği üyelerinden, birliğin ikinci başkanı bayan Adel Şrayber'in bir resminin yer aldığı, "Dünya feministlerle görüşmeler. Mm.Adel Şrayber pek nikbin görünmüyor. Kadın asker olabilir mi, diyorsunuz. Bir çocuğun nasıl yetiştiğini bilen bir kadın, başkalarının çocuklarını öldürmeğe nasıl razı olur?" başlığıyla verilen yazıda, bayan Şrayberle yapılan röportaj şu şekilde yer almıştır:

"Madam Adel Şrayber kırk iki milletten azası olan büyük bir kadın teşekkülünün ikinci başkanıdır.

Memleketimizde bu ayın içinde toplanacak olan Kadınlar Uluslararası kongresinde bulunmak üzere şehrimize gelmiştir.

Bu kadın Avrupa feministleri içinde çok mühim bir şahsiyettir. Onlar arasında şimdiye kadar feminizm meselelerinde olduğu kadar siyasi ve içtimai ve ilmî sahalarda da gösterdiği faaliyetle tanınmış, iki cildlik çok mühim bir ansiklopedinin müellifi olan çok münevver bir kadındır.

Memleketimizde aradasırada bazan şaka ve bazan yarı ciddi olarak mevzuu bahsolan bir takım kadınlık meseleleri hakkında memleketimize bu kongre dolayısıyla gelecek olan birçok mühim ve

---

⁸⁰ BCA, 30.18.01.02.49.79.14

⁸¹ Suzan Ünal, "12.Arsiulusal Kadınlar Kongresi", s.539.

münevver ecnebi kadınlarının fikrini sormak ve onlar arasında bir anket yapmak istiyordum. İşte bunun için Madam Adel Şrayber e de müracaat ettim.

Kendisini Londra otelinde buldum. Ankaraya gitmek üzere hazırlanmış, saat altıda gelip kendisini alarak Haydarpaşaya götürececek bir kadın beklemekte idi.”

Yazı, “Kadın asker olur ama!” alt başlığı ile şöyle devam etmiştir:

“Beni güler bir yüzle karşıladı...Kendisine ziyaretimin maksadını anlattım. Benimle konuşmağı kabul etti. Beraber loş bir salona geçtik...

Zeki gözleri mütemadiyen duvardaki saatte ve salonun kapısında.

-Haydi başlayınız dedi.. Bugün Ankara’ya gidiyorum. Gayet az vaktim var... Bana neler sormak istiyorsunuz bakalım?...

-Madem ki gayet kısa vaktimiz var mukaddeme yapmadan size şunu sormak isterim:

-Kadın asker olabilir mi?..

-Kadın asker olabilir, dedi, maalesef tecrübelerini tarihte ve hayatta çok gördük... Askerlikte hakikî hamaset göstermiş kadın kahramanlar pek çoktur. Hatta daha eski zamanlarda amazonlar cesaretle erkeklerden pek geri kalmazlardı... Fakat bence bu güzel birşey değil, bu çirkin birşeydir... Bence kadın herşeyden evvel anadır... Kadın dünyaya insanı getirir...Yetiştirir... Bir çocuğun nasıl büyüdüğünü, nasıl yetiştiğini bilen bir kadın başkalarının çocuklarını öldürmeğe nasıl razı olur?... Benim aklım buna ermez... Kadının

vazifesi askerlik değildir... Kadının vazifesi sulh için çalışmaktır...
Başka ne sormak istiyorsunuz?

-Mütarekedenberi kadın tek başına ve kadın birlikleri de kül halinde bu güne kadar dünya sulhu için ne yaptılar... Ne yapabilirlerdi ve şimdi ne yapmalıdırlar?"

“Kadınlar harbe karşı birşey yapamazlar” alt başlığı ile yazı şöyle devam etmiştir:

“Madam Şrayber için çekti.

-Ne mi yaptılar... Tek başlarına ne yaptıklarını bilmiyorum. Fakat teşekküller pek çok şey yaptılar... Bizim ittihadımızın bir sulh komisyonu vardır ki bugüne kadar Uluslar Kurumile daimî münasebette bulunmuş ve bu suretle oradaki müzakerata tesir yapmak kaygusunu gütmüştür. Ayrıca da her memlekette sulh fikrinin uyanması için konferanslar vermiştir... Bu komisyon Silâhları Bırakma konferansına da müessir olmağa çalışmıştır. Fakat maalesef bugüne kadar bundan müspet bir netice çıkmamıştır. Çünkü Silâhları Bırakma konferansının arkasında büyük silah sanayiinin menfaatleri konuşmaktadır.

1914 teki büyük felâketi doğuran ana (unsur) da şahsî ve ferdî menfaat hislerinin kuvveti değil midir? Siyasî vaziyeti siz de görüyorsunuz. Çok gergindir, değil mi?.. Resmî bir kuvvet olmıyan zavallı kadın teşekkülleri şahlanmış bu ihtiras dalgalarına karşı nasıl karşı koyabilirler... Önümüzdeki harb için kadınlar hiçbir şey yapamazlar... Ne yapsınlar, bir nümayiş mi?.. 1914 teki nümayişler neye yaradı, Zavallı İngiliz kadınları İngiltere bitaraf kalsın, diye o zaman neler yapmadılar... Sulh için yapılacak şey harbden nefret eden

insanlar yetiştirmektir. Biz yirmi sene içinde bunları yetiştiremedik. Bu nesillerin yetişmesi daha çok zaman ister. Maalesef kadınlar bu önümüzde olan evlâdlarımıza kızıl bir kıyamet gibi yaklaşan ikinci dünya harbine karşı hiçbir şey yapamayacaklardır. Onların yapacakları erkekleri boğuşurken de herşeye rağmen birbirlerine bağlı kalmak olmalıdır. Hepsi bu..

Sustu... Sonra sevimli gözleriyle yüzüme: “Sonra?..” der gibi baktı.”

“Hangi şartlarla çocuk düşürülebilir?” alt başlığıyla devam eden yazıda, bayan Adele Schreiber-Krieger sözlerine şöyle devam etmiştir:

“-Bütün dünya feministleri için henüz halledilmemiş bir mesele vardır... dedim. Bunun hakkında sizin ne düşündüğünüzü sormak isterim... Sizce dünyaya henüz gelmemiş bir çocuğunu dünyaya getirmek istemiyen ve bu çocuğu herhangi bir vasıta ile dünyaya gelmeden evvel ifna eden ananın böyle birşeye hakkı var mıdır?.. Bu hareketi yapan kadının cezaya çarptırılması doğru mudur?

-Çocuk düşürmek sıhhî mahzurları olan ve hissen de hiçbir insanın hoşuna gitmiyecek olan birşeydir... Kadınların vaktinden evvel çocuklarını aldırması ne de olsa iyi bir hareket olmadığı gibi bütün hayatınca da kadının sıhhatini bozabilecek fena bir harekettir. Fakat eğer doğacak çocuğun irsen bir hastalığa tevarüs edeceği ve yahud da doğduğu zaman çok sefalet içinde yaşıyacağı muhakkaksa o zaman çocuk düşürmek zarurî olmalıdır ve bunda hiçbir mahzur görülmiyerek çocuk tabibce matlûb olan şekilde alınmalıdır... Sizde bu meseleler nasıldır bilmiyorum. Bizde ekseriya amele kadınları çok

çocuklu olurlar ve nihayet altıncı veya yedinci çocuğun dünyaya geleceğini anlayınca şaşkınlıktan ve çaresizlikten bu işi yaparlar... Bu şerait içinde anne bizde cezaya çarpılır ve hapisaneye atılır. O zaman henüz hayat bulmamış bir zerre yüzünden hem bir ana ve hem de ana hapisanede iken sefil ve bakımsız kalan yavruların sıhhati ve hayatı tehlikeye konulur... İkinci mesele de babasız çocuklar meselesidir.. Halbuki kadınlara bu ahlâk prensipini telkin etmelidir ki gayrimeşru çocuğun babası da anası gibi kabahatli veya kabahatsizdir...

Bu kadınları hapisaneye atmak değil, onları bu harekete sevketmemek için bir takım teşekküller yapmak, bakımsız çocuklara bakmak, babasız çocukları muhafaza etmek için yurdlar açmak lâzımdır... Bu işin bence ceza kanunile alâkası yoktur.. Bu sıhhat ve his meselesidir.”

“İstenilen ahlâk müsavâtı” alt başlığıyla yazı şöyle devam etmektedir:

“-Bir de ahlâkta müsavât denildiği zaman ne düşündüğünüzü anlamak isterdim?

-Ahlâkta müsavât istemek demek bence ve temsil ettiğim İttihadın anlayışına göre beyaz kadın ticaretine mâni olmaktır. Yani fenalığın, ahlâksızlığın önüne geçmek için kadının satıldığı bütün sefahet yerlerini kapatmak ve fenalık yaptığı iddia edilen kadınları artık polise kaydetmemek, onların yüzüne bir kara vurup isterlerse bile düştükleri çirkeften çıkmalarına mâni olan rezalet kâğıdını ellerine vermemek.. Bir kere fena kadındır, diye ayrı bir mahallede oturan ve

ayrı bir evde yaşıyan kadının bir daha kendisine hürmeti kalır da temiz bir hayata dönmek ister mi?”⁸²

8 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul’a gelmeye başlayan Uluslararası Kadınlar Birliği üyelerinden bir kısmına ait resimlerin yer aldığı, “Kadın murahhaslar dünden itibaren gelmeğe başladılar. Uluslararası Kongresinin İstanbulda toplanışı dünya kadınları üzerinde büyük tesirler bıraktı. Dün gelen murahhasların sözleri” başlığıyla verilen yazıda, şunlar yer almıştır:

“18 nisanda İstanbulda toplanacak olan Uluslararası Kadın Birliği kongresi için dün de, İtalya bandıralı Tevere vapurile şehrimize muhtelif memleketlere mensub birçok kadın murahhaslar gelmiştir.

Bu meyanda Uluslararası Birliğin ikinci başkan vekili Mel. Manüs, genel yazgan Madam Bompas, matbuat komitesi reisi Mis Fox ve Mel. Manüsün hususî kâtibi ve yeğeni Mel. Vandenberg gelmişlerdir.

Tevere vapuru saat 17,30 da rıhtıma yanaşmış ve misafir murahhaslar Türk Kadın Birliği üyeleri tarafından karşılanmıştır. Türk kadınları misafirlerine “hoş geldiniz” dedikten sonra doğru Perapalas oteline gidilmiştir.”

“Başkan vekilinin sözleri” alt başlığıyla yazı şöyle devam etmiştir:

“Uluslararası Kadın Birliği ikinci başkan vekili Mel. Manüs dün kendisile görüşen bir muharririmize demiştir ki:

-Bu seneki kongrenin İstanbulda toplanışına çok sevindik. Çünkü Türkiye, kadınlık işlerinde en ileri safta yürüyen bir

---

⁸² Cumhuriyet, 8 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sene, No:3912, s.1,6.

memlekettir. Biz Türk kadınlarının bütün faaliyetini kıskanarak ve takdir ederek çok yakından alâkalanarak takib ediyoruz. Türk kadınına lâyük olduğu bütün haklar verilmiştir. İşte bu münasebetle gıpta uyandıracak haklara malik bulunan Türk kadınları arasında, uluslararası kadınlık kongresinin akdedilmiş olması bizlere sevinçlerin en büyüğünü vermiştir.

Kongrede 35 ten fazla memleket temsil edilecektir. Bundan evvel hiçbir kongremizde bu kadar çok murahhas heyet yoktu. Bilfarz bu seneki kongrede, evvelce hiç görmediğimiz Hind, Suriye, Irak murahhaslarını da bulacağımıza çok memnunuz. Diyebilirim ki bu kongre Uluslararası Kadın Birliği kongresinin en tabiisi olacaktır.

Evvelce kongre her üç senede bir toplanırdı. Fakat iktisadî buhran dolayısıyla toplanış zamanı altı seneye çıkarılmıştır. 1929 da 11 inci kongre Berlinde toplanmıştı. 12 nci kongre de şimdi İstanbulda toplanacaktır.

Kongrede görüşülecek başlıca mühim meseleler evli kadının tâbiyeti, Uluslararası sulhu, iktisadî buhran, silâhsızlanma meseleleridir.

Yarıdan itibaren bir komisyon halinde müzakerelere başlayacağız. Bu görüşmeler hususî mahiyette olacak ve kongreden üç gün evvelisine kadar devam edecektir.

Bu ihzarî komisyonun toplantılarında muhtelif işlere aid meseleler müzakere edilerek bir rapor hazırlanacak ve bu rapor büyük kongreye arzedilecektir.

Bundan başka yapılan hazırlıklar da gözden geçirilecektir.

Maamafih Türk Kadın Birliği kongre için icab eden bütün hazırlıkları ümidimizin, ve beklediğimizin çok üstünde olarak yapmış ve tamamlamıştır. Bu bizi çok sevindirdi. Ve bu hususta bütün dünya kadın murahhaslarına mektublar yazarak vaziyeti sevine sevine bildirdim. Kongrenin çok muntazam ve şimdiye kadar olanların en verimli olacağına kat'î kanaatim vardır.”

“Ekspresle gelenler” altbaşlığıyla yazı şöyle devam etmiştir:

“Dün sabah semplon ekspresile İsviçre murahhası ve Uluslararası Kadın Birliği kâtibi ve aynı zamanda Cenevrede çıkan “Kadınlık Hareketleri” isimli gazetenin muharriri, Uluslararası Kurultayı çocukları koruma derneği azasından Mel. Emilie Gourd da şehrimize gelmiştir.”

“Madmazel Emilie ne diyor?” alt başlığı ile yazı şöyle devam etmiştir:

Mel. Emilie Gourd dün kendisile görüşen gazetecilere demiştir ki:

-Ne yalan söylüyeyim, Türk kadını çok kıskanıyorum. Burada kadınla erkek arasında ne içtimaî ve ne de hukukî meselelerde hiçbir fark kalmamıştır. Yani tam bir müsavat vardır. Biz de memleketimizde bunun için çok çalıştık ve çalışıyoruz. Tam dört defa hakların tamamiyetini almak için müracaat ettik. Parlamento dört defa kabul etti ve fakat âyan meclisi reddetti.

Fransada da kadınlar henüz malik olmadıkları hakları almak için birçok münakaşalar yapıyorlar. Fakat orada dahilî siyaset münasebetile şimdilik bu vadede ilerliyemiyorlar. Maamafih bizden evvel bu işte muvaffak olacaklarını ümid ediyorum.

Uluslararası kadın birliği ihzarî komisyonu bugün saat iki buçukta Perapalasta toplanacaktır.⁸³

9 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul'a gelerek kongre hazırlıklarını yürüten merkezi büro toplantısına katılan kadın üyelerin toplantı sırasındaki bir fotoğrafının yeraldığı, "Kadınlar Kongresi için hazırlıklar başladı. Merkezî büro dün toplandı. Dünya kadınları burada iki gün miting yapacaklar" başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yeralmıştır:

"Türk Kadınlar Birliği merkezî heyetile Uluslararası Kadınlar Birliği Merkezî büro erkânı dün perapalas otelinde toplanarak, 18 nisanda Yıldızda açılacak olan feminizm kongresinin programile yapılacak merasimler ve irad edilecek nutuklar hakkında konuşmalarda bulunmuşlardır. Görüşmeler bugün de devam edecektir.

Birliğin başkanile diğer erkânı ayın 14 ünde geleceklerdir.

"Mis Alisonun sözleri" alt başlığıyla yazı şöyle devam etmiştir:

İngiliz murahhas heyetinden ve İngilterede pek tanınmış bir feminist olan Mis Alison Neilans 21 seneden beri İngiltere "İçtimaî ve Ahlâkı Koruma Cemiyeti" başkanıdır, aynı zamanda içtimaî, ahlâkî cemiyeti koruma yolunda neşriyat yapan The Shield mecmuasının başmuharriridir. Bir muhabirimize demiştir ki:

-Türkiyeye ilk defa olarak geliyorum. Gördüğümüz misafirperverlikten çok mütehassis oldum. Hükûmet memurlarının, halkın ve kadın teşkilâtlarının gösterdiği alâka fevkalâde takdire

---

⁸³ Cumhuriyet, 8 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sene, No:3912, s.4.

değer. Diğer arkadaşlarımız bu ayın on dördünden itibaren gelmeğe başlayacaklardır. İki büyük miting yapacağız. Bunlar hususî komisyon içtimaından ve raporların okunup tasvibinden sonra olacaktır.

“Komisyonlar” alt başlığı ile yazı şöyle devam etmiştir:

“Birliğin başlıca gayesi, gerek siyasal ve gerek hukukî, ahlâkî ve ekonomik alanlarda, erkekle kadın arasında tam bir müsavat temin etmek olduğu için, bu muhtelif gayelere göre çalışmak üzere bir takım komisyonlar teşkil edilmiştir.

1-İntihabata iştirak ve siyasal faaliyet komisyonu: Başkanı, Çekoslovakya Âyan Meclisi azasından Madam Plaminkovadır.

2-Ahlâki müsavat ve kadın ticaretine mümanaat komisyonu: Başkanı, Uruguay murahhası Madam Pavlina Luisidir.

Bu komisyon, hem kadın hem de erkeklerin ahlâkını yükseltmek, fuşş mücadelesinde yalnız kadınlara tatbik olunan istisnâî tedbirlerle ve kadın ticaretile mücadele etmek gibi hususata bakar.

3-Erkeklerle iş müsavatı komisyonu: Başkanı, İsveçli Madam Valin.

Bu da, kadınlara erkeklerle müsavî iş şartları, ücretler ve muhtelif mesleklerde terakki şartları teminine çalışır.

4-Sulh ve Uluslar Kurumu komisyonu-Başkanı, Amerikalı Madam Josefin Şain.

5-Kadınların medenî ahvali komisyonu: Başkanı, Paris Barosu avukatlarından Madam Suzan Grinberg.

Bu komisyonun başlıca meşgul olduğu şey, evli kadınların, henüz birçok memleketlerde zamana uygun olmıyan kanunlarla muayyen medenî vaziyetlerini ıslahtır.

Evli kadının tabiiyeti meselesi de Birliğin iştigal eylediği mesailendir. Birlik, kocaya varan kadının, isterse kendi tabiiyetini muhafaza etmesi için 1930 senesi martında La Hayede bir içtima aktetmiştir.”⁸⁴

Kongre öncesinde kadın kongresi süresince Türk Kadınlarını temsilen görev yapacak komisyonlar da belirlenmişti. 12. Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi’ne katılacak Türk delegeler ve görev aldıkları komisyonlar şu şekilde oluşturulmuştu:

Asli üyeler: Lâtife Bekir, Lâima Refik, Seniha Rauf, Efzayiş Suad, Nermin Muvaffak, Necile Refik, Dr. Pakize Ahmed, Leman Fuad, Safiye Hüseyin, Nebahat Hâmid, Faika Nahid, Mihri Pektaş.

Yedek üyeler: Enise Saffet, Belkıs Halim, Seniye Cenani, Saadet Rifet, Aliye Halid Fahri, Aliye Esad, Ayşe Remzi, Piraye Sadullah, Arayış Hüseyin, Nikâvet Zati, Hasene Ilgaz.

Hukukta Müsavat Komisyonu: Safiye Hüseyin, Necile Refik.

Ahlâkta Müsavat Komisyonu: Lâmia Refik, Nermin Muvaffak

İşte Müsavat Komisyonu: Dr. Pakize Ahmed, Leman Fuad.

Evli Kadının Tâbiyeti Komisyonu: Nebahat Hâmid, Faika Nahid.

Arâ-yi Umumiye(Genel Oy) Komisyonu: Lâtife Bekir, Mihri Pektaş.⁸⁵

Sulh (Barış) Komisyonu: Seniha Rauf, Efzayiş Suad.⁸⁶

---

⁸⁴ **Cumhuriyet**, 9 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, No:3913, s.1,4.

⁸⁵ Toprak, **a.g.e.**, s.497.

Kongre tarihi yaklaştıkça, İstanbul'a gelen delegelerin sayısı da hızla artıyordu: 9 Nisan'da Avustralya'dan Florence Cardell-Oliver, katılımcı Schwartz, Estonya'dan kardeş delege olarak Estonya Kadın Birliği adına yazar ve gazeteci Jenna Neggo-Vysotsky ve yine sadece katılımcı sıfatıyla İngiltere'den White gelmişti.

Gazete haberine göre, 11 Nisan'da trenle İstanbul'a gelenler arasında Uluslararası Birlik başkanı Ashby, Avustralya heyetinden başkan Bessie Mabel Rischbieth ve Mary Cook, İngiltere'den St.Joan's Toplumsal ve Siyasal Birliği'nden Elvira Sibly Laughton Mathews, Betty Caroline Lowe, Christine Spender, Florance Antoinette Barry ve delege listesinde yer almayan Bertha Bauer vardı. Ayrıca Müsavi Hemşirelik Milli Cemiyeti ile Kadın Serbestliği Cemiyeti de kongreye katılacaktı.⁸⁷

10 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul'a gelen kongre üyelerinin Süleymaniye Camiini ziyareti sırasındaki bir fotoğrafının yer aldığı, “Kadın haklarının 70 lik gönüllüsü İstanbulda. Avusturyalı bir murahhas, kongrenin burada toplanacağını duyunca kendini tutamadığını söylüyor” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yer almıştır:

“Uluslararası Kadınlar Birliği merkezî büro azasile Türk Kadınlar Birliği erkânı dün öğleden sonra Yıldız sarayına giderek, kongre münasebetile orada açılacak olan kadın sergisile meşgul olmuşlar, yerinde tetkiklerde bulunmuşlardır. Merkezî büro bugün

---

⁸⁶ <https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/tarihten.htm>, 27.12.2017, Erişim Saati:15:37.

⁸⁷ Davaz, **a.g.e.**, s.658,659.

öğleden sonra Türk Kadınlar Birliği merkezinde toplanarak, konuşmalarına devam edecektir.”⁸⁸

İstanbul Kongresi’ne erken gelenler arasında, Uluslararası Birlik başkanı Ashby ve hazırlık çalışmaları için daha önce de gelen Milletler Cemiyeti Fransa delegesi Germaine Malaterre-Sellier de vardı.

Kongreye haftalar kala Cumhuriyet’te yer alan bir habere göre Mısır’dan ve Bulgaristan’dan 50, Yugoslavya’dan 17 delege katılacaktı; oysa Birlik’in kongreden sonra yayımladığı resmi rapora göre Mısır’dan 12, Yugoslavya’dan 15, Bulgaristan’dan 21 resmi delege tayin edilmişti ve bu kadınlardan bir bölümü, özel nedenlerden dolayı kongreye katılamamıştı. Ancak resmi heyet dışında gelenler de vardı: Mısır Feminist Birliği gençlik kolu Şakikat üyeleri ve gazetecilerle beraber 50’yi aşkın Mısırlı kongre çalışmalarında yer aldı. Heyet, 5 Nisan günü Taksim Cumhuriyet Anıtı’na çelenk bıraktı ve Huda Shaarawi’nin konuşmasından sonra anıt önünde fotoğraf çekildi. 7 Nisan günü, bir İtalyan gemisiyle gelen delegeler arasında Birlik başkan vekili Rosa Manus, sayman Katherine Bompas ve basın sorumlusu Louisa K.Fast de vardı. Lâtime Bekir ve Türk Kadınlar Birliği üyeleri tarafından karşılanan konuklara Pera Palas Oteli’ne kadar refakat edildi.

Kongre hazırlık çalışmaları çerçevesinde Türk Kadınlar Birliği İdare Heyeti’yle Uluslararası Birlik yönetim kurulu 8-9 Nisan’da Pera Palas’ta kongre için ayrılan ofiste, programı gözden geçirmek üzere biraraya geldi. İngiliz Alison Neilans, Türkiye’ye ilk defa geldiğini ve

---

⁸⁸ **Cumhuriyet**, 10 Nisan 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3914, s.4.

kongre organizasyonuna gösterilen olağanüstü ilgiden çok memnun olduğunu ifade etmiştir.⁸⁹

11 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul'a gelen Mısır heyeti başkanı Sitti Huda Şaravi'nin bir fotoğrafının yer aldığı, "Kadınlar kongresi hazırlığı ilerliyor. Yarın Mısır, pazara Rumen heyetleri geliyor" başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yer almıştır:

Geçen hafta Ankaraya giden Uluslararası Kadınlar Birliği birinci başkan vekili Madam Şrayber dün sabah Ankaradan İstanbul'a dönmüş ve öğleden sonra Türk Kadınlar Birliğinde merkezî büronun yaptığı toplantıya iştirak etmiştir.

Feminizm kongresine iştirak edecek olan Mısır murahhas heyeti yarın İzmir vapur ile İstanbul'a gelecektir. Bugün de muhtelif murahhaslar bekleniyor."

"Dünkü toplantılar" alt başlığıyla yazı şöyle devam etmiştir:

Dün Perapalasta ecnebi üyeler arasında yapılan toplantıdan başka Cağaloğlundaki Kadınlar Birliğinde de bir toplantı olmuş ve komisyonlar çalışmalarına devam etmişlerdir. Dün Romanya Kadınlar Birliğinden gelen bir mektubda Romanya heyetinin Prenses Kontagüzenin başkanlığında 14 nisanda geleceği bildirilmektedir.

Bundan başka İsviçre kadın murahhaslarından hukuk doktoru Ringwald de dün Kadınlar Birliğini ziyaret etmiş ve memleketinden aldığı bir telgraf üzerine serian gitmek mecburiyetinde kaldığını teessüfle söylemiştir.

---

⁸⁹ Davaz, a.g.e., s.651-656.

Türk hukuku üzerinde uzun zamandanberi etüd yapmakta olan hukuk doktoru Ringwald dün bir muharririmize şunları söylemiştir:

“-Türk medenî kanunu aşağı yukarı aynen İsviçreden alınmış olmasına rağmen, Türk kadınlığı, İsviçre kadınlığına nazaran siyasî sahada büyük avantajlar elde etmiştir. Türk kadınları ne kadar iftihar etseler gene azdır.”⁹⁰

12 Nisan’da İzmir vapuruyla gelen Mısır Feminist Birliği delegeleri Ellen Sarrouf, Nimet Raşit, Havva İdris, Huriye İdris, Leyla Sabit, Nelly de Chedid, Hilda Khayatt, Saiza Nabarawi, Ester Fehmi Vissa, Fouad Sultan Hanım Galata rıhtımında TKB üyeleri tarafından karşılandılar. Mısır heyetini karşılayanlar arasında 5 Nisan’da İstanbul’a gelen Huda Shaarawi de bulunmaktaydı.⁹¹

12 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul’a gelen kadın üyelerin bir fotoğrafının yer aldığı, “Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı dün geldi. Seylan adası müslüman kadınları, Avustralya murahhasları vasıtasile kongreye selâm ve tahassürlerini yolladılar!” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yer almıştır:

“Uluslararası Kadınlar Birliği başkanı Madam Corbett Ashly dün sabahki ekspresle İstanbula gelmiştir.

Birlik başkanı Madam Asbly dün kendisile görüşen bir muharririmize şunları söylemiştir:

-Şimdiye kadar alınan malûmata göre, feminizm kongresine 210 murahhas iştirak edecektir. Bundan başka 83 yardımcı aza da

⁹⁰ Cumhuriyet, 11 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3915, s.2.

⁹¹ Davaz, a.g.e., s.661,662.

kongrede bulunacaktır. Bittabi açıktan kongre müzakerelerini takip etmek için gelenler de çok olacaktır. Bu vaziyet karşısında kongre salonunun dar geleceğini tahmin ediyoruz. Bugün mesele hakkında aramızda konuşarak icab eden tedbirleri alacağız.

Kongrede nutuklar fransızca, almanca ve ingilizce söylenecektir. Ben açılma nutkumun Türkçe bir hulâsasını da okuyacağım. İkinci başkanımız Madam Şrayber ile Matmazel Günzberg murahhasların nutuklarını tercüme edeceklerdir.”⁹²

İran kadın örgütlerini temsilen resmi delege gelmemiş de olsa, İstanbul’da oturan Ferhunde Çorapçı ve Melihe Âsif dost delege olarak kongreye katılmışlardır. 12 Nisan’da gelenler arasında Hindistan delegelerinden Begüm Sharifah Hamid Ali ve Begüm Kemaleddin de yer almaktaydı. Mısır ve Hindistan delegeleriyle aynı vapurda gelenler arasında Amerikalı Josephine Schain ve May C.Simonson, resmi listelerde adı belirtilmeyen Vera Bergstein, Amerika Dış Siyaset Derneği’ni temsilen kardeş delege Esther Ogden de vardı.⁹³

12 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongre için İstanbul’a gelen Mısır ve Hintli kadın üyelerin Türk kadın üyeleriyle beraber fotoğraflarının yer aldığı, “Kadın misafirlerimiz. Kadının kurtuluşunu Atatürke borcluyuz. Dün Mısır, Hind, Amerika ve Avustralya murahhas heyetleri şehrimize geldiler” başlığıyla verilen yazıda, kongre hazırlıkları ile ilgili olarak şunlar yer almıştır:

---

⁹² **Cumhuriyet**, 12 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3916, s.2.

⁹³ Davaz, **a.g.e.**, s.663,664.

Mısır Kadınlar Birliği başkanı Sitti Hoda Şaravi vapurda kendisi ile görüşen muharririmize şunları söylemiştir:

“-Şarkta kadınlığın kurtuluşunu Atatürke borçluyuz. Mısırdaki 1923 ten beri peçe kalkmıştır. Şimdi bizim kadınlarımız da şapka giyiyor, erkeklerle beraber geziyor. Tiyatrolarımızdan eski kafesler kaldırılmıştır.”⁹⁴

14 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde İstanbul’da düzenlenen Uluslararası Kadın Kongresi’ne katılanlar arasında Türk kadınlarını temsilen Mihri Pektaş’ın da yer aldığı ve kongrenin Umumiye Komisyonu’na seçildiği bildirilmekteydi. Haberde Türk heyetinden katılan kadınların resimlerine de yer verilmişti. Bu kadınlar arasında Mihri Pektaş da bulunmaktaydı.⁹⁵

Kongrenin başlamasına sayılı günler kala delege akını devam ediyordu. 14 Nisan’da İsviçre, Romanya, Yunanistan, Avustralya, İngiltere heyetlerinden gelenler oldu. Romanya delegeleri arasında Romanya kadın hareketinin önemli isimlerinden, Dayanışma Derneği delegesi Prenses Alexandrina Cantacuzino bulunmaktaydı. İstanbul’a gelen diğer Romanya’lı delegeler, Köstence Kadınlar Birliği Başkanı Marie Dimitriu-Castano ve Bükreş Kadınlar Birliği’nden Anna Gervescu ile Marie Gervescu idi. Bu iki örgüt, Kadınların Özgürleşmesi Derneği şemsiyesi altında kongreye katılıyorlardı.⁹⁶

18 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Dünya kadınları bugün Yıldız Sarayında toplanıyorlar! Kongreyi İstanbul valisi açacak ve Mm. Aşbi bir nutuk söyleyecek” başlığıyla verilen

⁹⁴ Cumhuriyet, 13 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3917, s.1,6.

⁹⁵ Cumhuriyet, 14 Nisan 1935 Pazar, Onbirinci sene, sayı:3918, s:2.

⁹⁶ Davaz, a.g.e., s.665,666.

haberde kongre programıyla ilgili bilgiler verilmiş ve kongre merkez heyetinin iki toplantı yaparak son hazırlıklarını tamamladığı bildirilmiştir.

Ayrıca, Posta ve telgraf idaresi tarafından kongre hatırası olarak 15 çeşit pul çıkarıldığı ve bu pulların yıl sonuna kadar kullanılacağı belirtilmiştir.⁹⁷ 31 Nisan 1935 tarihine kadar geçerli olacak olan bu pullar için Uluslararası Kadınlar Birliği Türk hükümetine bir teşekkür mektubu göndermiştir.⁹⁸

Her pulun üzerinde Fransızca olarak “12.Uluslararası Seçme-Seçilme Hakkı Kongresi, İstanbul 1935” yazmaktaydı. Özel damga taşıyan pullar, “Uluslararası Kadınlar Birliği ve 24 Nisan 1935” tarihini taşımaktaydı. Bu seride, uluslararası kadın hareketinin önemli isimleri ve yüzyılın başında, çeşitli alanlarda önde gelen kadın yazar ve barış savunucularının portreleri bulunmaktaydı. Pullarda yer alan kişiler şunlardı:

1.pul, Marie Curie Sklodowska, 1867-1934, fizikçi, 1903 ve 1911’de Bilim dalında iki kez Nobel ödülünü almıştır.

2.pul, Sigrid Undset, 1882-1949, yazar, 1928’de Nobel Edebiyat Ödülü almıştır.

3.pul, Kemal Atatürk adının altında Fransızca olarak “Türk Kadınlarının Kurtarıcısı” yazmaktadır.

4.pul, Barones Bertha Sophie Felicita Von Suttner, yazar, 1834-1914, 1905 Nobel Barış Ödülü almıştır.

---

⁹⁷ **Cumhuriyet**, 18 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3922, s.1,8.

⁹⁸ Ökten, **a.g.m.**, s.187.

5.pul, Selma Lagerlöf, 1858-1940, yazar, 1909 Nobel Edebiyat Ödülü almıştır.

6.pul, Grazia Deledda, 1871-1936, 1926 Nobel Edebiyat Ödülü almıştır.

7.pul, Jane Addams, 1860-1935, yazar, 1931 Nobel Barış Ödülü almıştır.

8.pul, Carrie Chapman Catt, 1859-1947, Seçme-Seçilme Hakkı ve Barış Savunucusu. Pulda Fransızca “Uluslararası Birliğin Kurucusu” yazmaktadır.

9., 10., 12., 13. ve 14. Pullarda yeni kadının toplumdaki yerini simgeleyen konular seçilmiştir.

11.pul, Kongre'nin toplandığı Yıldız Köşkü yer almaktaydı.

15.pul, Uluslararası Birliğin amblemi ve belgisi “Seçme ve Seçilme Hakkı” yer almaktaydı.⁹⁹

3.Kongrenin Açılışı ve Birinci Gün Yapılan Çalışmalar:

Türk Kadınlar Birliği'nin düzenlediği ve bazı kaynaklarda Seçme-Seçilme ve Eşit Vatandaşlık Hakkı için Uluslararası Kadınlar Birliği Onikinci Kongresi,¹⁰⁰ bazı kaynaklarda Arısı Ulusal Kadınlar Birliği Onikinci Feminizm Kongresi,¹⁰¹ dönemin basın yayın organlarında “Feminizm Kongresi” olarak anılan, Uluslararası

---

⁹⁹ “Bir Belge, Cumhuriyetin Kadınlar Adına Bastığı İlk Pullar”, **Kadın Belleği**, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Yayın Organı, Sayı:1, Eylül 2005, s.14.

¹⁰⁰ “Bir Belge, İstanbul 21 Nisan 1935 XII.Uluslararası Kadın Konferansı Edmée de Choch'un Yeşil Mürekkepli Delege Hatıra Defteri”, **Kadınların Belleği**, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Yayın Organı, Sayı:37, Şubat 2005, s.10.

¹⁰¹ Kalender, **a.g.t.**, s.14.

Kadınlar Birliği ya da 1935 Türkçesiyle Arsiulusal Kadınlar Birliği'nin on ikinci kongresi 18-24 Nisan 1935 tarihleri arasında İstanbul'da toplanmıştır. Kongrenin ana konuları doğal olarak kadın sorunlarıydı. Ancak o dönemin şartları içerisinde bir diğer gündem maddesi daha ortaya atılmıştı. Bu madde de dünya barışı idi.¹⁰²

18 Nisan'da, Uluslararası Birlik Başkanı Ashby'nin resmi açılışını yaptığı kongre,¹⁰³ İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ'ın açış konuşmasıyla başlamıştır.¹⁰⁴ Üstündağ, konuşmasında şunları söylemiştir:

“Uluslararası Kadınlar Birliği'nin onikinci kongresini açmak gibi büyük bir şeref bana teveccüh ediyor. Bu zevkli vazifeyi büyük bir memnuniyetle ifa ediyorum. Sizin gibi mümtaz ve münevver bir samiiin kütlesi huzurunda milletlerin hayatî tezahürlerinde kadın raci olan rolden bahsetmek cesaretinde bulunacak değilim. Muhakkak ki bu rolün takdir edilmemesi beşeriyetin terakkisine engel olur. Kız kardeşlerimizin her yerde pek meşru olarak istihsaline çalıştıkları hakların temini için sarf edilen mesai en büyük bir alâka ve en canlı bir sempati ile takibe şayandır. Bir takım yeni ve mudil meseleler muvacehesinde bulunan bugünkü cemiyet kadınının içtimaî ve siyasî faaliyet sahasına tamamiyle iştirak etmesinin tahakkuk edilmesiyle her halde müstefid olacaktır. Bu mesai iştirakinin daha sıkı ve daha müessir olmasına yardım edecek herkes milletlerin mukadderatı üzerinde ve sulh ülküsü için ancak mes'ud bir tesir hasıl edebilir. Bu

---

¹⁰² Zafer Toprak, **Türkiye'de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm(1908-1935)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Step Ajans Matbaacılık, İstanbul, 2016, s.488.

¹⁰³ Davaz, **a.g.e.**, s.681.

¹⁰⁴ Toprak, **a.g.m.**, s.11.

mes'ud hadisenin yaratmış olduğu hassaten müsait muhit içerisinde, bayanlar, baylar sizlere Cumhuriyet hükümeti ve İstanbul şehri namına hoş geldiniz der mesainizde muvaffak olmanızı bütün samimiyetimle temenni ederim.”

Ardından kürsüye gelen Türk Kadın Birliği Başkanı Latife Bekir Işık söz almıştır. Işık konuşmasında şunları söylemiştir:

“Son zamanlara kadar yalnız erkeklere mahsus olan medenî ve siyasal bütün haklardan büyük şefimiz Atatürk'ün sayesinde bugün müstefit bulunan Türk kadınlığının mümessili sıfatıyla önünüzde söz söylemek vazifesinin bana isabet etmiş bulunmasından dolayı fevkalade bahtiyar ve mütehassisim. Ümit ederim ki memleketimizdeki ikametiniz sizde hoş bir hatıra bırakacaktır. Hemen her yerde kadınlara talep ettikleri haklar bahşedilmiş ise bu kadınlığın en eski zamanlarından beri ifa edegeldikleri hayırperver vazifenin tanınmış olmasından ileri gelmektedir.

Bugüne kadar aile yuvasında ifa edilen bu vazife insanlığın tekâmülü önünde daha geniş bir faaliyet sahası istemektedir...Bundan böyle Türkiye'de bir kadınlık meselesi yoktur ve burada erkek gibi kadın da bir tek şefin idaresi altında memleketin iyiliği için çalışmaktadır.

Bu kadar fırtınalar arasında yarı gömülmüş bir milletin mukadderatını, derin imanını muhafaza eden ve her türlü tezatlar arasına Türk kız kardeşlerinizin dileklerini yerine getiren Dâhî bizim

için yalnız bir vatan kurtarıcısı değil aynı zamanda Türk kadınının kurtarıcısıdır.”¹⁰⁵

Latife Bekir’in konuşmasının ardından, kongre başkanının önerisi üzerine Atatürk’e şükran telgrafı çekilmesine karar verilir. Corbett Ashby imzalı telgrafta “Uluslararası Onikinci Kadınlar Kongresi size gösterdiğiniz teveccühten dolayı en samimi teşekkürleri ve Türk kadınlığına bahsettiğiniz serbesti için sevincini arzeder” satırları yer alır.¹⁰⁶ Atatürk kendisine gönderilen telgrafa verdiği cevapta şunları söylemiştir:

“Bana yollamış olduğunuz cemilekâr sözler için size teşekkür ederim. Siyasî ve içtimaî hakların kadın tarafından istimalinin, beşeriyetin saadeti ve prestiji nokta-i nazarından elzem olduğuna eminim. Kongre mesaisinin feyizli neticelere ulaşmasını dilerim.”¹⁰⁷

Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Corbett Ashby, açılış konuşmasında şunları dile getiriliyordu:

“Tarihi İstanbul şehrinde yapılan bu toplantı kadınlık cereyanı tarihinde fevkalâde bir ehemmiyeti haizdir. Burada toplanan 30 memleket kadınları “kadınlar için hürriyet ve insanlık için barış” şeklinde hülâsa edilebilen vazifelerini ifa etmeyi taahhüt etmektedirler.

Lâyık olduğu mukadderata sahip olması için kadınlığın haysiyeti ve istiklâli namına mücadele etmeliyiz.

---

¹⁰⁵ Toprak, **a.g.e.**, s.497-499.

¹⁰⁶ Toprak, **a.g.m.**, s.11,12.

¹⁰⁷ Toprak, **a.g.e.**, s.500,501.

Ananeler ve itibari şeylerle müşkülâta uğratılan kadınlığın kahramanlık ve fedakârlık faziletini inanılmayacak derecede tahammülünü mazi bize göstermiştir...

Kadınların serbestçe ve tam inkişafını istiyoruz. Yeni olsun eski olsun bu inkişafa mani olan ananelerin ortaya çıkardığı müşküllere karşı mücadele edeceğiz. Yekdiğerlerinin tamamıyla aynı olmamakla beraber erkek ve kadın için serbest ve müsavi bir terbiye istiyoruz. Kanun huzurunda aynı mevki ve mesleği ve iktisadî aynı hürriyeti talep ediyoruz. Yeni kudretimiz büyüyünce bu iktidarı ailenin iyiliğine ve dünyanın barışına hasredeceğiz. Bu kongrede söylenen her söz yapılan her jest doğrudan doğruya olsun bilvasıta olsun barışa hizmet etmelidir. 1932 senesinde 18 milyondan fazla kadın silahsızlanma aleyhindeki beyannameyi imza etmişlerdir.

Hakemlik, mütেকabil tazminatla emniyet, ihtilâfların sulhen halli, mütেকabil rıza ile silâhların tenzil ve tahdidi gibi meselelerin hal yeri burası değildir. Fakat kardeşlerimiz erkekler kadar azimle açık ve iyi muhakeme ile halline yardım edebileceğimiz esaslı siyasal meselelerdir.”

Dünyada barışın savunusu, uzlaşmazlıkların barışçı yoldan çözümü, silahların karşılıklı indirimi ve sınırlandırılması Uluslararası Kadınlar Birliği kongrelerinde ilk kez bu denli vurgulanıyordu.¹⁰⁸

Ashby'nin açılış konuşmasından sonra Birlik'in kurucusu olan ve ilerlemiş yaşına rağmen kongreye katılım kararı alan ancak sağlık sorunları nedeniyle İstanbul'a gelemeyen Carrie Chapman Catt'in mesajı okundu. Catt mesajında, 1902 Washington Kongresi'nde

---

¹⁰⁸ Toprak, a.g.e., s.490-500.

Türkiye'yi Arnavutköy Amerikan Kız Koleji müdür Florance A.Fensham'ın temsil ettiğini, o yıllarda kapalı kapılar arkasında yaşarken şimdi parlamentoda yer alan Türk kadınlarını tebrik etmiş ve onların bu duruma gelmelerini sağlayan Atatürk'e minnet duygularını ifade etmiştir.

Daha sonra 17 Türk kadın parlamenter sahneye davet edilerek alkışlanmıştır.

Sonrasında ABD Başkanı Franklin Roosevelt'in eşi Eleanor Roosevelt başta olmak üzere, uluslararası örgütlerden, Birlik'e üye derneklerden ve bazı kişilerden gelen başarı mesajları okunmuştur.

Mesajların okunmasından sonra, Birlik'e Ortadoğu'dan yeni kabul edilen dernekler tanıtılmıştır. Tüzükte yapılacak değişikliklerden sonra, kongreye Milletler Cemiyeti adına katılan Prenses Catherine Radziwill, Uluslararası Çalışma Örgütü'nden Fernand maurette, Uluslararası Kadınlar Konseyi'nden maria Ogilvie Gordon başarı dileklerini dile getirdi.

Birinci günün sabahında, açılış konuşmaları ve mesajlardan sonra, Kadınların Seçme-Seçilme Siyaset ve Vatandaşlık Hakları Komisyonu başkanı Çek senatör Frantiska Plaminkova yerine Dorothee von Velsen, Erkekler ile Kadınların Eşit Çalışma Koşulları Komisyonu başkanı Ingeborg Walin, Ahlakta Birlik ve Kadın Ticaretini Önleme Komisyonu başkanı Paulina Luisi yerine Alison Neilans, Evli Kadının Medeni Durumu Komisyonu başkanı Suzanne Grinberg yerine avukat Maria Verone ve Barış ve Milletler Cemiyeti Komisyonu başkanı Josephine Schain birer konuşma yapmışlardır.

Günün sonunda Vali Muhittin Üstündağ, Pera Palas Oteli'nde bir akşam yemeği vermiştir. Bu yemekte Suriye'den Julia Dimeşkiyye ve kadınların mücadelesine destek olan Fransız Profesör Brunschvicg birer konuşma yapmışlardır. Ortadoğu kadın hareketiyle yakından ilgilenen Ruth Woodsmall, ABD adına bir mesaj okumuştur.

Aynı gün Necile Tevfik, Türk Kadınlar Birliği'nin kendi komisyonu olan Kadının Medeni Durumu Komisyonu için hazırladığı teknik ve ayrıntılı raporu sunmuştur. Bu raporda Tevfik tarafından eski ve yeni medeni kanun karşılaştırılmıştır.¹⁰⁹

19 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongrenin fotoğraflarının yer aldığı, “Otuz yurdun kadınları dün toplandılar. Kadın için hak beraberliği, insanlık için barış istiyoruz!” başlığıyla verilen ve “Uluslararası 12 nci kadın kongresi İstanbul Valisinin nutkile açıldı, dünya kadınlarının istekleri, kongrenin neler görüşeceği anlatıldı, murahhaslar birbirleriyle tanıştılar, komisyonlar seçildi” alt başlığı altında kongre ile ilgili olarak şunlar yer almıştır:

“12 nci kadınlar kongresi dün saat 10 da Yıldız sarayında Madam Aşbinin başkanlığı altında merasimle açıldı.

İstanbul Valisi ve Belediye başkanı Muhittin Üstündağ kongre üyelerine hitaben bir konuşma yaptı.”

Muhittin Üstündağ'dan sonra Türk Kadınlar Birliği başkanı Lâtime Bekir Işık bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında Atatürk sayesinde toplum hayatında yer alan kadının erkek ile eşit şartlara kavuştuğunu belirten Lâtime Bekir, konuşmasını şöyle tamamlamıştır:

---

¹⁰⁹ Davaz, a.g.e., s.681-685.

“...Bundan böyle Türkiyede bir kadınlık meselesi yoktur ve burada erkek gibi kadın da ber tek şefin idaresi altında memleketin iyiliği için çalışmaktadır.”

Lâtime Bekir’in konuşmasından sonra kongre başkanı Bayan Aşbi tarafından Atatürk’e bir şükran telgrafi çekilmiştir. Aşbi telgrafında şunları söylemiştir:

“Uluslararası 12 nci Kadınlar kongresi size gösterdiğiniz teveccühten dolayı en samimî teşekkürlerini ve Türk kadınlığına bahşettiğiniz serbesti için sevincini arzeder.”

Daha sonra kürsüye gelen kongre başkanı bayan Aşbi konuşmasında şunları söylemiştir:

“-Tarihî İstanbul şehrinde yapılan bu toplantı kadınlık cereyanı tarihinde fevkalâde bir ehemmiyeti haizdir. Burada toplanan 30 memleket kadınları “kadınlar için hürriyet ve insanlık için barış” şeklinde hulâsa edilebilen vazifelerini ifa etmeği taahhüd etmektedirler...”

Hakemlik, mütekabil tazminatla emniyet, ihtilâfların sulhen halli, mütekabil rıza ile silâhların tenzil ve tahdidi gibi meseleler kardeşlerimiz erkekler kadar bizim açık ve iyi bir muhakeme ile halline yardım edebileceğimiz esaslı siyasal meselelerdir...”

Daha sonra Dünya Kadınlar Birliği’nin fahri başkanı ve kurucusu bayan Carrie Chapman Catt’in gönderdiği mektup okunmuştur. Bayan Bugeliorge Wali tarafından hazırlanan ve evli olup olmadığına bakılmaksızın, kadının çalışmasına zorluk çıkarılmaması ve erkeklerle aynı işi yapan kadına eşit ücretin

verilerek, aynı ilerleme imkanlarının sağlanması kararı kabul edilmiştir.

Kongreye sunulan, erkek ve kadın için eşit sorumluluk istenilen bir başka kararda şunlar yer almıştır:

“Kadın satılıp alınabilen bir mal gibi telâkki edilmemelidir...Fuhşa karşı veya bir sınıf kadınlara karşı alınmış olan hususî tedbirler ilga edilmelidir.”

“-Hemen bütün memleketlerde kadın kocasının tabiiyetini taşır. Bu suretle ekseriya kendi memleketlerinde bile yabancı gibi telakki ediliyor...Artık bu gibi adaletsizlikler istemiyoruz. Kadın vesayete muhtac bir mahlûk olmamalıdır. Kadın için medenî ve hukukî müsavat istiyoruz. Montovideo 'da evli kadına tabiiyetini muhafaza etmek hakkını veren kanununun 1933 senesinde kabul edildiğini görmekte sevindik. Kadın ve erkek müsavidir ve aynı haklardan istifade etmelidirler. İnsanlık hukuku hakkında neşredilen bütün beyannameler insan mahlûkunun hukuku olmalıdır. Aynı zamanda gerek kadın için gerek erkek için aynı hürriyeti, aynı müsavata ifade etmelidir. Kadın kendi servetini kendi kullanabilmeli ve ona tasarruf edebilmelidir. Tabiiyetini muhafaza etmek veya değiştirmek hususunda erkek gibi aynı hakka sahip olmalıdır.”

Bu konuşmayı içeren bir kararın kabulünden sonra Amerika delegesi Mlle Josephin Schoin tarafından “kadınların barış için mesaisi” lehinde ileri sürülen bir karar sureti kabul edilmiştir. Bu kararda şunlar yer almıştır:

“Kadınların siyasî hayata girmesi lâzımdır.

Hükümetler muharebe veya barış hakkında karar vermektedirler. Muharebe yerine umumî bir hakemlik usulü, şiddet yerine de muslihane bir hareket kaim olmalıdır. Kadın da bu işlere faal surette iştirak etmelidir.”

Bu karardan sonra kongreye katılan delegeler, kongre başkanı tarafından tanıtılmıştır. Türk kadın milletvekilleri Lâtife Bekir tarafından takdim edilmiş ve salona girerken büyük bir alkış almışlardır.

Kongrenin öğleden sonraki oturumlarında barış ve Uluslar Kurumu komisyonu ile çalışma şartlarında eşitlik komisyonu toplanmıştır. Komisyonun uluslararası kadınlar konseyi ile beraber hazırladığı karar okunmuştur. Bu karar metninde barışın temini için kadınlar tarafından yapılan çalışmalardan bahsedilerek, dünya kadınlarının beraber çalışarak görev ve şartları doğrultusunda barışın sağlanmasına çalışmaları isteniyordu.

Öğleden sonra toplanan komisyonlar arasında mesai komisyonu da yer almıştır. Bu komisyonda kadınların çalışma şartları görüşülmüş ve komisyon üyeleri ülkelerindeki kadının çalışma şartlarından bahsetmişlerdir. Türk delegesi Safiye Hüseyin de Türk kadınlarının işe başlayışlarının nisbeten yeni olduğunu, bununla beraber iş bulmakta hiç güçlük çekmediklerini, hatta yardım bile gördüklerini söylemiştir. Safiye Hüseyin sözlerinin devamında, Türk kadınlarının bankalarda çalıştıklarını, Türk kadınından hâkimler, doktorlar, hastabakıcıları, muallimler bulunduğunu ve bunların bugün çalıştıkları pozisyonlarını koruduklarını belirtmiştir.

Diğer Türk delegesi Necile Tevfik Türkiye’de kadınların erkeklerle eşit ücret aldıklarını, ancak sanayinin ülkede yeni kurulması nedeniyle kadının daha az çalıştığını ifade etmiştir.

Daha sonra çalışma hayatıyla ilgili söz alan diğer delegeler, ülkelerindeki kadınların durumlarını açıklamışlar ve sorunlarla ilgili çözümlerini dile getirmişlerdir. Bunlardan Yunan delegesi kadınların yaptıkları işe rağmen yüksek mevkilerde yer alamadığını, Romanya delegesi, kadınlara siyasi hakların verilmediğini, İsviçre’de halkın ve kamuoyunun kadının çalışmasına karşı olduğu belirtilmiştir.¹¹⁰

İstanbul Üniversitesi konferans salonunda Uluslararası Kadınlar Birliği Barış ve Milletler Cemiyeti Komisyonu tarafından düzenlenen bu toplantıya kongre üyeleri dışında üniversite çevresinden geniş bir katılım sağlanmıştı. Konferansta konuşmacıların son kertede temel kaygıları dünya barışıydı. ABD delegesi ve birliğin Barış Komisyonu başkanı Josephine Schain kadınların ve kadın hareketinin barışa yardımcı olması gerektiğini savunuyordu.

Kongrede ilk olarak Bugeliorge Walia’nın iktisadi eşitlik hakkındaki karar tasarısı onaylanmıştır. Bu tasarıda evli olsun, olmasın kadının çalışmasının engellenmemesi; kadın-erkek ayırımı gözetmeksizin eşit işe eşit ücret verilmesi; kadına erkek gibi işinde ilerleme olanaklarının tanınması isteniyordu. İngiliz delegesi Alison Neilans’ın önerisi, erkek ve kadınlara eşit sorumluluk getirilmesi üzerineydi. Kadın satılıp alınabilen bir mal gibi görülmemeli, cinsi hayatta esaret olmamalıydı. Fuhşa karşı alınmış özel önlemler

---

¹¹⁰ **Cumhuriyet**, 19 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3923, s.1,6.

kaldırılmalıydı. Zührevi hastalıklarda denetim gerekiyordu. Ancak bu denetim kadına olduğu gibi erkeğe de uygulanmalıydı.

Nitekim bu doğrultuda, Montevideo’da, 1933 yılında evli kadına uyruğunu koruma hakkı veren kanun kabul edilmişti. Öte yandan, Verone, kadının kendi servetini dilediğince kullanabilmesini savunuyordu. Oybirliğiyle onaylanan bu karar tasarısını, ilk gün gündeminin son önerisi, “Kadınların Barış İçin Çalışması” izledi.¹¹¹

Uluslararası Kadın Kongresi’ne kadın milletvekilleri de katılmıştı. 19 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Otuz Yurdun Kadınları Dün Toplandılar” başlığıyla verilen haberde Türk kadın milletvekillerinin birer birer isimlerinin okunarak kongreye takdim edildiği ve milletvekillerinin kürsüye gelerek alkışlar içinde heyeti selamladıkları belirtilmiştir. “Türk Kadınının Zaferi” alt başlığıyla verilen habere kadın milletvekillerinin kürsüye gelirken alkışlandığını gösteren bir resim eklenmiştir. Ayrıca kongreye katılan kadın milletvekillerini birlikte gösteren bir resim de yer almıştır.¹¹²

Kongreye katılanlara takdim edilen İlk Türk kadın milletvekilleri arasında Türk Kadın Birliği üyelerinden Mihri Pektaş da bulunmaktaydı. Kongreye katılanlar arasında da dünyanın ilk kadın milletvekillerinden Lady Astor yer almaktaydı. Atatürk, Lady Astor ile beraber kongre heyetlerinin reislerinden bazılarını ve Türk Kadın Birliği reisi ile idarecilerinin bazılarını Ankara’ya davet ederek

---

¹¹¹ Toprak, a.g.e., s.493,494.

¹¹² Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3923, s.1,5.

Çankaya’da kabul etti. Yabancı davetliler, Atatürk’ün bu davetinden memnuniyet duydular.¹¹³

Kadın milletvekilleri kongrenin ikinci gününün sonunda Türk Kadınlar Birliği tarafından Dolmabahçe sarayında verilen çaya katılmışlardır.¹¹⁴

4.İkinci Gün Yapılan Çalışmalar:

Kongrenin ikinci gününde, “Ahlakta Eşitlik” ve “Kadının Toplumsal Durumu” komisyonları ayrı toplandı.¹¹⁵

Ahlakta Eşitlik Komisyonu, başkan Paulina Luisi İstanbul’a gelemediği için Alison Neilans yönetiminde toplandı. Toplantıya, 1929 Berlin Kongresi’nden beri Türkiye’yi komisyonda temsil eden Aliye Esad dışında, Lâmia Refik ve Nermin Muvaffak da katıldı. Neilans komisyonun amaçlarını ve çalışmalarını anlatmasından sonra söz alan Prenses Katherine Radziwill, kölelik ve kadın ticareti konusunda Milletler Cemiyeti’nin Akdeniz, Güney Afrika ve Uzakdoğu ülkelerinde yaptığı araştırmaların sonucunu açıkladı.¹¹⁶

Kadınların toplumsal durumunu inceleyen komisyona Fransız delege Maria Verone başkanlık ediyordu.¹¹⁷ Komisyon raporunun

---

¹¹³ “Latife Bekir Çeyrekbaşı İle Türk Kadın Birliği”, **İstanbul Şehir Üniversitesi E-Arşiv Taha Toros Arşivi**, Dosya No: 17/A-Abdurrahman Sami Paşa.

¹¹⁴ **Cumhuriyet**, 20 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3924, s.9.

¹¹⁵ <https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/tarihten.htm>, 27.12.2017, Erişim Saati:15:37.

¹¹⁶ Davaz, **a.g.e.**, s.690.

¹¹⁷ Toprak, **a.g.e.**, s.493.

okunmasından sonra Milletler Cemiyeti'nden Hollandalı Louise von Egen söz aldı¹¹⁸ ve komisyonda şu karar tasarısı oylamaya açıldı:

“Cinsler arasında her sahada eşitlik tesisini kadınlığın mutlak bir ideali addeden Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi, Aralık 1933'te dört Orta ve Güney Amerika ülkesince imza edilen Montevideo Sözleşmesi'nde belirtilen “hukuki eşitlik” prensibini her türlü olanakla savunma kararındadırlar.”¹¹⁹

Günün sonunda “Doğu ile Batı'nın İşbirliği:Kadınları İlgilendiren Toplumsal Gerçekler ve Yasalar” başlıklı oturum gerçekleştirilmiştir. Oturumu Mısır'ı temsilen katılan Huda Shaarawi ve Hindistan heyetinin başkanı Iqbalunnisa Hussain açmıştır. Iqbalunnisa Hussain ve Begüm Sharifah Hamid Ali'den sonra Huda Shaarawi, Filistin'den gelen Dr.Brachyahu Chose, Jamaika delegesi Una Mood Victoria Marson, Avustralya'dan gelen Bessie Mabel Rischbieth, Fransız Birliği Cezayir Şubesi delegesi Lafuente ve Suriye'den gelen Julia Dimeşkiyye birer konuşma yapmışlardır.

Aynı günün akşamı Türk Kadınlar Birliği, Dolmabahçe Sarayı'nda, konferansa katılan delegelere bir resepsiyon vermiştir.¹²⁰

20 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongrenin fotoğraflarının yer aldığı, “Kadınlar Kongresinde ikinci gün. Dün Şark ve Garb kadınlarının aynı prensipler etrafında birleşmelerine dair bir karar kabul edildi” başlığıyla verilen ve “Heyecanlı bir nutuk söyleyen Jamayka murahhası “Barbarlıkla itham edilen Zencilerin linc edilmesine ne dersiniz? Dedi.” alt başlığı altında kongre ile ilgili

---

¹¹⁸ Davaz, **a.g.e.**, s.690,691.

¹¹⁹ Toprak, **a.g.e.**, s.493.

¹²⁰ Davaz, **a.g.e.**, s.692-699.

olarak kongrenin ikinci gününde sabah Ahlâkta eşitlik ve Kadının medeni haklarda eşitliği komisyonlarının toplandığı belirtilmiştir.

Medeni haklar komisyonunda ailede her türlü hakkın erkeğe tanındığı, kadının nafaka ve emlakını idare konusu ile çocuklar üzerinde aynı haklara sahip olma konuları görüşülmüştür. Karısını, çocuklarını terkederek, nafakalarını temin etmeyen kocaya karşı, birliğe üye ülkelerin orta hareket etmeleri kararlaştırılmıştır. Bu konulara ait kararlar oya sunulup kabul edilmiştir.

Ahlâkta eşitlik komisyonu da komisyon başkanının komisyonun çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. Daha sonra fuhşun önlenmesi görüşülmüş ve delegeler ülkelerindeki uygulamalardan bahsetmiştir.

Daha sonra Hindistan, jamaika ve Mısır delegeleri konuşmalarını yapmışlardır. Hint delegesi doğu ve batı kadınlarının işbirliği yapmalarını istemiş, jamaika delegesi köleliğin kalkmasından sonra zencilerin eşitlik başta olmak üzere bazı haklarının da verilmediğinden bahsetmiştir. Mısır delegesi de Atatürk sayesinde doğu ve batı kadınlarının işbirliği yolunun açıldığını söylemiştir. Bunlardan başka birçok ülke delegesi de ülkelerindeki kadının durumu, sorunları ve çözüm yollarıyla ilgili konuşmalar yapmışlardır.

Yapılan konuşmaların sonunda, siyasi ve iktisadi, kanuni haklarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olan batı kadınlarının ve siyasi, iktisadi ve kanuni şartlarda aşağı düzeyde bulunan doğu

kadınlarının adalet ve eşitlik prensipleri etrafında birleşmeleri teklifi kabul edilmiştir.¹²¹

5.Üçüncü Gün Yapılan Çalışmalar:

20 Nisan Cumartesi günü, Sabah oturumu saat 10'da başlamıştır. Yugoslav üye Milena Atanokovic başkanlığında UKB'ne üye başvurusunda bulunan örgütler kabul edildi. Sabah oturumunda yönetim kurulunun, merkez kurulun, Jus Suffragii'de Milletler Cemiyeti'yle ilişkilerden sorumlu sekreterin ve üye ülkelerin raporları okundu, oya sunularak kabul edildi. Ardından kölelikle ilgili bir karar tasarısı kabul edildi.

Öğleden sonra, bütün komisyonların raporları okundu, bazı tüzük değişiklikleri kabul edildi. Medeni Haklar Komisyonu başkanı Maria Verone'un sunduğu rapor okunup kabul edildi.

Aynı günün akşamı, Vali Muhittin Üstündağ'ın eşi, Nişantaşı'ndaki Valilik Konağı'nda, delegeleri çay partisinde ağırladı.¹²²

21 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde kongrenin fotoğraflarının yer aldığı, “Yıldızda hararetle müzakereler. Evli kadınının tabiiyetine dair olan Montevideo muahedesi reddedildi” başlığıyla verilen ve “Kongre dün sulhün takviyesi hakkında mühim bir karar kabul etti” ve “Bugünkü miting” alt başlıkları altında saat 17.30'da Tepebaşı tiyatrosunda, kadınlığın hakları ve vazifeleri konusunda bir miting yapılacağı belirtilmiştir. Uluslar Kurumu

---

¹²¹ **Cumhuriyet**, 20 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3924, s.1,6.

¹²² Davaz, **a.g.e.**, s.700,701.

nezdinde yapılan girişimler ve sonuçlarının açıklandığı ve Londra'daki merkez bürosu ile yaptığı çalışmalar açıklanmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucunda, Sulh ve Uluslar Kurumu komisyonunun hazırladığı rapor kabul edilmiştir. Bu raporda barışın sağlanması için kadın birliklerinin beraber çalışmaları ve saldırgana yardım edilmemesi, zarar gören taraflara siyasi, iktisadi ve mali yardımda bulunulması, sorunların La Hey adalet divanında çözümlenmesi, Birleşmiş Milletlerin kararlarına uyulması, silahların azaltılması, silah imal ve ticaretinin azaltılması, sivil havacılığın teşviki, kararı yer almıştır.

Daha sonra evli kadının tabiiyeti konusu görüşülmüştür. Bu konuda kabul edilen Montevideo antlaşması görüşülmüş ve antlaşmada kadına erkekle beraber eşitlik getirildiği, ayrıca müstakil olarak kadına tabiiyet hakkının verilmesi gerektiği üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Yapılan tartışmalardan sonra bu antlaşmadaki maddeler reddedilmiştir.

Bundan sonra medeni haklar komisyonu tarafından hazırlanan rapor okunmuştur. Raporda özellikle nafaka konusu üzerinde durulmuştur. Nafaka vermemek için başka ülkeye kaçan kocanın cezalandırılması için devletler arasında bir anlaşma yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Montevideoda imzalanmış olan ikinci bir anlaşma okunmuş ve kongre bu anlaşmayı benimsediğini bildirmiştir.¹²³

---

¹²³ **Cumhuriyet**, 21 Nisan 1935, Pazar, Onbirinci sene, No:3925, s.1,9.

6.Dördüncü Gün Yapılan Çalışmalar:

21 Nisan Sabahı vapurla boğaz gezisi yapılmıştır. Geziden ardından Tepebaşı Belediye Tiyatrosu'nda öğleden sonra bir oturum düzenlenmiştir. Latife Bekir Başkanlığında düzenlenen toplantının konusu Vatandaş Olarak Kadınların Hak ve Sorumlulukları idi. Toplantıda, İngiliz milletvekili Lady Nancy Astor, Antalya milletvekili Türkan Baştuğ Örs, İsviçre'den Emilie Gourd, Brezilya'dan Anna Amelia de Carneiro de Mendonça, Fransa'dan Cecile Brunshvicg, Hindistan'dan Iqbalunnisa Hussain ve Avustralya'dan Linda Littlejohn söz almıştır. Türkan Baştuğ Örs'ün konuşmasından sonra Ashby'nin kürsüye gelerek katılımcılara teşekkür etmesiyle oturum kapanmıştır.¹²⁴

22 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinin “Dünya Kadınlarının Mitingi” başlığıyla verdiği ve kongre faaliyetlerini gösteren fotoğrafların yer aldığı haberde kongre üyelerinin Beylerbeyi Sarayı'nı gezdikten sonra akşam Tepebaşında şehir tiyatrosunda düzenlenen kadınlığın hakları ve vazifeleri konulu bir miting düzenledikleri belirtilmiştir.

Mitingde yabancı ülke delegeleri tarafından konuşmalar yapılmıştır. Cemiyeti Akvam Çocukları himaye komisyonu başkanı,¹²⁵ uluslararası teşkilatın fahri genel katibi bayan Emilie Gourd ilk olarak söz almış ve konuşmasında, kadının bir yurttaş sıfatı ile görev ve haklarından bahsetmiş, kadının cemiyet içindeki görevini ve durumu tahlil ederek, kısa bilgiler vermiştir.

---

¹²⁴ Davaz, a.g.e., s.701-710.

¹²⁵ **Cumhuriyet**, 22 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sene, Sayı:3926, s.1,7.

Daha sonraki konuşmacı İngiltere parlamentosu azasından ve feministlerinden Lady Astor idi. Astor, konuşmasında kadının bugünkü cemiyet telakkisindeki mevkiini anlatarak Atatürk'ün kadının hayattaki mekiini takdir edişinden büyük hayranlık duyduğunu ifade etmiş ve¹²⁶ konuşmasında şunları söylemiştir:

“-Türkiye’ye ilk defa geliyorum. Atatürkün kuvvetli görüşile Türk kadını, bugünkü mevkii almasaydı, bugün biz burada toplanmış olamazdık. Biz dünyanın her tarafındaki kadınla ve kadınlık hareketleriyle alâkadarız. Türk kadınının istikbalinden çok şeyler bekliyoruz...İşte biz bugün burada toplanıyoruz. Türk kadını hür ve serbest olarak yanımızdadır ve içlerinde saylavlar bile var. Demek ki ilerliyoruz. Büyük adam, Atatürk, kadının memlekete yapacağı iyiliği çabuk anlamıştır. İşte bugün bunun mes’ud neticesini görüyoruz.”

Gazete ayrıca, Türk kadın milletvekillerinden Türkan Baştuğ’un kongrede yaptığı konuşmaya yer vermiştir. Türkan Baştuğ konuşmasında şunları söylemiştir:

“Şu kürsüden, genç Türkiye’nin aziz misafirlerini selâmlamakla bahtiyarım. Bu hitabeyi dünyanın en hür ve mütেকâmil kadını yerinde yapmaktan ayrı bir sevinç duyuyorum.

Türk kadını, bu yüce mevkie gelmezden evvel neydi? Ve şimdi nasıldır? Bunu anlatabilmek için memleketin değışışinden evvelki ve sonraki vaziyetini gözden geçirmek ve bundan sonra Türk kadınının haklarını ve vazifelerini mütalaa etmek lâzımdır.

Bize birkaç sene içinde birkaç asırlık hamle yapmamıza imkân veren Büyük Şef Atatürk’tür. O’nun bu memlekete ettiği iyiliği dünya

---

¹²⁶ Kalender, a.g.t., s.18.

kurulalıdan beri hiçbir ulus adamı memleketine yapmamıştır. O'nun büyük eserini biz tavsiften âciz bulunuyoruz. Halbuki muhayyilelerin almadığı bu işlere bizzat O vücud vermiştir. Kemâl Atatürk adı bu milletin vicdanında ilelebed yaşayacaktır. O'na karşı duyduğumuz sonsuz saygıyı sizin önünüzde de bir defa daha tekrarlıyorum.”

Haberde Türkan Baştuğ'u kongrede konuşma yaparken gösteren bir fotoğraf da yer almıştır.

Daha sonra söz alan Romanya delegesi, kadının vazifelerinden bahsetmiş ve şöyle demiştir:

“Bizim istediğimiz kadın evini parfümörü dükkânına çeviren kadın değil, evinin bütün ihtiyaçlarla yakından alâkadar olan, bütçesini tanzim eden, sabahtan akşama kadar çalıştığı işten yorgun argın eve dönen kocasını avutan, ona bu yorgunluğunu hissettirmeyen ev kadını istiyoruz.”¹²⁷

Romen heyeti reisi prenses Kantakuzen ile Fransa reisi bayan Brunşuvoyg'un yaptığı konuşma sonrası toplantı sona ermiştir.¹²⁸

7.Beşinci Gün Yapılan Çalışmalar:

Konferansın beşinci gününde, önce 22 Nisan'da yani ertesi gün yapılacak Uluslararası Birlik yönetim kurulu seçimleri için hazırlıklar yapılmıştır.

Bu hazırlıkların tamamlanmasının ardından. Malaterre-Sellier'in yerine Alison Neilans'ın başkanlığını yaptığı İktisadi Sorunlar Karşısında Kadınlar konulu toplantı yapılmıştır. Toplantıdan

---

¹²⁷ **Cumhuriyet**, 22 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sene, Sayı:3926, s.1,7.

¹²⁸ **Kalender, a.g.t.**, s.18.

önce kongreye gelen başarı telgrafları okunmuştur. Bu telgraflar arasında Atatürk'ün Birlik'in kendisine gönderdiği telgrafa verdiği cevap bulunmaktaydı.

Oturumda hazırlanan karar metninde, kadınlar arasında yaygın olan işsizliğin en önemli sebeplerinden birinin makineler olduğu belirtiliyordu.

Öğleden sonraki oturum öğle yemeğinden sonra 14.30-16.30 arasında Rosa Manus başkanlığında toplanmıştır. Toplantının konusu Uluslararası Birlik'in Mali Durumu ve Geleceği idi. İlk olarak sayman Dorothee von Velsen'in raporu okunup kabul edildi. Daha sonra konuşmalarla toplantı tamamlandı.

İstanbul Üniversitesi'nde yapılan barış konulu toplantı, saat 17.30'da başlamıştır. Toplantıya Bayan Manus ve Seniha Rauf başkanlık etmiştir. Carrie Chapman Catt'in gönderdiği mesajın okunmasından sonra konuşmalara geçilmiştir. İlk konuşmayı yapan Josephine Schain'den sonra Prenses Catherine Radziwill Milletler Cemiyetinin çalışmalarını açıklamıştır. Türk heyeti adına Mihri Pektaş ve Esmâ Nayman birer konuşma yapmıştır. Daha sonra İsviçre delegesi Elizabeth Sulzter, Malaterre-Sellier, Prof.Dr.Akil Muhtar ve Ashby'den sonra Bulgaristan delegesi Dimitriana Ivanova kısa bir konuşma yapmıştır.¹²⁹

23 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinin "Dünya Kadınları Dün Bir Miting Daha Yaptılar. Üniversite salonundaki toplantıda sulh için hararetle nutuklar söylendi" başlığıyla verdiği ve mitinge ait fotoğrafların yer aldığı haberde kongreye gönderilen

---

¹²⁹ Davaz, a.g.e., s.710-713.

telgrafların okunduğu belirtilmiştir. Kongrede Atatürk'ün kongre başkanına gönderdiği cevabi telgraf okunmuştur. Atatürk telgrafında şunları söylemiştir:

“Bana karşı sarfettiğiniz nazikâne sözlere samimiyetle teşekkür ederim. Kadının medenî ve siyasî haklarını kullanmasının, insaniyetin saadeti ve prestiji bakımından bir ihtiyac olduğuna kaniim. Kongrenizin çalışmalarından müsmir neticeler almanızı temenni ederim.”

Atatürk'ün gönderdiği telgrafın okunmasının ardından, iktisadî meseleler karşısında kadının vaziyeti konusunda görüşmeler başlamıştır. Bu konuda söz alan uluslararası çalışma bürosu müdür M.Maurette konuşmasında, “iktisadî buhranı hafifletmek için evli kadına da çalışma hakkı vermelidir ki memlekette halkın satınalma kuvveti artsın” demiştir.¹³⁰

Daha sonra söz alan delegeler, kadının çalışmasının gerekliliğinden, işsizliğin artmasının kadının çalışmasını da etkilediğinden, kadınların mücadelelerine devam ederek ülkelerinde kadınların siyasi haklarını elde etmelerinden bahsetmişlerdir.

Bu konuşmalardan sonra evli kadınlara çalışma hakkı getiren ve iktisadî meselere karşı kadının vaziyetini izah eden teklif kabul edilmiştir. Ayrıca evli kadınlara çalışma şartlarında erkeklerle eşitlik getiren karar kabul edilmiştir.

Daha sonra Uluslararası kadınlar Birliğinin malî durumuyla ilgili bir rapor görüşülerek kabul edilmiştir.

“Miting” alt başlığıyla devam eden haberde üniversite konferans salonunda düzenlenen barış mitingi yapıldığı belirtilerek

---

¹³⁰ **Cumhuriyet**, 23 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, Sayı:3927, s.2.

miting hakkında bilgi verilmiştir. Mitingin açılış konuşmasının ardından Seniha Rauf söz almış ve Uluslararası Kadın Birliği tarafından barış için o zamana kadar yapılan çalışmaları anlattıktan sonra şunları söylemiştir:

“Atatürk’ün cumhuriyeti, kadını ve sulhu kurtardı. Gençler! Bütün dünya sulhunu temin için bize yardım ediniz, çünkü kadın ötedenberi sulhten başka birşey istememiştir.”

Amerikan ve İsviçreli delegelerin barış başlığı altındaki konuşmalarından sonra kongreye katılan Türk delegesi kadın milletvekillerinden Malatya milletvekili Mihri Pektaş ile Seyhan milletvekili Esmâ Nayman’ın birer konuşma yaptıkları belirtilmiştir. Mihri Pektaş konuşmasında barışı korumak için Büyük Savaş’tan sonraki uğraşmaları anlatmış, Balkan Paketi’nin barış için olumlu etkilerini açıklayarak:

“Kadının rolü erkeklerin rollerinin aynıdır. Erkek ve kadın için ayrı ayrı barış olmadığı gibi, bu büyük dileği elde etmek için çalışma sahasında da birbirlerinden farklı rolleri yoktur ve olamaz” demiştir.

Esmâ Nayman da Fransızca yaptığı konuşmasında harbin bittiği 16 yıldan beri insanların 16 gün bile rahat yüzü görmediklerine işaret ettikten sonra Avrupa’nın o günkü durumunu tahlil etmiş, emniyet kurulmadıkça tehlikelerin ortadan kalkamayacağını söyleyerek Türkiye’nin barış yolundaki çabalarının örnek alınabileceğini belirtmiştir.¹³¹ Nayman konuşmasında şunları söylemiştir:

---

¹³¹ **Cumhuriyet**, 23 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, Sayı:3927, s.2.

“Büyük harp biteli on altı yıl oldu. Bütün insanlar hususiyle, Avrupa’da yaşayanlar daha on altı gün huzur yüzü görmedi. Yangınların faciaların içinden yeni yeni anlayışlarla, yeni yeni ihtiyaçlarla, çıkan medeniyet dünyası, büyük hadiselerle temelinden sarsılan eski nizamın yerine, yeni ve daha mesut bir nizam ve daha şamil bir saadet arzusuna, haklı olarak kapıldı. Beşer zekâsının mütemadi inkişafı sayesinde husule gelen terakkilerle, baştan başa değişen ve iyileşen istihsal yolları, ekonomik alanda yeni terkipler ihtiyacını doğurdu. Izdırapları içinde bu yeni nizamı acele isteyenler ile, alışkanlığı içinde esaslı değişikliklere karşı koyanlar arasında birbirine muhalif karşılıklı çekişme başladı. Makul olarak yeni nizamı ve muvazeneyi hep birlikte arayıp kuracak yerde böyle birbirine uymayan cereyanlara kapılan insan kitleleri artık yekdiğerini anlamayan dillerde konuşmaya koyuldular. Böyle şartlar ortasında, hudusü tabii olan ifratlar da meydanı müsait buldu. Bunların hepsinin üzerinde buldukları muhit ve şartların esaslı tesirleri olmuştur. Bunların hepsinin üzerinde buldukları muhit ve şartların esaslı tesirleri olmuştur. O halde ki, bunları ihracat emtiası olarak kabul etmeyenler haksız telâkki edilmese gerektir.

Şimdi böyle bir ilkbahara vardık ki, her yanda açılan çiçekler ve yeşillikler ortasında geçen her gün yeni bir endişeli haberle muzdarip olmaktadır. Şu veya bu memlekette seferberlik şu veya bu paranın sukutu, şomaj(işsizlik) veya nümayiş endişelerini ihtilâtlandırmaktadır. Her sabah, gazetesine sarılan her kişi çok haklı olarak kendi kendine şu suali sormaktadır:

Nereye gidiyoruz? Yani dünya nereye gidiyor? Avrupa nereye gidiyor? İşte bu derin ve çetin suale huzurunuzda bir cevap vermeye ve araştırmaya çalışacağım.

Dünya yani medeniyet dünyası inkılâpları ile tekâmülleri ile, terakkileri ile muttasıl ileriye gidiyor. Buna şüphe yoktur. Zaten dünyanın gidişi hangi tarihte ve ne vakit daha başka tavırla olmuştur? Sarsıntı ne kadar büyük olursa olsun medeniyetin keşfedilen muhafaza usulleri o kadar mükemmel ve o kadar çoktur ki artık bir daha Kurun-ı Vusta(Orta Çağ) devresine muarız olmak ihtimali kalmamıştır. Bu itibarla asıl mesele Avrupa nereye gidiyor? sualindedir:

Hemen şurasını söylemeliyim ki Avrupa'da olan veya ikbali Avrupa'nın taliine bağlı olan herkes bu suali kendine sordukça içinden de bulunduğumuz vaziyetin ehemmiyet ve ciddiyetine rağmen tehlike daha az demektir. Çünkü bilinen ve görülen tehlike içtinabı az çok mümkün olanıdır. Meğer ki, içtinabı gayrı kabil bir hale gelmiş olsun; henüz vaziyet o değildir.

1914 senesinde muharebe, tehlikesinden değil, bugünkü kadar hemen hiç bahsolunmaz idi, yalnız bekleniyordu. Geldi, çattı. Bugün hem isteniliyor, hem de hergün ondan bahsediliyor. Önünü almak için. İşin burası, mevcut sıkıntılar içinde en iyi alâmettir. Tehlikenin önünde boş duruluyor da denilemez. Mesul hükümetlerin adamları muttasıl konuşmakta ve konuşmaktadırlar. Ancak, böyle bir dönüm noktasında bulunuyor ki önümüze çıkan yollardan biri barışa, öbürü muharebeye götürür.

Barışın yolu emniyet yoludur. Avrupa'da emniyet tekrar kurulmadıkça gözükken akıbet savaş ve ihtilâldir. İşte bu tehlikeli

ihhtimalin önünde, katiyetle bilinmesi lâzım olan bir hakikat vardır ki o da Avrupa'da bir muherebe tahdit edilemez. Umumî bir Avrupa muharebesi ise kazanan ve kaybeden hatta bitaraf kalabilenler olsa bile onlar da dahil olduğu halde bütün Avrupa'nın felâketi ve sukutu ile neticelenir. Orta Asya'nın ve Akdeniz'in medeniyetlerini, bugünkü dereceye yükseltmiş olan Avrupa, medeniyette ilerlemekte devam edecek olan diğer kıta ve mntıkların yanında ikinci ve belki üçüncü dereceye düşer. Bir zamanlar âlemi idare ederken korkulur ki kendisi idare olunmağa maruz kalır. Yalnız bu akıbeti düşünmek aklımızı başımıza toplayarak bir gün evvel müsavat emniyet ve sulh içinde hep birlikte yaşamanın yolunu bulmağa sevk etmek için kâfidir.

Bütün bu vaziyetin içinde, bütün bu düşünüşlerin yaptığı alacakaranlık içerisinde, günümüzü ve ilerimizi aydınlatan yaşama ve ilerleme şartları arasında biz Türkler günün verebileceği azamî inan ve emniyetle istikbâle gidiyoruz.

Türkiye'de geçen her gün bizi insanlık bakımından yüce amaçlara götürüyor. Sulhu bir leterator olarak değil, güven verir, realite olarak içimizde yaşatıyoruz.

Her Türk yuttaşı sınıf ve cins farkı olmaksızın her günün birbirini daha iyi anlayan daha iyi saran bir sıcaklıkla birbirine yaklaşıyor. Ulus bir sevgi ve kuvvet kütlesi halinde birbiriyle kaynaşan yığın haline geliyor.

Dış sulhunu; biz kendimiz için olduğu kadar bütün insanlık âlemi için de istiyoruz. Dayanan bir kuvvetle ve dış âlemin icaplarına uyan bir bilgi ve anlayışla harp âfetini uzaklaştırmak için en derin, samimi duygular içinde çalışıyoruz.

Öte yandan da bizim elimizden çıkmayacak bir harp ve bilhassa ileri nesillerimizin huzur ve saadet dayanı(güvencesi) olan varlığımıza ve istikbâlimize bir tecavüz hadisesi karşısında bütün gücümüzü kullanmak için hazır bulunuyoruz.

Son söz olarak bütün inancımınla size söylüyorum ki: dünya kendisi için ve başkaları için vaziyetleri bizim görüşümüzle değil ve başkalarını düşünürken de bizim gibi kendisini düşünür gibi, ciddi, realist ve samimi olursa insanlık bugünün ve yarının bütün güçlüklerini yenecek ve beşeriye güler yüzlü yeni devirler açacaktır.”¹³²

Türk kadın milletvekillerinin konuşmalarından sonra diğer delegelerden de konuşmalar yapanlar olmuştur. Bu konuşmalardan sonra miting sona ermiştir.¹³³

8.Altıncı Gün Yapılan Çalışmalar:

23 Nisan Salı günü, “Farklı Yönetim Biçimlerinde Kadının Durumu” başlıklı toplantı düzenlenmiştir. Ashby’nin başkanlığını yaptığı toplantı, Çekoslovakya delegesi Josefa Hrdinova’nın konuşmasıyla başlamıştır. Daha sonra Polonya milletvekili Louise Wolska, İngiltere eski milletvekillerinden Edith Picton-Turbervill, Lady Nancy Astor, İran adına Ferhunde Çorapçı, Christine Spender, Filistin delegesi Zahava Josef ve Türk delegesi Necile Tefvik birer konuşma yapmışlardır. Yapılan bu konuşmaların ardından toplantının son bölümü tartışmalarla tamamlanmıştır.

---

¹³² Toprak, a.g.e., s.501-503.

¹³³ **Cumhuriyet**, 23 Nisan 1935, Salı, Onbirinci sene, Sayı:3927, s.2.

Daha sonra İngiliz sefiresi tarafından Beyoğlu İngiliz Sarayı'nda delegelere ve İstanbul'da bulunan diplomatik çevrelere bir çay verilmiştir. Bu çay sırasında Ankara'ya Ashby başkanlığında gidecek heyet seçilmiş ve 23 Nisan bayramını kutlamak üzere Atatürk'e bir kutlama telgrafı gönderilmiştir.¹³⁴

24 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinin “Kadınlar kongresi bugün son celsesini yapıyor. Dünya kadınlarından 30 kişilik bir heyet Ankara'ya giderek Atatürk tarafından kabul edilecek” başlığıyla verdiği ve kongreye katılan delegelere ait bir fotoğrafın yer aldığı haberde konuyla ilgili olarak şu bilgiler verilmiştir: 23 Nisan nedeniyle Atatürk'e gönderilecek olan telgraf okunduktan sonra İcra komitesi seçimleri yapılmıştır. Yapılan seçimler sonrasında Bayan Aşbi başkanlığa, Türk Kadınlar Birliği başkanı Lâife Bekir de başkanvekilliğine seçilmiştir.

Bundan sonra “muhtelif rejimler altında kadının vaziyeti” konusuna geçilmiş ve bazı üyeler kendi ülkelerindeki kadının durumunu anlatmışlar, ancak demokrasi sayesinde erkeklerle her sahada eşit haklar kazanabileceklerini söylemişlerdir.¹³⁵

Lady Astor, İngiliz kadınlarının mevkiinden bahsetmiş, Astor'dan sonra söz alan Madam Hridnova, Çekoslovakya kadınlarının mevkiinin yanısıra hakiki demokrasinin kadına şahsi inkişaf imkânını ve kendi kendine serbestçe tasarruf edebilmesi hakkını vermesi gerektiğini ifade eden bir konuşma yapmıştır. Daha sonra söz alan Madam Voska, kadınların siyasî ilgisizliğini ele almış

---

¹³⁴ Davaz, a.g.e., s.719-725.

¹³⁵ **Cumhuriyet**, 24 Nisan 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3928, s.7.

ve bu gidişin sebep ve sonuçlarını anlattıktan sonra, Lehistan kadınının mevkii hakkında genel bir açıklama yapmıştır.

Bu konuşmalardan sonra kürsüye gelen Miss de Pickon Turberville, İngiliz kadınının mevkiini anlatarak İngiltere'deki demokrat hükümet sisteminden övgüyle bahsetmiştir. Daha sonra söz alan Bayan Necile Tevfik, konuşmasında, Türk kadınının tamamiyle erkek hâkimiyeti altında bulunduğu dünkü günlerle, Cumhuriyet ve Atatürk sayesinde önünde bütün kapıların açılmış bulunduğunu gördüğü bugünler arasında bir karşılaştırma yapmıştır.¹³⁶

Öğleden sonra rejim şekli ne olursa olsun hükümetler tarafından kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması, memuriyetlerde ve idari görevlerde kadınlara da erkeklerle eşit haklar verilmesini isteyen teklif kabul edilmiştir.

Daha sonra, Delelelerden oluşan 30 kişilik bir heyetin Ankara'ya giderek Atatürk ile görüşeceği belirtilen yazıda, bazı delegelerin ülkemiz ve Atatürk ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.¹³⁷

9.Kongrenin Yedinci ve Son Günü Yapılan Çalışmalar:

24 Nisan Çarşamba günü Margery Corbett Ashby başkanlığındaki oturumda, yönetim kurulu seçimi sonuçları açıklanmıştır. Ashby yeniden başkan seçilmiş, Şeref başkan yardımcıları Frances M.Sterling ve Adele Schrieber, birinci başkan yardımcısı Hollanda'dan Rosa Manus, ikinci başkan yardımcısı Fransa'dan Germaine Maletarre-Sellier, Üçüncü başkan yardımcısı

---

¹³⁶ Kalender, a.g.t., s.18,19.

¹³⁷ **Cumhuriyet**, 24 Nisan 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3928, s.7.

Çekoslovakya'dan Frantiska Plaminkova, dördüncü başkan yardımcısı ise Mısır'dan Huda Shaarawi olmuştur. Saymanlığa Hollanda'dan E.H.Piepers, yazışmalardan sorumlu sekreterliğe ise İsviçre'den Emilie Gour seçilmiştir. Kurul'da Türkiye'den yönetime ilk kez giren Lâtime Bekir de bulunmaktaydı.

Oturumun son gündemi, teşekkür konuşmalarıydı. Kongrenin düzenlenmesi ve yürütülmesinde başta Atatürk olmak üzere ilgililere teşekkür konuşmaları yapılmıştır. Lâtime Bekir ve Ashby'nin teşekkür konuşmalarıyla kongre sona ermiştir.

Öğleden sonra Barış Komitesi, yeni yönetim kurulu ve komisyonlar halka kapalı birer konuşma yapmışlardır. Daha sonra delegeler Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde okulun düzenlediği çay partisine katılmışlardır. Saat 19.00'da ise Picton-Turbervill, İngiliz kilisesinde papaz A.Oakeley tarafından düzenlenen toplantıda, "Hıristiyanlığa Göre Barış" başlıklı bir konuşma yapmıştır.¹³⁸

Kongrenin son günü olan 24 Nisan 1935'te Arısı Ulusal Kadın Kongresi, Kadının Oy Hakkı ve Medeni Eşitliği Uluslararası Birliği'nin düzenlediği son toplantıyla çalışmalarını tamamlamış ve bu son toplantıda, şu kararlar alınmıştır:

"Esaret, çocuk ve kadınlarla beyaz ırk ticaretine son vermek, kadının bir mal gibi muamele gördüğü bütün adetlerin kaldırıldığını görmeyi arzulamak. Birden fazla kadın almak usulüne karşı çıkmak ve protesto etmek. Ayrıca bu usulün tatbik edildiği Müslüman memleket hükümetlerine bu durumun kanuni bir şekilde kaldırılmasını tavsiye etmek."

---

¹³⁸ Davaz, a.g.e., s.725-727.

Daha sonra Türk Kadınlar Birliği'nin çalışması ve Arıulusal Kadın Birliği Kongresi'ne evsahipliği yapması nedeniyle cumhurbaşkanı Atatürk'e çeşitli kutlama ve teşekkür telgrafları gönderilmiştir.

Türkiye'de yapılan bu kadın kongresine basın geniş bir yer ayırmış ve bu toplantının uluslararası parlamenterler kongresinden de önemli olduğu belirtilmiştir.¹³⁹

Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi'nin 24 Nisan'da yapılan bu son oturumundan sonra Corbett Ashby kapanış konuşması yapmıştır. Bayan Ashby, konuşmasında on ikinci kongrenin başarılı geçtiğini söylemiş, Uluslararası Kadınlar Birliği'nin gücünü ulusal nitelikte kadın birliklerinden aldığını hatırlatarak toplantıya katılan tüm ölkelere teşekkür etmiştir.¹⁴⁰

25 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinin "12 nci Kadınlar kongresi dün çalışmasını bitirdi. Murahhaslardan bir kısmı İstanbuldan ayrıldı, otuz kişilik heyet bugün Ankaraya gidiyor" başlığıyla verdiği ve kongreye katılan delegeler ve onları ziyaret eden üniversitelilere ait bir fotoğrafın yeraldığı haberde sekiz gün süren Uluslararası Kadınlar Kongresinin yapılan son toplantıyla sona erdiği belirtilmiştir.

Son toplantıda anayasada yapılacak değişiklikler görüşölmüştür. Arıulusal Kadınlar Konseyi adındaki başka bir kadın birliğinin birleşme talebi de kabul edilmiştir. İki birlik tarafından bir

---

¹³⁹ Kalender, **a.g.t.**, s.19.

¹⁴⁰ Toprak, **a.g.e.**, s.494.

komisyon kurulmuş ve köleliğin kaldırılması, mülteciler ve Ukrayna delegeleriyle ilgili durum görüşülmüştür.

Gelecek kongrenin ileride kararlaştırılacağı belirtildikten sonra başta Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk yetkililerine teşekkür edilmiştir. Daha sonra Türk ve yabancı delegeler tarafından sonuç ve teşekkür konuşmaları yapılmıştır. Son olarak Bayan Eşbi'nin yaptığı kapanış konuşmasının ardından kongrenin tamamlandığı belirtilmiştir. Ayrıca kongreye katılan delegelerin ülkelerine gitmeye başladıkları ve Ankara'ya gidecek heyetin gün içinde yola çıkacağı bildirilmiştir.¹⁴¹

10.Kongre Kararları:

Uluslararası Birlik 20 kararı gündemine alarak 12.Kongresini tamamlamış ve delegeler ülkelerine dönmüştür. Uluslararası Birlik, kongre sonunda aldığı kararları içeren raporda, beş ana ilkenin hiçbir siyasal veya iktisadi değişiklikle değiştirilemeyeceğini belirtmiştir. Bu kesinlikle değiştirilemeyecek ilkeler karar metninde şu şekilde sıralanmıştır:

- 1.Kadınların siyasal hakları,
- 2.Eşit işe eşit ücret,
- 3.Ahlakta birlik ve eşitlik,
- 4.Evli kadınlar ile evli erkeklerin hak eşitliği,
- 5.Dünya barışının sağlanması için kadınlar ile erkeklerin siyasal hayatta eşit yer almaları.

---

¹⁴¹ **Cumhuriyet**, 25 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3929, s.11.

Birlik'in önem verdiği konulardan biri, Doğu ile Batı kadınlarının işbirliğiydi; kongre kararına göre kadın haklarının ilerleyebilmesi için tüm dünya kadınlarının beraber çalışması gerekliydi. Böylece Doğu'da ve Batı'da kadın haklarının ilerlemesi ve tüm hakların elde edilmesi dünya barışına da katkı sağlayacaktı.

Kongrenin üstünde durduğu konulardan biri de kız çocuklarının evlendirilmesiydi. 12.Kongre, dünya devletlerini çocuk yaşta evliliğin sona erdirilmesine davet etmiştir.

Ayrıca o dönemin önemli sorunlarından biri olan manda yönetimi altındaki kadınların yaşam koşullarının zorluğuna dikkat çekilmiştir.

Kongrenin üzerinde durduğu diğer konulardan biri de yoksulluktu. Ayrıca işsizlik de kadınları en çok etkileyen sorunlardan biriydi. Kongre üye derneklerin işsizliğin çözümü için iktisadi konulara yönelmelerini istemiştir.

Kongre yönetimlerde kadınlara fırsat eşitliği sağlanmasını, düşünme özgürlüğü ve temsil hakkı da dâhil olmak üzere bütün bireysel özgürlüklerin eksiksiz uygulanmasını istemiştir. Kendi bünyesindeki Kadınların Seçme-Seçilme, Siyaset ve Vatandaşlık Hakları Komisyonu'na seslenerek Seçme-Seçilme Hakkı Hareketi Tarihi başlıklı belgelerin basılmasını ve kadın hareketiyle ilgili kitap ve bibliyografyalara kütüphanesinde bölüm ayırmasını istemiştir.

12.Kongre'nin bir başka karar maddesi, kadının tabiiyetine yönelik çıkan sorunların çözülmesine yönelikti. Buna göre uluslararası sözleşmeyle eşler, birbirinden bağımsız kendi tabiiyetini koruyabilmeli, evli yada bekâr, kadın ile erkek tabiiyetinde tam eşitlik

sağlanmalıydı. Diğer bir karar maddesi de kadın ticaretiyle mücadele idi. Kongrenin hassasiyet gösterdiği konulardan biri, kadınların çalışmasına yönelik engellerdi. Buna göre evli kadının çalışma hakkı üzerindeki tüm kısıtlamalar kaldırılmalı, evli kadının maaşını istediği gibi kullanma hakkı verilmeliydi. Bu konuda 1933 Aralık ayında Montevideo’da imzalanan ve kadın ile erkeğin eşitliğini güvence altına alan sözleşme kabul edilmekteydi.

Ayrıca Birlik köleliğin kaldırılmasından sonra köleliği yasaklayan ülkelerde kadınların yaşam şartları bakımından eşdeğer yaşam koşullarında yaşadığı ve bununla mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanısıra bütün dünya kadınları mültecilerin, özellikle kadın ve çocuk mültecilerin sorunlarının çözümündü Milletler Cemiyeti’nin karar alması istenmekteydi. Mısır ve Hindistan’daki kadınların eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için destek veren Birlik, Afrika ırkından gelen kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadele eden ve ABD’deki bu konudaki linç olaylarını protesto eden kadınların yanında olduğunu söylemiştir. Bir de çok eşliliğe karşı çıkılıyor ve çok eşliliğin uygulandığı ülkelerde bu durumun yasalarla yasaklanması isteniyordu.

Kadınları Kongresi’nin en ayrıntılı kararı barış konusunda olmuştu. Bütün dünya kadınlarının savaşa karşı birleşmeleri gerektiğini belirten Birlik, savaş yerine ülkelerin ve milletlerin çıkarları doğrultusunda barış için bütün birliklerin işbirliği içinde olmasını istemiştir.

Karar metninde yeralan konulardan biri de Uluslararası Kadınlar Konseyi’nin Birlik’le aynı amaç için çalıştığından birleşme

isteği idi. Ancak bu konunun birleşme talebini içeren mektubun geç gelmesi nedeniyle ileri bir tarihe ertelendiği belirtilmiştir.¹⁴²

11.Kongre Sonrası Atatürk'ü Ziyaret ve Kadın Delegelerin Türkiye'den Ayrılması:

25 Nisan Perşembe günü, yeni yönetim kurulu üye derneklerin başkanlarıyla bir araya gelmiştir.

26 Nisan Cuma günü ise Uluslararası Birlik'in seçtiği heyet Cumhurbaşkanı Atatürk'ün tahsis ettiği vagınla Ankara'ya gitmiştir. 31 kişilik heyet, 18 saatlik bir yolculuğun ardından Ankara'ya varmıştır. Heyeti kadın milletvekilleri ve kadın dernekleri karşılamıştır. Heyetin karşılanmasının ardından İsmet İnönü Kız Sanat Enstitüsü, Ziraat Enstitüsü ve çeşitli kurumlar gezilmiştir.

Geziden sonra Dışişleri Başkanvekili Şükrü Kaya ziyaret heyetine Marmara Köşkü'nde bir öğle yemeği vermiştir. Heyet, yemekten sonra saat 16.30'da Çankaya Köşkü'nde Atatürk tarafından kabul edilmiştir. Heyetteki kadınların bir kısmı Atatürk ile bir görüşme yaptıktan sonra 26 Nisan akşamı dönmek zorunda kalmışlardır. Kalanlara kadın milletvekilleri tarafından çay partisi verilmiştir. Bu parti sırasında kadın milletvekilleri, misafirlerine, cumhuriyetle birlikte Türk kadınının katettiği yolu anlatmışlardır. Bu gezinin ardından Türkiye'de bir süre daha kalan ABD delegesi Schain Bursa'ya, oradan da Moskova'ya gitmiştir. İstanbul'a geldiğinde, kongreden sonra Türkiye'de kalmayı planlayan Schreiber-Krieger ise,

---

¹⁴² Davaz, a.g.e., s.732-738.

üç ay Türkiye'yi gezmiş ve İsviçre'de çıkan bir dergi için bir yazı dizisi hazırlamıştır.¹⁴³

26 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de Atatürk'le görüşmek üzere Ankara'ya yola çıkma hazırlıkları yapan kadın delegelerinin fotoğrafı yer almıştır. Fotoğrafın başlığında “Dünya kadınları Ankara yolunda...” ibaresi yer almıştır.¹⁴⁴

27 Nisan tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Atatürk kadın murahhasları kabul etti” başlığıyla verilen haberde Uluslararası Kadınlar Kongresi delegelerinin Atatürk tarafından kabul edildikleri ve Çankaya'da onurlarına verilen çaya katıldıkları belirtilmiştir.

“Murahhaslar geliyorlar” başlığı altında da kongre delegelerinin İstanbul'a hareket ettikleri belirtilmiştir.¹⁴⁵

28 Nisan 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Mısır kadınları ve Atatürk. Siz Büyük Şefinize Atatürk diyorsunuz. Biz onu Ataşark diye anarız! Dünya kadınları Ulu Halâşkâra derin hayranlıklarını heyecanla ifade ediyorlar!” başlığıyla verilen ve Mısır delegesi Sitti Şaravi'nin kongrede konuşurken çekilen fotoğrafının yer aldığı haberde delegelerin Atatürk hakkındaki övgü dolu sözlerine yer verilmiştir.

Gazetenin 6.sayfasında Ankara'da bulunan kongre delegelerine ait fotoğrafların yer aldığı yazının devamında delegelerin Atatürk hakkındaki görüşleri yer almıştır.¹⁴⁶

---

¹⁴³ Davaz, a.g.e., s.727-732.

¹⁴⁴ **Cumhuriyet**, 26 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3930, s.2.

¹⁴⁵ **Cumhuriyet**, 27 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3931, s.2.

¹⁴⁶ **Cumhuriyet**, 28 Nisan 1935, Pazar, Onbirinci sene, No:3932, s.1,6.

1 Mayıs 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Mısırlı misafirlerimiz gittiler” başlığı altında kongreye katılan Mısır delegelerine ait bir fotoğraf yer almıştır.¹⁴⁷

Sonuç:

Kadın ile erkek arasındaki eşitlik kavramı 17. Yüzyıldan itibaren İngiltere’de ortaya çıkmış, daha sonra Fransız İhtilali ile beraber dünyaya yayılmıştır. Kadın erkek eşitliğini savunan feminizm kavramı 18.yüzyılda ortaya çıkmıştır. 1970 yılına kadar süren Birinci Dalga Feminist hareket döneminde kadınlar erkeklerle eşit haklara sahip olabilmek ve toplumda erkeklerle eşit konumda olabilmek için mücadele etmişlerdir. 1970 sonrası İkinci Dönem Feminist Hareket içinde ise kamusal alanda var olabilmek için mücadele etmişlerdir. 1990’larda başlayan Üçüncü Dalga Feminist Hareket içinde ise kadın erkek eşitliği birçok uluslararası kuruluşların çalışmalarında yer almış ve kadının toplumda her alanda yer edinmesi için çalışılmaktadır.

Dünyadaki kadın haklarının gelişimi Rönesans ile başlamıştır. Türklerde ise kadın-erkek eşit görülüş, toplum ve devlet hayatında yer almıştır. Osmanlı devleti döneminde kadın hareketleri 1869 yılı itibariyle başlamıştır. Feminizm düşüncesi ise II.Meşrutiyet sonrasında gelişmiştir. Bu dönemde pek çok dernek kurulmuş, pek çok gazete ve dergi yayınlanmıştır. Bu derneklerden biri de Türk Kadınlar Birliği’dir. Nezihe Muhittin tarafından kurulan dernek, kadınların toplum hayatında erkeklerle eşit haklara sahip olmaları için

---

¹⁴⁷ **Cumhuriyet**, 1 Mart 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3935, s.2.

mücadele etmiştir. Türk kadınına Atatürk tarafından seçme ve seçilme hakları verildikten sonra kendini feshetmiştir.

Türk Kadınlar Birliği dünyadaki kadın kuruluşlarıyla da irtibata geçmiş ve Uluslararası Kadınlar Birliği'ne üye olmuştur. Bu süreçte Uluslararası Kadınlar Birliği'nin yaptığı kongrelere de katılan Türk Kadınlar Birliği, 1935 yılında İstanbul'da bir kongre toplanmasına öncülük etmiştir. Kongrenin Türkiye'de toplanması için en büyük destek Atatürk'ten gelmiş ve bu kongrenin düzenlenmesi için hiçbir fedakarlıktan kaçınmamıştır.

Türk kadınının hakettiği yere gelmesi için çalışan Atatürk, 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanununu kabul ederek eğitimde kadın erkek eşitliğini getirmiştir. 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu ile de evlilikte kadın erkek eşitliği getirilmiş ve toplum hayatında kadının etkinliği arttırılmıştır. Atatürk daha sonra Türk Kadınına 1930 yılında belediye, 1933 yılında muhtarlık ve 1934 yılında milletvekilliği seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı getirmiştir. Bu hakların kabulü Türkiye'nin yanısıra dünyada da büyük yankı uyandırmış, Türkiye, bir çok ülke tarafından gıpta edilen bir ülke haline gelmiştir.

Atatürk'ün önderliğinde Türk kadınının her alanda ilerlemesi dünya kadınlarının da ilgisini çekmiştir. Bu gelişmeler sonrasında Uluslararası Kadınlar Birliği, Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmesi ana temalı bir kongre toplanmasına karar vermiştir.

Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 12. Kongresi İstanbul'da 18-26 Nisan 1935 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kongre öncesi ve

sonrası gelişmeler Türk basını tarafından da ilgiyle izlenmiştir. Kongre için Türkiye'ye gelen delegelerle raporlar yapılmış, Türkiye'deki gelişmeler ve kadın haklarıyla ilgili halkı bilgilendirme yoluna gidilmiştir.

Kongre hazırlık heyeti kongre öncesinde kongrenin yapılacağı İstanbul'da hazırlıklar gerçekleştirmişlerdir. Kongrenin düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi için yapılacaklar görüşülmüş, ulaşım, haberleşme, barınma vb. konularda düzenlemeler yapılmıştır. Atatürk de kongrenin yapılması için Yıldız Sarayı'nı tahsis etmiş, ayrıca kongre oturumları için üniversite ve tiyatro salonlarının kullanılmasını sağlamıştır. Ayrıca Türk Hükümeti tarafından kongre anısına İsviçre'de pullar bastırılmıştır.

Kongre öncesinde hem Uluslararası Kadınlar Birliği tarafından hem de Türk Kadınlar Birliği tarafından kongre komisyonlarında görev alacak delegeler seçilmiştir. Kongre için dünyanın birçok yerinden Uluslararası Kadınlar Birliği'ne üye kadın birliklerinden ve bunun dışında fahri olarak birçok katılım olmuştur.

Kongre, 18 Nisan'da Uluslararası Kadınlar Birliği Başkanı Corbett Ashby'nin resmi olarak açılışını yapmasıyla başlamıştır. Ardından İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ açış konuşması yapmış, daha sonra da Türk Kadınlar Birliği adına birlik başkanı Latife Bekir söz almıştır. Türk kadınının seçme ve seçilme hakkını elde etmesinden sonra yapılan ilk seçimlerde seçilen 17 Türk kadını kongreye takdim edilmiş ve delegeler tarafından coşkuyla alkışlanmıştır.

Açılış konuşmalarının ardından komisyonların çalışmalarına geçilmiştir. 18-26 Nisan tarihleri arasında süren komisyon çalışmaları

sonunda, kongre tamamlanmış ve son gün alınan kararlar duyurulmuştur. Eşitlik temasının işlendiği bu kararlarda, kongre doğu ve batı kadınları arasında işbirliğinin artırılmasını istemiştir. Kız çocuklarının evliliklerini engellemek, yoksullukla mücadele etmek, manda yönetimi altındaki kadınların haklarını korumak, seçme ve seçilme hakkı başta olmak üzere kadınların haklarının eksiksiz uygulanması istenmiştir. Seçme ve seçilme hakkına ilişkin kitaplar yayınlanması kararı alınmış, kadının tabiiyeti konusunda da 1933 Montovideo sözleşmesinin esas alınması benimsenmiştir. Birlik ayrıca köleliğin önlenmesi, fuhşun önlenmesi ve kadının bir mal gibi alıp satılmasının önüne geçilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasına karar vermiştir.

Atatürk döneminde yapılan ilk kadın kongresi olan ve böylesine önemli kararların alındığı 12.Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi, Türk kadınına Atatürk tarafından birçok ülkeden önce verilen hakların dünyaya duyurulmasında önemli bir rol oynamış, ayrıca, kongreye katılan dünya kadınları tarafından gıptayla bakılan Türk kadının dünyadaki yerini de ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

Arşivler:

Cumhuriyet Arşivi:

BCA, 30.18.01.02.49.79.14

İstanbul Şehir Üniversitesi E-Arşiv Taha Toros Arşivi:

“Latife Bekir Çeyrekbaşı İle Türk Kadın Birliği”, **İstanbul Şehir Üniversitesi E-Arşiv Taha Toros Arşivi**, Dosya No: 17/A-Abdurrahman Sami Paşa.

Zabıt Cerideleri:

TBMMZC, Birleşim:34, Oturum:1, 05.12.1984, s.784.

Gazeteler:

Cumhuriyet, 25 Haziran 1934

Cumhuriyet, 28 Haziran 1934

Cumhuriyet, 30 İkincikânun 1935

Cumhuriyet, 31 İkincikânun 1935

Cumhuriyet, 1 Şubat 1935

Cumhuriyet, 2 Şubat 1935

Cumhuriyet, 3 Şubat 1935

Cumhuriyet, 6 Şubat 1935

Cumhuriyet, 21 Şubat 1935

Cumhuriyet, 28 Şubat 1935

Cumhuriyet, 7 Mart 1935

Cumhuriyet, 20 Mart 1935

Cumhuriyet, 2 Nisan 1935

Cumhuriyet, 3 Nisan 1935
Cumhuriyet, 4 Nisan 1935
Cumhuriyet, 6 Nisan 1935
Cumhuriyet, 8 Nisan 1935
Cumhuriyet, 9 Nisan 1935
Cumhuriyet, 10 Nisan 1935
Cumhuriyet, 11 Nisan 1935
Cumhuriyet, 12 Nisan 1935
Cumhuriyet, 13 Nisan 1935
Cumhuriyet, 14 Nisan 1935
Cumhuriyet, 18 Nisan 1935
Cumhuriyet, 19 Nisan 1935
Cumhuriyet, 20 Nisan 1935
Cumhuriyet, 21 Nisan 1935
Cumhuriyet, 22 Nisan 1935
Cumhuriyet, 23 Nisan 1935
Cumhuriyet, 24 Nisan 1935
Cumhuriyet, 25 Nisan 1935
Cumhuriyet, 26 Nisan 1935
Cumhuriyet, 27 Nisan 1935
Cumhuriyet, 28 Nisan 1935
Cumhuriyet, 1 Mayıs 1935
Kurun, 31 İkincikânun 1935
Kurun, 3 Şubat 1935
Milliyet, 30 İkincikânun 1935
Milliyet, 31 İkincikânun 1935

Milliyet, 1 Şubat 1935

Milliyet, 2 Şubat 1935

Milliyet, 3 Şubat 1935

Resmi Gazete, 23 Mart 1935, Sayı:2958, s.4945-4948.

Son Posta, 8 Şubat 1935

Kitap, Makale ve Diğer Yayınlar:

AKKAYA, N., (1997). “İslâm Hukukunda Kadının Siyasi Hakları”,
İslâmi Araştırmalar, Cilt:10, Sayı:4, ss.228-240.

ATAMAN, N., (1999). **Erken Cumhuriyet Döneminde kadın Kimliğinin Oluşumu, Bir Kadın Doktorun Yaşam Öyküsü Üzerinden Meslek Sahibi Cumhuriyet Kadını Kimliğinin Oluşumu**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

AVCI, M., (2016). “Osmanlı Devleti’nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar”,
Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(TAED), Sayı:55, Erzurum, ss.225-254.

(Eylül 2005). “Bir Belge, Cumhuriyetin Kadınlar Adına Bastığı İlk Pullar”, **Kadın Belleği**, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Yayın Organı, Sayı:1, ss.14-14.

(Şubat 2005). “Bir Belge, İstanbul 21 Nisan 1935 XII.Uluslararası Kadın Konferansı Edmée de Choch’un Yeşil Mürekkepli Delege Hatıra Defteri”, **Kadınların Belleği**, Kadın Eserleri

- Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Yayın Organı, Sayı:37, ss.10-10.
- BROWNING, J., (1982). “Modern Türk Edebiyatında Kadına Yaklaşımlar”, **Eğitim ve Bilim**, Cilt:6, Sayı:36, ss.31-36.
- ÇAVUŞOĞLU, G.,Y., (2015). **Türkiye’de Kadın Hareketinin Oluşumu ve Kadının Sosyal Yaşamdaki Yeri**, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman.
- DAVAZ, A., (2014). **Eşitsiz Kız Kardeşlik, Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- GÖKÇİMEN, S., (2008). “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi”, **Yasama Dergisi**, Sayı:10, Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 2008, ss.5-59.
- GÜLCÜ, E., TUNÇ, S., “Osmanlı Basın Hayatında Kadınlar Dünyası Dergisi”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(2), ss.155-176.
- HAMZAOĞLU, M., (2018). “Tanzimattan Erken Cumhuriyet Dönemine Türk Toplumsal ve Siyasal Yaşamında Öne Çıkan Kadınlar”, **Lectio Socials**, Vol:2, No:1, ss.74-92.
- KALENDER, N.,D., (2006). **Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkının Verildiği 1935 Seçimleri ve İzmir Basını**, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

- KARABULUT, S., (Temmuz 2018). “Çağdaşlaşma Sürecinde Türk Kadını ve Amerikan Basını(1923-1938)”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:32. ss.287-295.
- KARATAŞ, E., (2009). “Türkiye’de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri”, **Turkish Studies**, Volume:4/8, Fall, ss.1652-1673.
- KIRKPINAR, L., (2001). “Türk Kurtuluş Savaşı’nda Türk Kadını”, **Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri II**, (Sunulmayan Bildiriler), 1763-1938 Yılları Arasında Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Ordu ve Toplum (25-27 Ekim 1999-İstanbul), Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara, ss.105-113.
- KOLAY, H., (Nisan 2015). “Kadın Hareketinin Süreçleri, Talepleri ve Kazanımları”, **TMMOB, Elektrik Mühendisleri Odası, Emo Kadın Bülteni**, Sayı:3, ss.5-11.
- METİNTAŞ, M., (2018). “Erken Cumhuriyet Döneminde Feminizm Hareketlerinin İlerleyen Dönemde Türk Sosyolojisine Yansımaları”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi**, Cilt:1, Sayı:3, ss.109-117.
- ÖKTEN, N., (Mart 2002). “1935 İstanbul Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi Otuz Yurdun Kadınları”, **Tarih ve Toplum**, Sayı:219, ss.183-187.

- ÖRNEK, S., (2015). “ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED**, Sayı:29, ss.105-129.
- ÖZBİLEN, G., “Türkiye’de Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi”, **8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü**, Manisa Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu, 8 Mart Özel Sayısı, ss.25-27.
- ÖZTÜRK, Z., A., (2012). “Uluslararası Siyasette ve Karar Alma Mekanizmalarında Kadın”, **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, ss.1-33.
- SARGIN, S., YILDIZ, S., (2018). “Türkiye Siyasetinde Kadın Milletvekillerin Mekansal Dağılımı ve Dağılıma Etki Eden Faktörler”, **Journal Of Social And Humanities Science Research**, Vol:5, Issue:30, pp.4061-4075.
- SEZER, E., (2018). **Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Tekirdağ Örneği**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- ŞAHİN, Y., (Mart 2018). “Cumhuriyet Döneminde Kadın Hareketleri”, **Hukuk Gündemi, 8 Mart Kadın Özel Sayısı**, ss.50-52.
- TERZİOĞLU, Z., (2007). **Basına Göre Türk Kadınının Siyasi Hakları (1930-1950)**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- TOPRAK, Z., (2016). **Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm(1908-1935)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Step Ajans Matbaacılık, İstanbul.
- TOPRAK, Z., (1994). “Türkiye’de Siyaset ve Kadın:Kadınlar Halk Fırkası’ndan Arslulusal Kadınlar Birliği Kongresine(1923-1935), **İ.Ü.Kadın Araştırmaları Dergisi**, Sayı:2, ss.5-12.
- ÜNAL, B., (2010). **Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım:Kadın Gazetesi(1947-1951)**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ÜNAL, S., (Haziran 2016). “12.Arsulusal Kadınlar Kongresi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9, Sayı:44, ss.533-561.
- YELLİCE, G., (2018). “Erken Cumhuriyet Döneminde Türk Kadını Modernleştirme Girişimleri, Türk ve Dünya Basını (1926-1934)”, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı**, Yıl:2016, Bahar, Sayı:24. ss.321-368.
- YILMAZ, A., (2004). “Türk Kültüründe Kadın”, **Milli Folklor**, Yıl:16, Sayı:61, ss.111-123.

İnternet Kaynakları:

- <https://www.bilgipesinde.com/Obizimle/detay/18-nisan-1935---12-milletlerarasi-kadin-kongresi->, 18.10.2019, Erişim Saati:15:43.
- <https://catlakzemin.com/18-nisan-1935-dunya-kadinlari-12-uluslararası-kadınlar-kongresi-icin-istanbulda/> 18.10.2019, Erişim Saati:14:32.

<https://listelist.com/uluslararasi-kadinlar-birligi/>, 18.10.2019, Erişim saati:13:52.

<http://turkfilateliakademisi.org/wp-content/uploads/2015/09/Kadinlar-Kongresi.pdf>, Erişim Saati:15:19.

<https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/tarihten.htm>, 27.12.2017, Erişim Saati:15:37.

EKLER

EK1: Kongre'ye katılacak delegelere vize verilmesiyle ilgili kararname.

EK2: Kongre'nin ilk günü Vali Muhittin Üstündağ Kongre'nin açılış konuşmasını yaparken.

EK3: Kongre delegeleri ile yapılan mülâkatlar.

EK4: Kongre devam ederken bir fotoğraf.

EK5: Kongre üyelerinin İstanbul'a gelişleriyle ilgili fotoğraf.

EK6: Kongre Heyeti Ankara'da.

EK7: Kongre başkanı bayan Ashby ile yapılan mülakat.

EK8: Kongre devam ederken çekilen bir fotoğraf.

EK9: Kongre üyelerinin İstanbul'a gelişleri ile ilgili fotoğraf.

EK10: Kongre hazırlıklarıyla ilgili Milliyet gazetesinin haberi.

EK11: Kongre'nin açılış haberi.

EK12: Kongre anısına bastırılan pullar.

EK13: Yıldız Sarayı'nda kongre delegeleri.

EK14: Kongrenin açılış haberi.

EK15: Uluslararası Kadınlar Birliği'nin İstanbul'da Yapılacak Toplantısı Münasebeti İle Bastırılacak Hatıra Posta Pullarına Dair Kanun.

EK16: Kongre devam ederken bir fotoğraf.

EK17: Kongre devam ederken bir fotoğraf.

EK18: Kongre'nin ilk gününden fotoğraflar.

EK19: Kongre'nin ilk gününden fotoğraflar.

EK20: Kongre'nin ikinci gününden fotoğraflar.

EK21: Kongre'nin üçüncü gününden fotoğraflar.

EK22: Kongre'nin dördüncü gününden fotoğraflar.

EK23: Kongre'nin son gününden fotoğraflar.

EK24: Kongre'yi temsilen seçilen heyeti Atatürk'le görüşmek üzere Ankara'ya giderken gösteren fotoğraf.

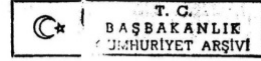
EK25: Atatürk'le görüşen kongre heyetinin İstanbul'a dönüşünü gösteren fotoğraf.

EK26: Atatürk'le görüşen kongre heyetinin İstanbul'a dönüşünü gösteren fotoğraf.

EK27: Kongre'ye katılan Mısır heyetinin ülkelerine dönüşleriyle ilgili fotoğraf.

T. C.
BAŞVEKALET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ
Şube: 2
Sayı: 1597

KARARNAME

935 yılının nisan ayı içinde İstanbulda toplanacak olan Milletler arası Kadın ittifakı kongresine gelecek murahhaslara, 2552 sayılı kanunun hükmüne göre harçsız vize verilmesi; Hariciye Vekillığının 4/II/934 tarih ve 7265I/789 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin ce 22/II/934 te kabul olmuştur .

22/II/934

REİSİCÜMÜR

Yazı M. H. H. H.

Bş.V.

Ad.V.

M.M.V.

Da.V.

J. İ. İ. İ.

S. S. S. S.

S. S. S. S.

S. Kaya

Ha.V. V.

Ma.V.

Mf.V.

Na.V.

S. Kaya

Ö. Ö. Ö. Ö.

B. B. B. B.

İ. İ. İ. İ.

İk.V.

S.İ.M.V.

G.İ.V.

Zr.V.

C. C. C. C.

S. S. S. S.

Ali Rana K.

M. M. M. M.

080 13 01 02 49 79 14

Ek1:Kongre'ye katılacak delegelere vize verilmesiyle ilgili kararname.

BCA, 30.18.01.02.49.79.14

Ek2: Kongre'nin ilk günü Vali Muhittin Üstündağ Kongre'nin açılış konuşmasını yaparken.

<https://listelist.com/uluslararası-kadınlar-birliği/>, 18.10.2019, Erişim saati:13:52.

Ek3: Kongre delegeleri ile yapılan mülâkatlar.

Cumhuriyet, 15 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sene, No:3848, s.1.

Ek4:Kongre devam ederken bir fotoğraf.

<https://listelist.com/uluslararasi-kadinlar-birligi/>, 18.10.2019, Erişim saati:13:52.

Kadın murahhaslar dünden itibaren gelmeğe başladılar

Uluslararası Kongresinin İstanbul'da toplanması dünya kadınları üzerinde büyük tesirler bıraktığı Dün gelen murahhasların sözü

Sevr yüzde 500 Türk milletini öldürecek!

Dünya inkılabı derisi
Profesör Hımet dîn Sevr kuvvetlerini Yenidenün çeyrekçî dolbaharı tanıdık

Nöbetçi cezanen

Ne geyik nöbetçi cezanen... (Text continues with news snippets)

Kitaplar arasında Tavuk habishler

Tavuk habishler... (Text continues with news snippets)

Melâhânâ ömrü

Melâhânâ ömrü... (Text continues with news snippets)

İnkılabın gürültüsünü

İnkılabın gürültüsünü... (Text continues with news snippets)

Ek5:Kongre üyelerinin İstanbul'a gelişleriyle ilgili fotoğraf.

Cumhuriyet, 8 Nisan 1935, Pazartesi, Onbirinci sen, No:3912, s.5.

Ek6:Kongre Heyeti Ankara'da.

<https://catlakzemin.com/18-nisan-1935-dunya-kadinlari-12-uluslararasi-kadinlar-kongresi-icin-istanbulda/> 18.10.2019, Erişim Saati:14:32.

Ek7:Kongre başkanı bayan Ashby ile yapılan mülakat.

Cumhuriyet, 31 İnkicikânun 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3848, s.1,2.

Ek8: Kongre devam ederken çekilen bir fotoğraf.

<https://catlakzemin.com/18-nisan-1935-dunya-kadinlari-12-uluslararası-kadınlar-kongresi-icin-istanbulda/> 18.10.2019, Erişim Saati:14:32.

Yeni kitaplar...
H.C. ÖZKAN
Yeni kitaplar...

Bir Liraya
Aka aklı, akla göre
YENİ KİTAPCI
YENİ KİTAPCI

Cumhuriyet

Onbirinci sene No: 3917 PERŞEMBE, ÇARŞAĞOĞLU
Yeni sene kutluyoruz...
Cumhuriyet 13 Nisan 1935

Hayat
Arabulmuşları
Büyük bir kışkırtıcıdır
Bu arada orduların
Bu arada bir
Tarafta beklemekte

Stresada bugünkü vaziyet şu: Avrupanın akbeti meçhul! İngiltere; Almanya'yı Cenevreye ve birlik çalışmalarına getirmekte mısır Konferanstan hiçbir ümit kalmadı, Almanya bazı şart- larla Şark meselesini kabul edeceğini bildirdi

Feribot işi Ne oldu?
Feribot işi, geçen gün yaka-yaka...
Fransa'nın büyük bir...
Fransa'nın büyük bir...
Fransa'nın büyük bir...

Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)
Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)
Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)

Son vaziyet
Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)
Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)
Stres 12 (Sıratı maddesi ile...)

Diş Bakanımızın Belgardaki temasları Prens Pol dün T. Rüştü Arasla bir saat görüştü

Diş Bakanımız, Belgrad mahabirimiz mübâhayanın bulundığı ve Belgrad'dan Cenevreye gitti.

Diş Bakanımız Ferit Rıfîzâ...
Yeni sene kutluyoruz...

Kadın misafirlerimiz "Kadının kurtuluşunu Atatürke borçluyuz" Dün Mus, Hind, Amerika ve Avustralya muharrah heyetleri şehrimize geldiler

Kadın misafirlerimiz...
Kadın misafirlerimiz...
Kadın misafirlerimiz...

Yabancı misafirler...
Yabancı misafirler...

Ankara harbinde gömülen paralara 600 sene sonra dün meydana çıkarıldı

Ankara 12 (Tarihinde) - Ankara...
Ankara 12 (Tarihinde) - Ankara...
Ankara 12 (Tarihinde) - Ankara...

Eyübü altüst eden azgın manda!

Bir sıra yayılım atesten
sonra maktul düştü!

Diş Eyübü sakibinin...
Diş Eyübü sakibinin...
Diş Eyübü sakibinin...

Galatasarayla Libertas 0-0 berabere kaldılar

Galatasaray, ikinci devrede çok hükmün bir
oyun oynadığı halde gol çıkaramadı.

Libertas bekleri...
Libertas bekleri...

Feribot mahabiri...
Feribot mahabiri...

Taksim stad...
Taksim stad...

Uzakşarkta uyanış! "Çin ulusu Atatürkün çizdiği yolda yürümeğe azmetmiştir!"

Şehrimize gelen bir Çin diplomatı, Çinin,
inçeliklarımızı örnek aldığı söylüyor!

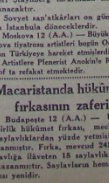
Birkaç gün evvel İstanbul'da ge-
ren Çin Ankara elçisi...
Birkaç gün evvel İstanbul'da ge-
ren Çin Ankara elçisi...

Şehrimize gelen Çin...
Şehrimize gelen Çin...

Rus san'atçıları Bugün gelecek An- kara'yı gidecekler

Ankara ile...
Ankara ile...
Ankara ile...

Soyet san'atçıları...
Soyet san'atçıları...

Macaristanda hükümet furlaşının zaferi

Budapeşte 12 (A.A.) - Ulusal
birlik hükümeti...
Budapeşte 12 (A.A.) - Ulusal
birlik hükümeti...

Bayan lank...
Bayan lank...

Ek9:Kongre üyelerinin İstanbul'a gelişiyle ilgili fotoğraf.

Cumhuriyet, 13 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3917, s.1.

HATİ 6 KORUYUCU Türk kadını ve Acun kadını Utlar eren kadınlık birliği başkanı Beyaz Çarlıbı Akbay... ANKARA 25 (Tefelolu) - Üçüncü Büyük Millet Meclisi... SİYASİ

SAYILAV NAMZETLERİ Beşinci büyük kurultayın 399 üyesi olacaktır Yeni meclisin üyeleri geçen meclise nazaran 82 fazla olacak ANKARA 25 (Tefelolu) - Üçüncü Büyük Millet Meclisi...

Yugoslav-Türk Dostluğu Sosyalist Fransa Po'van ATATÜRK'Ü ANKARA 25 (Tefelolu) - Yugoslav-Türk dostluğu...

Faciannın sonu Bu tebedirler daha önceden alınabilir, facia da olmazdı İdareziz bir hakemin maç idaresinden menualisi isabetli bir karar olmalıdır

Fenerbahçenin mektubu 'Vale' - Fenerbahçe mektubu... ANKARA 25 (Tefelolu) - Fenerbahçe kulübü...

Bugday kannununa değışiklik Olmuyacak Ziraat Bakan yapulan toplantıya katıldı ANKARA 25 (Tefelolu) - Ziraat Bakanlığı...

Sovyetler birliği kongresi Japonya ile Almanyanın gözü Sovyet ülkesindedir Kongrede Türk - Sovyet dostluğu hakkında hararetli tezahür oldu

Müttefikler Sovyetler birliği kongresine katıldı ANKARA 25 (Tefelolu) - Müttefik devletler...

Liman şirketinin yeni kadrosu Şubat ayı içinde eski müavink kadro devam edecek ANKARA 25 (Tefelolu) - Liman şirketi...

Sular indii, yollarda gidış geliş düzeliyor Yunan topraklarında buzolan demiryolu nun tamiri de bugün bitirelecek

İki bas ve bir çift dudak Anlatmaya her kadar ki kuvveti... Bir sayılamız Kaybettik Bay Ali Rıza Şi'a yurdunda otirdi

Dün Üstlar eren kadınlık birliği başkanı ve ikinci başkanı geldiler Beyaz Çarlıbı Akbay ve Hüseyin Bayraktar

Bay Ali Rıza Şi'a yurdunda otirdi Karaman merkezinde Türkiye Tutanakları...

İki bas ve bir çift dudak Anlatmaya her kadar ki kuvveti... Bir sayılamız Kaybettik

Bay Ali Rıza Şi'a yurdunda otirdi Karaman merkezinde Türkiye Tutanakları...

Üstlar eren kadınlık birliği başkanı Beyaz Çarlıbı Akbay ve ikinci başkanı Hüseyin Bayraktar... ANKARA 25 (Tefelolu) - Üstlar eren kadınlık birliği...

Bay Ali Rıza Şi'a yurdunda otirdi Karaman merkezinde Türkiye Tutanakları...

İki bas ve bir çift dudak Anlatmaya her kadar ki kuvveti... Bir sayılamız Kaybettik

PAZARLISIZ 1.000 liraya SATILIK EV
 İstanbul'da bulunan bu ev, mükemmel bir konaklama yeridir. Her yıl yaz aylarında turistlerin akınına uğrayan bu bölge, yazın en güzel zamanlarıdır. Bu ev, yazın en güzel zamanlarında turistlerin akınına uğrayan bu bölge, yazın en güzel zamanlarıdır. Bu ev, yazın en güzel zamanlarında turistlerin akınına uğrayan bu bölge, yazın en güzel zamanlarıdır.

Cumhuriyet
 İstanbul - CAGALOĞLU
 Ohirinci sira No 3923
 Cuma 19 Nisan 1935
 Hayat Ansiklopedisi 78 inci cizgili cilti

Otur yurdun kadınları dün toplandılar

Boğazlar mevresindeki fikrimizi Andlaşmalar değiştirecek olursa Çanakakle rejimi de değişmelidir
 Haricive Vekilimizin beyanatını Soruyollar tavah ettiiler. İngiltere, Fransa ve İtalya nazikane İhtirazi kayıtlar ileri sürdüler

Boğazlarda İstedğimiz Müdafaaada Misaattır
 C... İstanbul'daki meşhur kona konulu. Du İleri Bakanlar Tarih Ruz'la... andlaşmaları çözümlenirken... Boğazlar mevresindeki fikrimizi... Andlaşmalar değiştirecek olursa... Çanakakle rejimi de değişmelidir... Haricive Vekilimizin beyanatını Soruyollar tavah ettiiler. İngiltere, Fransa ve İtalya nazikane İhtirazi kayıtlar ileri sürdüler.

"Kadın için hak beraberliği, insanlık için barış istiyoruz!"

Uluslararası 12'nci kadın kongresi İstanbul Vallsinin nutkile açıldı, dünya kadınların istekleri, kongrenin neler göreceği anlatıldı, marahsalar birbirlerle tanıştılar, komisyonlar seçildi

Kongre bopası Madem Afil bined mevraa Açırtın
 Uluslararası 12'nci kadimlar kon-gresi dün saat 10 da Yıldız saraya-da Madem Abinin bahkışılı alında merasime açıldı.
 Vallsin mktu İstanbul Valisi ve Belediye başkanı Muhim Utinid kongre iye-remine bilken sahıldaki nutku söyledi.
 Kongrenin İntibalar Türk kadınının zaferi Dün bütün dünya kadimlıgı Atatürkün esaretten kurtardığı Türk kadimını alkışladı

Bulgar kabinesi istifa etti
 İttifaya Çankof ve Gorgyevin sürümleri sebeb oldu Hükümet alyahine büyük teşahırat gandı

Hayat Ansiklopedisi
 HAYAT YUKU

General Zlatof bu magle hakkında gazetelere üç beyanatta bulunmuştur.
 — Siz de bilirsiniz ki şahıs Başbakan Simon Gorgyev ve arkadaşları 22 Mart'ta mecliste bir meclis sözcüğüyle...
 — General Zlatof bu magle hakkında gazetelere üç beyanatta bulunmuştur.
 — Siz de bilirsiniz ki şahıs Başbakan Simon Gorgyev ve arkadaşları 22 Mart'ta mecliste bir meclis sözcüğüyle...

Ek11:Kongre'nin açılış haberi.

Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3923, s.1.

KADIN HAKLARI CEMİYETİ 12.ULUSLARARASI KONGRESİ 18.4.1935
(COURVOISIER S.A. ET ROTO SADAG LA CHAUX-DE FONDS / İSVİÇRE)

Bu koleksiyon Türk Posta İdaresinin çıkardığı ilk ek değerli pul serisi olan Kadınlar Kongresi pullarını tanıtmaktadır.

İstanbul Yıldız Sarayında toplanan 12.Kongre için 15 valörden oluşan bu seri özel bir kanunla çıkartılmıştır (13.3.1935 no.2673) , bu kanun uyarınca pullar Uluslararası Kadınlar Birliği tarafından İsviçre'de Courvoisier matbaasında 100.000 seri olarak bastırılmış, kanun uyarınca 25.000 seri Türkiye'de 75.000 seride İsviçre'de satışa sunulmuştur.Satıştan gelen gelirin ek kısmı kongre için kullanılmıştır.Satışta kaldığı dokuz ay süresince 6.880 seri satılmış,kalan pullar 31.12.1935 tarihinde İsviçre'de Bern Büyük elçiliğinde imha edilmiştir.

Satış sırasında ilgi görmeyen bu seri imhadan sonra büyük ilgi görmüş olup, bugünde en popüler Türk pulları arasındadır.

Kongre süresince Yıldız Sarayında geçici bir posta merkezi kurulmuş ve özel kongre damgası kullanılmıştır. Ek değerlerinin yüksek olması nedeniyle postadan geçmiş zarflar nadirdir.

Ek12: Kongre anısına bastırılan pullar.

<http://turkfilateliakademisi.org/wp-content/uploads/2015/09/Kadinlar-Kongresi.pdf>,

Erişim Saati:15:19.

Ek13: Yıldız Sarayı'nda kongre delegeleri.

<http://turkfilateliakademisi.org/wp-content/uploads/2015/09/Kadınlar-Kongresi.pdf>,

Erişim Saati:15:19.

Ek14: Kongrenin açılış haberi.

Cumhuriyet, 18 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3922, s.1.

T.C. Resmî Gazete

Teşis tarihi: 7 Teşrinievvel 1336

İlkare no. 9.71 tebliği olan
Devletkâtar Nezâret-i Mâhûrîyyâtar
mürâcaat olınar

23 MARİ 1935
CUMARTESİ

SAYI: 29-8

KANUN

Uluslararası Kadınlar Birliğinin İstanbulda
yapılacak toplantısı münasebetile
basılacak hürre posta pullarına
dair kanun

Kanun No: 7673

Kanun Tarihi: 13/3/1935

Madde 1 - Uluslararası Kadınlar Birliğinin bu yıl içinde İstanbulda yapılacak toplantısı münasebetile bağı listede yazılı 8.222.500 adet (8.227.855.000) kırışık hürre posta pulu çıkarmak için Nafia Vezâretine talimat verilmektedir.

Her pul üzerinde kiymetli yazıya posta kıymeti diğer varlığı da mücrümü kıymettir.

Madde 2 - Her bir pul üzerinde yazılan pullar Hükümet umumiyet ve Hükümetin murakabesi altında Uluslararası Kadınlar Birliği tarafından basılacaktır.

Bu pulların basma, murakabe, bir taraftan diğer tarafı yollarını ve diğer her türlü masrafları Uluslararası Kadınlar Birliğine aittir.

Madde 3 - Basılacak pullardan:

A - 1500 civrî posta idaresine

B - Basma, yillama ve sair masraflara tekabül edecek miktarı Uluslararası Kadınlar Birliğine verilir.

C - Geri kalanı da posta idaresine Uluslararası Kadınlar Birliği tarafından bavyerede Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin aynı edeceği bir bankaya yatırılır ve posta idaresine Kadınlar Birliği tarafından ibrazı gövâldüğü miktarda alınarak satılır.

Madde 4 - C kırasındaki pullar satılınca asıl posta kıymeti üzerinden tutarı posta idaresine ve mücrümü kıymetini de Uluslararası Kadınlar Birliğine verilecektir.

Madde 5 - Bu pulların muamelesinde kullanılması gâibelerinde itâzine bağlıdır.

Madde 6 - Bu pullar en geç 1935 takvîmî senesi sonuna kadar satılacaktır. Bu tarihe kadar satılmayan pullar Nafia Vezâretinin seçeceği bir hayât hücründe yok edilecektir.

Madde 7 - Bu kanun neğri tarihinden mureberdir.

Madde 8 - Bu kanunun hükümlerini yerine getirmeyeğe Nafia Vekili memumdur.

Uluslararası Kadınlar Birliğinin 1935 yılında
İstanbulda yapılacak toplantısı münasebetile
çıkartılacak hürre posta pullarının
listesidir:

Her birinin değeri:	Kırışık		Pulu	Kırışık	Değer: umumiyet		
	Kuruş	Para			Kuruş	Para	
0	20	+	30	1.000.000	500.000	500.000	
1	+	1	1	1.000.000	1.000.000	1.000.000	
2	+	2	2	1.000.000	2.000.000	2.000.000	
3	20	+	2	30	1.000.000	2.300.000	2.300.000
4	+	4	4	1.000.000	4.000.000	4.000.000	
5	+	5	5	500.000	2.500.000	2.500.000	
7	20	+	7	30	500.000	3.500.000	3.500.000
10	+	10	10	500.000	5.000.000	5.000.000	
12	20	+	12	20	500.000	6.200.000	6.200.000
15	+	15	15	300.000	4.500.000	4.500.000	
20	+	20	20	700.000	6.000.000	6.000.000	
25	+	25	25	3.000.000	7.500.000	7.500.000	
30	+	30	30	1.000.000	3.000.000	3.000.000	
50	+	50	50	500.000	5.000.000	5.000.000	
100	+	100	100	1.000.000	10.000.000	10.000.000	
385	00	+	385	00	6.200.000	63.500.000	69.700.000
Posta idaresine hesap				22.800	427.500	427.500	855.000
burisli bırakılacak				1.500 tam seki	8.222.500		127.855.000

İLANLAR

Ankara Belediyesinden :

1 — Ankara'da şarhnamesinde işleri gösterilen yolların yapılması icazet belgesi ile kaplanması ve parke kaldırımı yapılması teminatlarıdır. Bu iş ile kapatılma ve bunların beş senelik müddetli tarafsız işleri kapalı zarf usulü ile açıklanmış konulmuşdur.

2 — Bu inşaatın tahmin edilen bedeli : 449.599,93 lira ve beş senelik müddetli teminat için tahmin edilen bedeli (39.432) liradır.

Bu işlere aid şartnameler ve evrak şunlardır :

- A - Eksilime şarhnamesi.
  - B - Mukavele projesi.
  - C - Nafla işleri geneli umumiyası.
  - D - Tesviye birliği, şose ve kargir inşaatı dair fenni şarhname.
  - E - Fenni şarhname.
  - F - Keaif ve vahihi fiat evrakı.
- İstisnalar bu şartnameleri ve evrak : (2.23) lira mukabilinde Ankara Belediyesinden alınabilir.

3 — Ekilime 22 Nisan 1935 tarihinde müzârif pazarvesesi günü saat 15 de Ankara Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünde müteşekkil Komisiyonda yapılmıştır.

4 — Eksilimeye girebilmek için 2490 A numaralı Ahırma Eksilime ve İstisna Kanununun 17 nci maddesine uygun (23.312) liralık muvakkat teminat verilmelidir.

B - Ticaret Odasına kayıtlı bulunmalıdır.

C - Aşfaflı göster ve parçe kâğıtları inşaatında ahısat sahibi olduğuna dair Ankara Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünden verilmiş rünye; vaskıması sair emruları veya illibası Belediyesi Fen Heyetince musaddak ile mühürsası veya mütesese ile ilgili meşayi; temin olacağına dair noterden musaddak taahhüdname verilmeli şimşçildir.

5 — Tâhîl mekûlâtı inale günü mesafet saat 14 de kadar Ankara Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğüne nakıbz mukabilinde verilmelidir.

Posta ile gönderilecek mekûlâtın nihayet saat 15 e kadar gelmiş olmasını lâzımdır. Postada olanak gelismeler kabul edilmeyecektir. 118244

DEVLET DEMİRCİLERİNDEN

Muhammen bedeli ile necazatı miktarı aşağıda yazılı mütevellî cins ve şifad arkapeller 26/4/1935 pazar günü saat 15 te kapalı zarf usulü ile Ankara İdare Binasında satın alınacaktır. Bu işe girmek isteyenlerin 1028.60 liralık muvakkat teminat vermeleri ve kanunla tayin ettiği vesikalar ve işe girmeğe ilişkin konuları bulunmadığına dair beyanname ve tekliflerle aynı gün saat 14 e kadar Komisyon Reisliğine vermeleri lâzımdır. Bu işe aid şartnameler Ankara'da Malzeme Dairesinde ve Haydarpaşada Tesellim ve Sevki Müdürlüğünde parasız olarak tevzi edilmektedir.

	Muhammen bedel.		
	Amt	L.	K.
Mütevellî cins ve şifadında ambal	27713	13714	69
693288		1163244	

İkinci Vakâteneden :

Balıkesir Vilâyetinin Derama Köyünde zım olup imtiyaz 25 Haziran 1335 tarihli İcranda Kâile 85600000 Oğla Kâbil üyelerine bütünen Anımsızın Anımsızın 136600000 İktisâmından dolayı imtiyaz İcra Vekâlet Heyetinin 4/2/1935 günleme ve 2/1941 sayılı kararnamele işle-dilmişdir. 118245

Deniz Eviak Müdürlüğünden :

Deniz Eviak Müdürlüğü tarafından yapılacak 6657 lira 31 kuruş bedelli keşif imtiyazı fenni ve keaif şarhnamesi ve keşif ve ölçümleri için Eviak Dairesi Binası inşaatı kapalı zarf eksilimeye konulmuştur.

İstekleri bu husustaki şarhnamesini Deniz Eviak Müdürlüğünden alabilirler ve Şifrelerini.

Kapalı eldivane 27/3/1935 çağrım günü saat 15 de Eviak Dairesinde toplanacak Komisiyonda yapılacaktır. Muvakkat teminat miktarı 497 İra 93 kuruştur. İsteklerini vesikaları birlikte muracaatları ilân olunur. 118244

Suhçetiri Sull Hukuk Malikemesinden :

Şehrinin Cami Mahallesinde olup İktisâm İktisâmı meşhal bulunan Kadı Oğullarından Hüseyin Oğlu Kâbil:

Demirci Oğlu Yusuf Karas Şifka tarafından alıyabilir ikame edilen gayri mekûlün İktisâmı suretinde İktisâmı davasında İktisâmı bulundugu antlaşmaları üzerine 26/1/1935 tarihinde Resmî Gazete ile ilân edilmiş yapıldığı hatle gelmiş olduğundan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 401 inci maddesine tevkiat şifka karar tasvir ve taksimi taleb olunan mahallin keşif ve keaif taksim olup olmadığının tesbiti için karar verilmiş ve muhakeme 9/2/1935 gününe sük kâim olmuş olduğundan yevmi mekûlde İktisâmı veya İktisâmı İktisâmı vücut edilemediği takdirde muhakemenin şifkaında ya şifkaında ilân edilmiştir. 1177

Sivrihisar Sull Hâkimliğinden :

Sivrihisar Sitma Mücadele Şubası Odacılarcaan İker İstanbul Çerçabpaşa Hastahanesinde ölmüş olan vanlı Ahmed Oğla 45 yaşında Mehmedin bura Sitma Mücadele Şubasında az miktarda bulunan parçele eşyası yazılarak tesbit edilmiş olduğundan Kanunî Meclisinin 534 üncü maddesine göre mütevellî veya vâret iddiasında bulunan varsa tarzi İlanından itibaren 3 ay içinde ve keza ilave iddiasında bulunulmadıkça 14 gününden itibaren 1 ay zarfında Sivrihisar Sull Mahkemesinin mütevellî emriyle İlan olunur. 1174

Ayanek Asliye Mahkemesinden :

Ayanek İhtisâr Dairesi tarafından müddealçaylı Ayanek sâhib Müskirat Memuru Ali Haydar aleyhine ikame eylediği zimmetten mütevellî 759 lira 17 kuruş alsak davasından dolayı İcra kâimü tahkikat meclisinde mütameletin İktisâmı

temeden beri istibzula gittiği ve oradaki ikametgâhında meçhul olmamasından tebliğat yapılmamış olmakla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 141 - 142 nci maddeleri müsbince ilânet tebliğat ifasına ve mahkemenin 224/1935 gününe tayan edildiğine karar verilmiş olmasına binlerce müzakere için tayin olunan günde muamelelerin bizzat veya bilyekâle mahkemenin Asliye Hukuk Kasasının istibz vârid olması aksi takdirde mahkemeye gıyaben devam edileneği ilân olunur.

1174

Viranşehir İera Memurluğundan:

Mahalles	Cinsi	Höndü	Kıymetli muahemenesi
Kuta	Hane	Şarkıya tek, garban Han ve Hosse Sakayan Hanesi, şimalen Faris Uruyan Hanesi	Üç yüz lira

Viranşehir Kula Mahallesinden Ahmed Tino Oğlu Abdülkâfî üç yüz altı lira beşer ile iptekâli ve Kula Mahallesinde şâh ve şâhî buzdüğü yularca yarız tacib ziyâni arsa, emîli Yersufi Faris Hanesi, arkası Hanna Susi hanesi, cephesi tarîsim ile mahdül ve Kula Mahallesinden İsmet Alişi Alişi ve Oğlu İlafile ad ile bah nümenin mekânı hocadan dolay 31 mart 1935 gününe müstâfil pazar günü saat on dördde tahmin edileb kıyâneti yüzde yeküm besim buandığı takdirde birinci artıranın taahhüdü bakî kâşuk ve birinci artırmaya teklif eden 15 gün sonra ki 16/4/1935 tarihine müstâfil sah günü saat 14 de isinri ve kâfi ihales. yapışuk partisi Viranşehir İera Dairesinde satışından fazla mahîmat olmak istiyen lerin, şartnamanın açık imtandığı 10 mart 1935 tarihinde ilâbiren 935 - 39 sayfa dosyaya ve bu mükler üzerinde hârlük ve susuzile taiz ve inatrefa dair bir ihdilatları olanların tarîhi ilândan ilâbiren: yirmi gün içinde evrakı müsbitelerle İera Dairesine bildirmeleri aksi takdirde hakları tapo aculî ve sabit olmadıkça paranzı paylaştırılmazları karie kâşukları ve talib olanları satış gününde yüzde yedi buuk teminat muvakkatelele artırmaya iştirakleri ilân olunur.

1175

Pazar Suhi Hukuk Mahkemesinden:

Dava Pazarı Andri Oğlu Mohâdül mükkâleyle Pazarın Mokaleskür Köyünden Çamsaka Oğullarından Sabîl ve Osman aleyhine Pazar Suhi Hukuk Mahkemesine açtıkları iki kârî arazi tahsîni davasından dolay müddetâlet-yahilerin Kasayada ikametgâhları meçhul bulun günden tebliğat yapılamayarak davetçilerine ilânet tebliğine ve mahkemenin 30/3/1935 cınnetesi gününe binakılarak ilân tarîhinde ilâbiren bir ay içinde mahkemeye gelmedikleri takdirde tekliflerindeki muahemenin gıyaben yapılacağı ilânet tebliğat olunur.

1176

Ankara Ticaret ve Sanayi Odası Sicilli Ticaret Bürosundan:

Sicilli Ticaretin 172 numarasında müseccel bulunan İbrahim Fevzi, Ahmed Tevfik ve İsmail Emrîyet Kotekli Şirketi Şürekâsından Mustafa Oğlu İbrahim Fevzinin 1. kânunusunu 1935 tarihinde ilâbiren Şirketteki şâka ve iştirakine kesildiğine dair olan ve Ankara Birinci Nözetliğinden musaddak bulunan 13 mart 1935 tarihli kararın 19/3/1935 tarihinde tescil edildiği ve bir suretinin herveçbirer ayzen neşredilmekte olduğu ilân olunur.

Şirketinin 1934 senesi gayesine kadar olan mütemmülümünümü ve hesabiyasını bir zirdde vazîdine şürekâsı arasında rüyet ve hasfiye ederek şürekâcın Mustafa Oğlu İbrahim Fevzi 1. kânunusunu 1935 tarihinden ilâbiren Şirketteki şâka ve iştirakine kesmiştir. Müzekân Oğlu Ahmed Tevfik ve Mumca Oğullarından İsmail arasında kemakâle (Emrîyet Şükesi) tavvîni altında devam etmekte olan Şirketin 1934 gayesine kadar tahakkük eden bitirilmemiş ve malabatı muamele-yihimi Ahmed Tevfik ve İsmail devredilmiş ve Ahmed Tevfik Fe İsmail de herveçbirer kabul etmişlerdir. Dayan hal zımında ilân kayfiyet olunur.

13 mart 1935

Mumca oğullarından İsmail	Müzekân oğlu Ahmed Tevfik
İsmail	Emrîyet
	Mustafa oğlu İbrahim Fevzi (İzme)

Düvede okunup mütlâkı bu beyanname akıfakâli imzaları yazın ve herveyelerle dâzece maruf olan Ankara'da mukim Emrîyet Şirketi müesseselerinden Mumca Oğullarından İsmail ve Müzekân Oğlu Ahmed Tevfik ve Mustafa Oğlu İbrahim Fevzinin olduğuna tesdik ederim. Bu okur yüz otuz beş senesi mar. ayının üçüncü şubânbe günü

13 mart 1935

Resmî mühür
Ankara Birinci Nözet M. Ragîf
İzme Kamf

Bu suretin dâzece sayılı edildiği 13 mart 1935 tarihli ve 2015 numara ile şâka muhabakatı tesdik olunur.

1183

Ankara Ticaret ve Sanayi Odası Sicilli Ticaret Bürosundan:

Sicilli Ticaretin 298 numarasında müseccel bulunan Ziya Arif ve Şürekâsi Ankara Fırınlar Komandit Şirketi Komanditleri azâdan Salihân yerise Asri Fırın Sahibi Hüseyinin kabullüne ve yine Koyunpazarında Kanaat Fırın müsteciri Mustafanın vefâtı dolayısıyla müteveffanın vâresine üzerine muamele yapılmakta iken vârese tarîhinden 28/2/1935 tarihine kadar muklûbu üzerine işbu vâresinin yerine de Salim, Süleyman, Salihân Komanditleri azâ olarak 13/3/1935 tarihinden ilâbiren Heyet idarece karar verilmişine dair olan ve Ankara İkinci Nözetliğinden musaddak bulunan 28/2/1935 tarih ve 47 nci Heyeti İdare kararının 9/3/1935 tarihinde tescil edildiği ve bir suretinin herveçbirer ayzen neşredilmekte olduğu ilân olunur.

28/2/1935 tarihinde Heyeti İdare bîlâğına 12/12/1931 tarihinde Şirketten Komanditler azadan Salihân yerise Asri Fırın sahibi Hüseyinin Komanditleri azâ ve şürekâcılar alindığına dair kâşukları.

Ankara İkinci Nözetliğinden musaddak 13/2/1935 tarih ve 1216/168 numara ile kârî senesle Salihân tahat idaresinde bulunduğğu Asri Fırın ve Şirketteki sermaye ve iştirak akçe hissesini bölün hukuku ile Asri Fırın sahibi Hüseyine mekâle vâresi muahibine satmış olduğuna mübeyyin Hüseyin kârî ayvî Nözetliğine gönderdiği 13/2/1935 tarih ve 1214/51 numara ile hissesinâsi üzerine Salihân hisse ve sermaye ve iştirak akçesi üzerinden Şirkete şürekâcılar olarak alınmasına dair

İÇİNDEKİLER

<u>Kanun</u>	<u>Sayfa</u>
2673 Uluslararası Kadınlar Birliğinin İstanbul'da Yapılacak Toplantısı Münasebeti ile Bastırılacak Hatıra Posta Pullarına Dair Kanun	1
<u>İlanlar</u>	2

Ek15: Uluslararası Kadınlar Birliği'nin İstanbul'da Yapılacak Toplantısı Münasebeti İle Bastırılacak Hatıra Posta Pullarına Dair Kanun.

Resmi Gazete, 23 Mart 1935, Sayı:2958, s.4945-4948.

Ek16: Kongre devam ederken bir fotoğraf.

<https://www.bilgipesinde.com/Obizimle/detay/18-nisan-1935---12-milletlerarasi-kadin-kongresi->, 18.10.2019, Erişim Saati:15:43.

Ek17: Kongre devam ederken bir fotoğraf.

<https://www.bilgipesinde.com/Obizimle/detay/18-nisan-1935---12-milletlerarasi-kadin-kongresi->, 18.10.2019, Erişim Saati:15:43.

Ek18:Kongre'nin ilk gününden fotoğraflar.

Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3923, s.5.

Ek19:Kongre'nin ilk gününden fotoğraflar.

Cumhuriyet, 19 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3923, s.5.

Ek20:Kongre'nin ikinci gününden fotoğraflar. Cumhuriyet, 20 Nisan 1935, Cumartesi, Onbirinci sene, No:3924, s.1.

Ek21:Kongre'nin üçüncü gününden fotoğraflar. Cumhuriyet, 21 Nisan 1935, Pazar, Onbirinci sene, No:3925, s.1.

Ek24:Kongre nin son gününden fotoğraflar.

Cumhuriyet, 25 Nisan 1935, Perşembe, Onbirinci sene, No:3929, s.1.

Ek25: Kongre'yi temsilen seçilen heyeti Atatürk'le görüşmek üzere Ankara'ya giderken gösteren fotoğraf.

Cumhuriyet, 26 Nisan 1935, Cuma, Onbirinci sene, No:3929, s.2.

Ek26:Atatürk'le görüşen kongre heyetinin İstanbul'a dönüşünü gösteren fotoğraf. Cumhuriyet, 28 Nisan 1935, Pazar, Onbirinci sene, No:3932, s.2.

Ek27:Kongre'ye katılan Mısır heyetinin ülkelerine dönüşleriyle ilgili fotoğraf. Cumhuriyet, 1 Mayıs 1935, Çarşamba, Onbirinci sene, No:3935, s.2.

DİZİN

A

- A Vindication of the Rights of Woman, 11
Adel Şrayber, 63, 64
Adele Schreiber-Krieger, 42, 66
Ahlaki müsavat ve kadın ticaretine
mümanaat komisyonu, 32
Aliye Esad, 73, 93
Aliye Esat, 40
Aliye Halid Fahri, 73
Aliye Halit Fahri, 40
Alliance, 36, 37
Arayiş Hüseyin, 73
Ashby, 35, 54, 74, 75, 82, 84, 85, 97, 101,
107, 109, 110
Atatürk, 2, 3, 4, 6, 9, 20, 25, 27, 28, 32,
38, 43, 44, 56, 80, 83, 84, 86, 87, 88,
92, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 107,
108, 109, 110, 114, 115, 116, 120,
121, 123, 124
Avrepikolo, 60
Ayşe Remzi, 40, 73

B

- Belediye Kanunu, 21
Belkıs Halim, 73
Beraat Zeki, 40
Bertha Sophie Felicita Von Suttner, 80
Beynelmîlel kadın teşkilâtı, 39
Beynelmîlel Kadınlar Birliği kongresi, 52
Birinci Dalga Feminist Hareket, 12
Bompas, 60, 68, 75
budunlararası kadınlar birliği, 54

C

- Carrie Chapman Catt, 81, 85, 88, 101
Catherine Macaulay, 11
Catherine Radziwill, 86, 101
Cemiyeti Akvam, 98
Christine de Pizan, 11
Condorcet, 11

E

- Efzayiş Suad, 73
Emila, Gura, 60
Erkeklerle iş müsavatı komisyonu, 32, 72

F

- Faika Nahid, 73
Fast, 57, 75
Fatma Şakir Memik, 22
feminizm, 9, 10, 12, 14, 18, 55, 59, 61, 63,
71, 77
Fransız Devrimi, 9, 11

G

- Gourd, 43, 58, 70, 97, 98
Grazia Deledda, 81

H

- Halide Edip Adıvar, 16
Hasene Ilgaz, 73
Hûda Şaraîvî, 60

I

- Iborof, 43
Iqbalunnisa Hussain, 94, 97

İ

- İffet Halim, 40
İkinci Dalga Feminist Hareket, 12
İkinci Sultanahmet Mitingi, 16
İntihaba iştirak ve siyasi faaliyet
komisyonu, 32
İpkäunnisa, 60

J

- Jane Addams, 81
John Stuart Mill, 11
Jozefin Sain, 32

K

Kadıköy Mitingi, 16
Kadın, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 19,
21, 22, 23, 28, 33, 36, 37, 38, 39, 43,
44, 47, 48, 51, 52, 54, 55, 56, 60, 61,
62, 63, 64, 68, 69, 70, 74, 78, 79, 81,
82, 83, 86, 87, 89, 91, 92, 102, 110,
114, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124
Kadın Birliği, 36, 47, 51, 92, 121
Kadınlar Dünyası, 15, 121
Kadınlar Halk Fırkası, 17, 19, 123
Kadınların medeni Ahvali komisyonu, 32
Kanpo Amour, 60
Kastamonu, 16
Kızılay, 26
Konya, 16, 26, 28, 124
Korbet Aşbi, 44, 45, 50

L

La Hey, 32, 96
Lamia Refik, 37
Lâmia Refik, 37, 40, 49, 53, 73, 93
Lâtife Bekir, 40, 41, 61, 73, 75, 87, 88, 90,
108, 109
Leman Fuad, 73
Leman Fuat, 40

M

Madame La Cambe, 8
Makbule, 16, 40
Malater, 60
Malaterr-Selliez, 57
Malin, 32
Manüs, 43, 68
Maria Vera, 60
Marie Curie Sklodowska, 80
Mary Astell, 11
Mary Wollstonecraft, 11
Medeni Kanun, 20, 28
Mel Rorya, 60
Mel. Vandenberg, 68
Mel. Atanasyoviç, 60
Mısır Feminist Birliği, 75, 77
Mısır Kadınlar Birliği, 60, 79
Mihri Pektaş, 61, 73, 79, 92, 101, 102

Milletler Cemiyeti, 30, 43, 75, 86, 91, 93,
95, 113
Milli Mücadele, 15, 26, 27
Miosis, 60
Mlle Josephin Schoin, 89
Montovideo, 89
Muhittin Üstündağ, 82, 86, 87, 96
Mustafa Kemal Atatürk, 25, 111
Münevver Saime Hanım, 16
mürüvvet, 14
Müşerref Üstündağ, 53

N

Navarov, 60
Nebahat Hâmid, 73
Nebile, 16
Necile Refik, 73
Necile Tevfik, 41, 87, 90, 107, 108
Nermin Muvaffak, 73, 93
Nezihe Muhiddin, 17, 35
Nikâvet Zati, 73
Nilous, 60
Noydin, 60

O

Olymp de Gouges, 8
Orhaniye Ata, 40

P

Pakize Ahmed, 73
Pilaminkova, 32
Piraye Sadullah, 73
Polina Luiza, 60
Poullain de la Barre, 9

R

Roland, 8

S

Saadet Rifet, 73
Saffet, 40, 73
Safiye Hüseyin, 41, 52, 53, 73, 90
Selma Lagerlöf, 81

Seniha Rauf, 40, 41, 73, 100, 102
Seniye Cenani, 73
Sigrid Undset, 80
Sitti Huriye İdris, 60
Sulh ve Uluslar Kurumu komisyonu, 32,
72
Sultanahmet Mitingi, 16
Suzan Grinberg, 32, 60, 72

Ş

Şirayber, 57, 58, 59
Şükufe Hanım, 16
Şükûfe Nihal, 40

T

TBMM, 5, 18, 21, 28, 124
Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 20, 26, 28
The City of Ladies, 11
TKB, 5, 17, 63, 77
Trabzon, 16, 26

Türk Kadınlar Birliği, 2, 5, 17, 18, 28, 36,
40, 42, 44, 47, 48, 49, 53, 55, 59, 62,
71, 74, 75, 81, 87, 92, 94, 108, 110

U

UKB, 5, 95
Uluslararası Çalışma Örgütü, 86
Uluslararası Kadınlar Birliği, 2, 3, 4, 5, 30,
35, 36, 38, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 52,
54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 68,
71, 73, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 84, 85,
91, 93, 110, 122

Ü

Üç Gine, 11
üçüncü dalga feminist hareket, 13

V

Vecihe Ziya, 41
Virginia Woolf, 11
von Hippel, 11

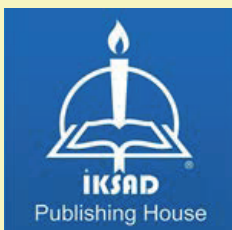
ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında İzmir’de doğdu, ilk, orta, yüksek ve lisansüstü eğitimini İzmir’de yaptı. Çeşitli orta dereceli okullarda öğretmenlik yaptı. 2001 yılında Ege Üniversitesi’ne okutman olarak atandı. 2010 yılında Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. 2013 yılında Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. Halen aynı üniversitede Doçent olarak görev yapmaktadır.

978-625-7954-31-0